

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

YÖNETİCİ ve ÖĞRETMENLERİN ORTAÖĞRETİM
OKULLARINDAKİ DİSİPLİN SORUNLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasin Karaboğa

İstanbul

Temmuz, 2014

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

YÖNETİCİ ve ÖĞRETMENLERİN ORTAÖĞRETİM
OKULLARINDAKİ DİSİPLİN SORUNLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasin Karaboğa

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Latife Kabaklı Çimen

İstanbul

Temmuz, 2014

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Yrd. Doç. Dr. Latife ÇİMEN (Danışman)

Üye Yrd. Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

Üye Yrd. Doç. Dr. Hatice VATANSEVER BAYRAKTAR.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bülent ARI

Enstitü Müdür V.

ÖNSÖZ

Okulların en önemli amacı bireylerin çok yönlü gelişimlerini sağlayarak sosyal hayata katılmalarını sağlamaktır. Toplum okullardan gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanmış uyumlu bireyler yetiştirmelerini beklemektedir. Okulların bu beklentileri karşılması için düzene, yani disiplinli bir ortama ihtiyaçları vardır. Disiplinin amacı düzeni sağlamak, eğitim ve öğretim faaliyetleri için uygun bir ortam oluşturmaktır. Disiplin hem okuldaki tüm bireyleri olumsuz davranışlardan, hem de kişileri disiplinsizlikten doğabilecek haksızlıklardan korumaktadır. Okullarda yaşanan sorunlar ne kadar az olursa sağlıklı bir birey ve mutlu bir toplumun varlığı da o kadar mümkün olacaktır. Bu açıdan okullarımızdaki disiplin sorunlarıyla ilgili araştırma yapmanın faydalı olacağı düşünülmüştür.

Çalışmam süresince sürecinde; her zaman yanımda olan ve beni destekleyen isimlerini tek tek sayamayacağım öğretmen arkadaşlarıma, dostlarıma ve yüksek lisans arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Bu çalışmayı yürütürken vermiş oldukları değerli katkılarından dolayı tez danışman hocam Yrd. Doç Dr. Latife ÇİMEN'e ve tezimin analiz aşamasında çalışmama destek olan Arş. Gör. Kazım KARABOĞA'ya, katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum.

Bunun yanı sıra yıllardır her türlü çalışmamı destekleyen, yüksek lisans tezimi bitirmemde de büyük katkıları olan eşime ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Yasin KARABOĞA

ÖZET
YÖNETİCİ ve ÖĞRETMENLERİN ORTAÖĞRETİM
OKULLARINDAKİ DİSİPLİN SORUNLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Yasin Karaboğa

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Latife ÇİMEN

Temmuz - 2014, 88 +IX Sayfa

Bu çalışma resmi liselerde öğretmenlerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğretmen görüşleri cinsiyet, görev (yönetici-öğretmen), okul türü, eğitim düzeyi, yaş, kıdem, mezun olunan fakülte değişkenlerine göre incelenmiştir. Konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve teorik kısım oluşturulmuştur.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından düzenlenen kişisel bilgi formu ve Çerçi (2009) tarafından geliştirilen 24 maddelik disiplin nedenleri anketi kullanılmıştır. İstanbul Sultanbeyli’de yer alan resmi liseler evren olarak belirlenmiş ve buradaki 11 okuldan 240 öğretmene anket uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler SPSS’e (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı) kodlanarak analizler yapılmıştır.

Okullardaki disiplin sorunlarına ilişkin bulgular;

Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri yönetici veya öğretmen olmalarına göre 24 maddeden 21’i için benzer, 3’ü için farklıdır.

Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin çalıştıkları okul türü değişkenine göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri 24 maddeden 20'si için benzer, 4'ü için farklıdır.

Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri lisans veya yüksek lisans mezunu olmalarına göre farklılaşmamaktadır.

Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin yaş değişkenine göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri 24 maddeden 22'si için benzer, 2'si için farklıdır.

Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin kıdem değişkenine göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri 24 maddeden 21'i için benzer, 3'ü için farklıdır.

Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin mezun oldukları okul türü değişkenine göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri 24 maddeden 19'u için benzer, 5'i için farklıdır.

Araştırma bulgularının disiplin politikalarının oluşturulmasında yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Ortaöğretim kurumları, Disiplin, Disiplin Sorunları, Öğretmen

ABSTRACT
THE OPINION of MANAGERS and TEACHERS ON DISCIPLINE PROBLEMS AT
ELEMENTARY SCHOOLS

Yasin KARABOĞA

Master Degree, Education Management and Inspection

Thesis Supervisor: Assistant Professor Latife ÇİMEN

July - 2014, 88+IX Pages

This study was designed to exhibit the opinion of teachers on discipline problems at government secondary education schools. The teachers' opinion was searched in groups such as gender, duty (manager or teacher), school type, education degree, age, seniority, graduated faculty. After the literature search, the theory was designed.

In this study, scanning model was used. Personal information form prepared by researcher and Çerçi (2009) discipline reason survey (include 24 articles) were used as a data collection. The government secondary education schools in Sultanbeyli were chosen as population and the survey was applied on 240 teachers from 11 different schools. The data obtained from respondents was coded on SPSS (Statistics Software for Social Sciences) software.

Evidence of elementary school discipline problems;

According to gender, there is no difference opinion on discipline problems, between teachers or managers work at government secondary education schools.

According to be a teacher or manager, opinions of the teachers or managers who work at secondary education schools, on discipline problems, 21 of 24 articles are similar and 3 of 24 are different .

According to school type where they work, opinions of the teachers or managers who work at secondary education schools, on discipline problems, 20 of 24 articles are similar and 4 of 24 are different.

According to bachelor degree or master degree, there is no difference between the opinions of teachers or managers work at secondary education schools, about discipline problems.

According to age, the opinions of the teachers or managers who work at secondary education schools, related discipline problems, 22 of 24 articles are similar and 2 of 24 are different.

According to seniority, the opinions of the teachers or managers who work at secondary education schools, related discipline problems, 21 of 24 articles are similar and 3 of 24 are different.

According to graduated faculty type, the opinions of the teachers or managers who work at secondary education schools, related discipline problems, 19 of 24 articles are similar and 5 of 24 are different.

The results of this study may help the constituting the discipline policies.

Keywords: Education, Secondary Education Schools, Discipline, Disciplinary Problems, Teachers who work in state school

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	x
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem.....	2
1.2 Araştırmanın Amacı	4
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Varsayımlar	5
1.5 Sınırlılıklar.....	5
1.6 Tanımlar.....	5
BÖLÜM II.....	7
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1 Disiplin Kavramı	7
2.2 İç ve Dış Disiplin.....	10
2.3 Okulda Disiplin.....	10
2.4 Sınıfta Disiplin.....	12
2.5 Türk Eğitim Sisteminde Disiplin	13
2.6 Eski ve Yeni Disiplin Anlayışları	15
2.6.1 Geleneksel (Eski) Disiplin Anlayışı.....	15
2.6.2 Pozitif (Yeni) Disiplin Anlayışı	16
2.7 Disiplin Yöntemleri	16
2.7.1 Yapıcı Disiplin	17
2.7.2 Önleyici Disiplin.....	17
2.7.3 Düzeltici Disiplin	18
2.8 Ceza ve Disiplin.....	19
2.9 Disiplin Modelleri.....	21
2.9.1 Canter Modeli	22
2.9.2 Glasser Modeli (Gerçeklik Terapisi Modeli).....	22
2.9.3 Kounin Modeli	23

2.9.4 Davranışçı Model.....	23
2.9.5 Dreikurs Modeli (Mantıksal Sonuçlar Modeli).....	24
2.9.6 Gordon Modeli (Etkili Öğretmenlik Eğitimi)	24
2.10 Okullarda Disiplinsiz Davranışların Ortaya Çıkma Sebepleri	24
2.10.1 Öğrenciden Kaynaklanan Sebepler.....	25
2.10.2 Öğretmenden Kaynaklanan Sebepler.....	26
2.10.3 Okuldan ve Öğretim Programından Kaynaklanan Sebepler	29
2.10.4 Aileden Kaynaklanan Sebepler.....	30
2.10.5 Çevreden Kaynaklanan Sebepler	33
2.11 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	34
2.12 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	37
BÖLÜM III	39
YÖNTEM.....	39
3.1 Araştırmanın Modeli.....	39
3.2 Evren ve Örneklem	39
3.3 Veri Toplama Teknikleri	40
3.4 Verilerin Analizi	43
BÖLÜM IV	45
BULGULAR ve YORUM	45
BÖLÜM V.....	67
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	67
5.1 Sonuçlar	67
5.2 Öneriler.....	69
5.3 Araştırmacılara Öneriler	70
KAYNAKÇA	71
EKLER	77
EK-1: VALİLİK İZİNİ.....	78
EK-2: ARAŞTIRMACIDAN ANKETİN KULLANILMASIYLA İLGİLİ ALINAN İZİN... 80	
EK-3: KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE DİSİPLİN NEDENLERİ ANKETİ	81
EK-4: OKUL TÜRÜ DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ	84
EK-5: YAŞ DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ	85
EK-6: KIDEM DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ.....	86
EK-7: MEZUN OLUNAN OKUL DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ.....	87

TABLolar LİSTESİ

TABLO:	Sayfa No:
Tablo 3.1 Araştırmaya Katılan Okullar.....	40
Tablo 3.2 Disiplin Nedenleri Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi.....	41
Tablo 3.3 Güvenilirlik Analizi – Cronbah’s Alpha Katsayıları.....	43
Tablo 4.1 Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	45
Tablo 4.2 Öğretmenlerin Göreve Göre Dağılımı.....	45
Tablo 4.3 Öğretmenlerin Çalışılan Okul Türüne Göre Dağılımı.....	46
Tablo 4.4 Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı.....	46
Tablo 4.5 Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	46
Tablo 4.6 Öğretmenlerin Kıdem Yılı Gruplarına Göre Dağılımı.....	47
Tablo 4.7 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülteye Göre Dağılımı.....	47
Tablo 4.8 Disiplin Nedenlerine İlişkin Cevapların Ortalama ve Standart Sapmaları.....	48
Tablo 4.9 Cinsiyet Değişkenine Göre T Testi Analizi Sonuçları.....	54
Tablo 4.10 Görev Değişkenine Göre T Testi Analizi Sonuçları.....	55
Tablo 4.11 Okul Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 4.12 Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre T Testi Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 4.13 Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 4.14 Kıdem Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 4.15 Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları.....	64

BÖLÜM I

GİRİŞ

Toplumsal düzeni sağlayan kurallar olduğu gibi eğitim-öğretim faaliyetlerinin de kendine has kuralları vardır. Eğitim-öğretim süreci planlı yürütülmek zorundadır. Eğitim-öğretim süreci sonunda hedeflenen kazanımların gerçekleştirilebilmesi için sınıf ortamının fiziksel ve sosyal ortamının eğitime uygun olması gerekir. Sınıflarda eğitim-öğretimin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için kuralların olması ve bu kuralların öğrencilerle birlikte belirlenmesi uygun eğitim ortamının oluşması açısından önemlidir.

Okullar toplumsal ve kültürel değerlerin bireylere aktarılmasında aileden sonra en önemli kurumlardır. Geleneksel olarak okullardan, bireylere ahlak ve karakter kazandırması, gençlerin sosyal hayata uyumlu, iyi birer vatandaş olarak yetişmesi ve bireyleri meslek sahibi yapması gibi faaliyetler beklenmekteydi. Modern eğitimde okullardan, bu niteliklerle birlikte okuyan, araştıran, sorgulayan entelektüel bireyler yetiştirmeleri beklenmektedir. Okulların kendisinden beklenen bu işlevleri yerine getirebilmesi ancak iyi bir disiplin sistemi ve anlayışı sayesinde olabilir.

Eğitimde disiplin sorunu olarak görülen olaylar öğrencinin kendisinden, ailesinden, okuldan ve eğitim-öğretim koşullarının öğrenci ihtiyaçlarını karşılayamaması gibi sebeplerden kaynaklanabilir. Eğitimde disiplin denildiğinde daha çok sınıf disiplini akla gelir. Sınıflarda disiplin sorunu, geçmişten günümüze öğretmenleri en fazla uğraştıran sorun olma özelliğini korumaktadır. Öğretmenlerin bu konudaki uygulamaları, disiplin sorunları, disiplin anlayışı ve sınıfta uyguladıkları disiplin türleri araştırılmaya ve geliştirilmeye değer bir konudur.

Bu bölümde araştırma ile ilgili problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmaktadır.

1.1 Problem

Bir toplumun varlığını sürdürmesinde en önemli unsur beşeri sermayesidir. Bunun için bütün medeni toplumlar eğitime büyük önem vermiş, geleceğin nesillerini yetiştirmek için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamıştır. Gelişmiş ülkelerin eğitime çok büyük yatırımlar yaptığı bilinmektedir. Artık bütün dünyada eğitimin kalkınmanın da temeli olduğu kabul edilmektedir.

Dünyada her alanda yaşanan hızlı gelişmeler eğitim kurumlarını da etkilemektedir. Çünkü ekonomideki, siyasetteki ve sosyo-kültürel alandaki gelişmelere karşı en duyarlı sistemlerden biri eğitimidir. Tek tip bireyler yetiştirmek üzere yapılandırılmış okullar, bireysel ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmaktadır. Sadece disiplini merkeze alan eğitim çağımızın paradigmalarına uymamaktadır.

Eğitim bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1988: 13). Okullarımızda uygulanan disiplinin de nihai amacı bireyin kendi kendini kontrol edebilmesi, bireyin iç denetim kazanmasını sağlamaktır. Bu açıdan eğitim ve disiplinin amaçlarının aynı olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin en çok yakındıkları konu istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. İstenmeyen davranışlar öteden beri olsa da son zamanlarda gerek bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler gerek de ailelerin çocukları daha serbest yetiştirmeleri bu davranışları daha da artırmıştır. Bu yüzden davranış yönetimi konusu, eğitimcilerin en iyi bilmeleri gereken alanlardan biridir. Eğitim faaliyetlerinin başarısı büyük ölçüde öğretmenlerin çabalarına bağlıdır. Bunun için her eğitimci kendi alanında uzman ve de davranış yönetiminde de sabırlı, tutarlı ve gayretli olmalıdır.

Öğretmenler disiplin sorunları ortaya çıkmadan gerekli tedbirleri almalıdır. Öğretmenlerin öğrencilerle kurdukları olumlu ilişkiler disiplin problemlerini önemli ölçüde azaltacaktır. Öğretmen, hal ve hareketleriyle öğrencilere örnek olmalıdır. Bütün çabalara rağmen disiplin sorunları ortaya çıkabilir. Öğretmenlerin bu sorunların tabii olduğunu kabul etmeleri ve bunlarla mücadele etmeleri gerekmektedir. Çünkü insanların toplu halde yaşadıkları her yerde mutlaka problemler yaşanacaktır.

İstenmeyen öğrenci davranışlarının birçok sebepleri olmakla birlikte öğretmenlerin de bu davranışlara sebep olduğu görülmektedir. Özellikle sınıf içinde öğretmenlerin kızdıklarında hakaretvari sözleri veya öğrencileri zaman zaman küçümsemeleri öğrenciler için çok yıkıcı olabilmektedir. Bütün öğretmenlerin, insan onuruna koşulsuz saygıyı içselleştirmesi gerekmektedir. Eğitimcilerin özeleştirici yapabilmesi, çıkan sorunlarda kendilerinin de payı olabileceğini düşünmeleri gerekmektedir.

Değişen toplum koşulları aileleri de etkilemektedir. Çalışan ebeveynler çocuklarıyla çok kısıtlı olarak ilgilenebilmektedir. Çocukların ebeveyn ilgisinden mahrum kalması psikolojik gelişimlerinde bazı eksikliklere yol açmaktadır. Aileler bu eksiklikleri modern eğitim kurumlarıyla gidermeye çalışmaktadır.

Olumlu bir okul ve sınıf ortamı için disiplin en önemli konudur. Okulun amaçlarına ulaşabilmesi, iyi nitelikte öğrencilerin yetişebilmesi için etkili disiplin uygulamaları gerekmektedir. Okullarda etkili bir disiplin, öğretmen ve öğrencileri disiplinsiz davranışlardan korur ve disiplinsizlikten doğabilecek haksızlıklara karşı da korumaktadır. Okul disiplininin en önemli amaçlarından biri de öğrenmeye uygun bir ortam sağlamaktır. Okullarda meydana gelen disiplin problemlerinin sebepleri iyi araştırılmalı ve ceza verirken çok itinalı davranılmalıdır. Her zaman cezaya başvurulmamalı, ceza ölçülü ve adil bir şekilde kullanılmalıdır.

Bilim ve teknolojideki baş döndüren gelişmelerin insanlığa hem olumlu hem olumsuz tesirleri olmuştur. İnternet sayesinde bilgiye ulaşmak sorun olmaktan çıkmıştır. Bilgi, bazı kurumların ve kişilerin tekeli olmaktan çıkmıştır. Teknolojinin sunduğu imkânlar eğitimde de yoğun olarak kullanılmıştır. Bilim ve teknolojinin sağladığı imkânlar eğitimcilerin işini bazı yönlerden kolaylaştırmış, bazı yönlerden zorlaştırmıştır. Mesela son yıllarda özellikle akıllı telefonların da yaygınlaşmasıyla artık öğrenciler okulda ve derslerde bile oyun, internet ve sosyal ağlarla meşgul olmaktadır. Eğitimciler için bu durum ciddi bir sorundur.

Disiplin eğitim ve öğretim faaliyetlerinin en uygun şekilde yapılması için konulan kurallar, alınan tedbirler ve uygulamalar bütünüdür. Okul disiplininin sağlanması görevi tamamen yönetici ve öğretmenlerin sorumluluğu altındadır. Bunun için yönetici ve öğretmenlerin okullarda yaşanan disiplin sorunlarıyla ilgili görüşlerinin araştırılması, disiplin sorunlarının anlaşılmasında ve etkili disiplin uygulamalarının geliştirilmesinde yardımcı olacağı

düşünülmüştür. Buna göre bu araştırmanın problem cümlesi “Ortaöğretim okullarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilebilir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, İstanbul ili Sultanbeyli ilçesinde bulunan resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve okulda öğrenci ile en fazla mesai harcayan, onların sorunlarını gözlemleyen, aralarında var olan davranış bozukluklarını gören öğretmenlerin okullarda yaşanan disiplin sorunlarına nasıl baktıklarını araştırmaktır.

Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ne düzeydedir?
2. Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin görevlerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin görev yaptıkları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?
5. Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin yaşına göre farklılaşmakta mıdır?
7. Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin kıdem yılına göre farklılaşmakta mıdır?

8. Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin mezun oldukları okula göre farklılaşmakta mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu çalışma İstanbul ili Sultanbeyli ilçesindeki resmi ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Okullardaki disiplin sorunlarının çağın gereklerine uygun olarak ele alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Çocukları azarlayarak, eleştirerek ve cezalandırarak disiplin sağlamaya çalışmak yerine sorunları çözümede daha çağdaş ve bilimsel, bireysel ihtiyaçları gözeten, insana değer veren disiplin anlayışlarının okullara hâkim olması gerektiği düşünülmektedir.

Gelecek nesillerin her açıdan sağlıklı, dengeli ve kaliteli bireyler olarak yetişmesi için okullarımızda uygun bir eğitim ortamı ve etkili disiplin uygulamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırma sonucunda elde edilecek bulguların okullarımızdaki disiplin sorunlarının anlaşılmasında ve çözümünde yönetici ve öğretmenlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 Varsayımlar

Yönetici ve öğretmenlerin anket sorularına içten ve yansız cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma, İstanbul ili Sultanbeyli ilçesinde bulunan resmi 11 ortaöğretim kurumunda çalışan 240 yönetici ve öğretmenden alınan verilerle sınırlıdır. Araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılı verileriyle sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Ortaöğretim Kurumları: “Genel, mesleki ve teknik liselerle bunların dengi okullar” (Milli Eğitim Mevzuatı, 1996: 17). Ortaöğretim kurumları ile Sultanbeyli’deki resmi liseler kastedilmektedir.

Disiplin: Çocuğa istenilen davranış ve alışkanlıkları öğretmek, kendi kendini denetleme ya da iç denetim demek olan ahlak gelişimini sağlamaktır (Özen, 2001: 105).

Yönetici: Ortaöğretim kurumlarında müdür, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı görevlerinde bulunanlar olarak tanımlanmıştır.

Öğretmen: Bu araştırmada öğretmen, ortaöğretim kurumlarında görev yapan branş öğretmenleri olarak tanımlanmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde disiplinin kavramı her yönüyle ele alınmış, disiplin modelleri, ceza disiplin ilişkisi ve disiplin sorunlarının çıkış sebepleri ile ilgili alanyazın incelemesi yer almaktadır. Ayrıca konuyla ilgili Türkiye'de ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmektedir.

2.1 Disiplin Kavramı

Disiplin sözlük anlamı itibariyle; yasalara, konan kurallara uygun davranış, kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak için alınan önlemlerin tümü, öğrenim dalı gibi anlamlar ifade etmektedir (Demiray, 1980).

Disiplin, Fransızca'dan (discipline) dilimize girmiş yabancı bir kavramdır. Latince "disciplina" olarak geçen kelimenin etimolojik kökeni, 'discere'den türediğinde "talimat vermek" anlamında iken "disciple"den türediğinde birini izleyen ya da birinin peşinden giden anlamında, "discipulus"dan türediğinde ise öğrenmek anlamında kullanılmaktadır (Toprakçı, 2008: 21).

Eren disiplinle ilgili şunları belirtmiştir: "Disiplin tamamıyla cezalandırma sistemi değildir, asıl anlamıyla disiplin bireyin kendi içinde oluşan ve kendi isteğiyle meydana getirilen bir düzendir." (Eren, 1989: 299).

Disiplin kavramı, günlük yaşamımızda düzen, intizam anlamında kullanılmaktadır. En genel anlamıyla, bir insan topluluğunun düzen içinde yaşamasını sağlamak amacıyla konulan kurallara ve hükümlere ve bunların yerine getirilmesi için alınan önlemlere disiplin adı verilir (Aytuna, 1963: 274).

Başaran (1989), disiplini şu şekilde tanımlamıştır: "Disiplin, insana içten denetim kazandırmak için yapılan eğitimidir."

Disiplin yalnızca uyulması gereken kurallar listesinden çok daha geniş bir anlam ifade etmektedir. Amaç, etkinlikler, uygun çevre, birlikte çalışma alışkanlığı, kendi kendini kontrol gibi kavramlar disiplin tanımı içinde önemli yer tutmaktadır (Küçükahmet, 1992: 84).

Eğitimde disiplin; öğrenciye hangi davranışların istenilir olduğunu gösterip öğretmek, bu davranışı sergileyip sergilemediğini izlemek, davranışı beklenenden daha iyi sergilediğinde onu ödüllendirmek, iyi sergilemediğinde cezalandırmaktır. Bu anlamda disiplin istenen davranışı öğrenciye öğretmek ve yerleştirmektir. Disiplin eğitimle eş anlamlı kullanılmaktadır (Sarıtay, 2000).

Görüldüğü gibi disiplinle ilgili literatürde birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlarda, disiplinin sadece bir ceza olmadığı, disiplinin öğretme, eğitme, yol gösterme, içten denetim kazandırma gibi özellikleri öne çıkmaktadır. Her ne kadar disiplinin tanımıyla ilgili farklı görüşler olsa da bütün eğitimciler disiplinin gereğine inanmakta ve eğitimin amaçlarına ulaşmak için şart olduğunu düşünmektedir.

Disiplin ülkemizde olumsuz çağrışımlar uyandıran bir kavramdır. Bunun en önemli sebebi disiplinin ceza, baskı, otoriterlik vb. kavramlarla ilintilendirilmesidir. Maalesef okullarımızda da yakın zamana kadar disiplin sadece öğrencileri cezalandırmak ve zapturapt altına almak şeklinde anlaşılmaktaydı. Son yıllarda çağdaş eğitim yaklaşımları ve bireyi merkeze alan görüşler bu anlayışın değişmesini sağlamıştır.

Disiplin amaç değil, eğitimin amacına erişmek için bir araçtır. Bu bakımdan çağdaş okul, karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı ortamda, sağlıklı bir çalışma ve yaşama düzenini kurmaya ve geliştirmeye çalışır. Bu düzende görev, söylenene körü körüne itaat ederek, korkarak yapılmaz; katılımla, takım ruhuyla ortak kararlarla, sevgi ve saygıya dayalı kural ve yöntemlerle yapılır (Alıcıgüzel, 1998: 165).

Ortaöğretim kurumları öğrencileri hem mesleğe hem de yüksek öğrenime hazırlayan eğitim ve öğretim kurumlarıdır. Ortaöğretim kurumlarının başarısı büyük ölçüde bu kurumlarda çalışan öğretmen ve yöneticilerin çabalarına bağlıdır. Öğretmenler mesleki bilgilerin yanında çok iyi sınıf yönetimi ve iletişim becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmen ve öğrenciler arasındaki olumlu ilişkiler okuldaki disiplin problemlerini en aza indirecektir.

Disiplin amacıyla çocukları baskı altına almak, çocukların sessiz ve hareketsiz kalmalarını sağlamak için çabalamak, onlardan yaratılışlarına aykırı hareket etmelerini istemektir. Bu da tabii ki çocuğun psikolojisini olumsuz etkilemekte, çocuğu okuldan ve eğitimden soğutmaktadır.

İnsanın sosyal bir varlık olması toplu yaşamayı mecbur kılmakta, bu da toplum düzenini sağlayıcı kuralları mecburi kılmaktadır. Eğitim faaliyeti insan insana ilişkilerin yoğun olduğu bir etkinliktir. Bunun için hedefleri iyi belirlenmiş, iyi disipline edilmiş bir eğitim sisteminin varlığı gereklidir.

Bilgi çağında olduğumuz şu günlerde öğrenciler her türlü bilgiye rahatlıkla ulaşabilmektedir. Bu da öğrenciyi öğretmene karşı daha bağımsız kılmaktadır. Bu yüzden artık okullarımızda geleneksel disiplin metotlarını uygulamak mümkün değildir. Öğretmenler öğrencilere daha anlayışlı, fedakâr ve hoşgörülü davranmak zorundadır. Rehberlik ve yönlendirme, öğretmenler için öğretimden daha önemli hale gelmiştir.

Disiplin, öğrencilerin bir asker davranışına girmesi, sınıfta kıpırdamadan oturması, öğretmenin karşısında korkuyla durması, öğretmenin kızarak, azarlayarak onları yönetmesi değildir. Okulda öğrenciyi severek, okşayarak onun şahsiyetine saygı duyarak ve onu kırmadan disiplin sağlamak esastır. Aslında iyi fakat zor olanı budur. Kızıp korkutularak yaptırılan davranışlar geçicidir. Böyle olduğu zaman öğretmen sınıfta olduğu sürece öğrenciler iyi davranışları gösterirler. Öğretmen sınıftan ayrılınca öğrenciler eski davranışlarına dönerler. Hâlbuki bizim istediğimiz öğrencinin isteyerek yaptığı kalıcı davranışlardır (Büyükkaragöz ve Çivi,1996: 265).

Disiplinin yalnızca çocuklar ve öğrencilerle ilgili olduğu da yaygın yanlış görüşlerden biridir. Disiplin, çocuklar kadar yetişkinler için de bir sorundur. Doğrusu, yetişkinler açısından daha çok bir sorumluluktur. Çünkü, çocuklar pek çok davranışlarının işaretini yetişkinlerden alırlar. İyi bir disiplin sisteminin temelini kendini kontrol edebilen yetişkinler oluşturur. Bu aynı zamanda çifte standartların ortaya çıkmasını engeller (Celep, 2002: 169).

2.2 İç ve Dış Disiplin

Disiplin ve eğitim kavramları arasında sıkı bir ilişki vardır. Dışsal ve içsel disiplin olmak üzere eğitimde iki tür disiplinden bahsedilmektedir. İçsel disiplin kişinin kendi kendini kontrol etmesi, iradesine hâkim olması ile olurken dışsal disiplin dışarıdan gelen bir uyarıcı ile olmaktadır. Bu uyarıcı ödül ve cezadır. Eğitim açısından ideal olan içsel disiplindir. Okullarımızda uygulanan disiplinin nihai amacı öğrencileri kendi kendilerini kontrol edebilecek, iradelerine hâkim olabilecek bireyler haline getirmektir. Bunun için sadece ceza ve ödüle dayalı değil; demokratik, katılımcı, işbirlikçi bir disiplin anlayışı geliştirilmelidir.

Dış disiplin, dıştan gelen yönlendirme ya da başkalarının koyduğu disiplin anlayışıdır. İç disiplin ise, kişinin kendi kendine karar vermek suretiyle koyduğu disiplindir. Yani dış denetime karşı iç denetim söz konusudur. Yapılan araştırmalarda, kendi kedisini disipline etmiş kişilerde, denetim odağının kişinin içinde, başkalarının koyduğu disiplinde ise denetim odağının kişinin dışında olduğunu göstermiştir. İç denetim, istenen bir özelliktir. Hemen hemen herkes, iç denetimi olan ve kendini yönetip disipline edebilen çocuklara çok değer verir. Fakat bu beğenilen kişilik özelliklerinin çocuklara ve gençlere verilmesi konusunda tartışma çoktur. Anne-baba ve öğretmenlerin çoğu, yetişkinlerin denetimi sonucunda çocukların iç denetimlerini otomatikman geliştireceklerini düşünürler. Ancak gözlemler, kendi kendine disiplinin böyle yerleşmediğini göstermiştir. “Kedi yokken meydan, farelere kalır” deyimini anımsatırcasına sürekli denetleyen yetişkinler, arkalarını döndükleri anda küçükler denetimlerini kaybederler. Bazen de yetişkin otoritenin kendilerine yasakladıkları şeyleri özellikle yaparlar. Küçükken söz dinleyen, boyun eğen çocuklar, büyüdüklerinde sorun yaratan isyankâr yetişkinlere dönerler. Her tür yetişkin otoritesine karşı çıkan ve öz denetimlerini sağlayamayan bireyler olurlar (Gordon, 2005’den Akt: Uğurlu, 2012).

Eğitsel ortamlarda etkinliklerin tümü öğrencinin yalnızca bilgi ve becerisini arttırmaya değil, aynı zamanda kişiliğinin gelişmesine yönelik olmalıdır. Öğrenci bu ortamlarda pek çok konuda tutum ve davranış geliştirirken bir yandan da kendi kendisini disipline etmesini de öğrenmektedir (Küçükahmet, 2005: 173).

2.3 Okulda Disiplin

Başaran’a (2000) göre okulda disiplin, okulun ilke ve kurallarına öğrencinin uymasını sağlamak amacıyla kurulan yaptırım düzenidir. Burada disiplinin amacı öğrencilere okulda uymaları gereken davranışların ilke ve kurallarını öğretmek; öğrencilerin bu ilke ve kurallara

uygun davranıp davranmadığını izlemektir. Bu tanım ve amaca göre disiplin bir öğrenme sürecidir. Öğrenciler eğitim hayatları boyunca okuldaki ilke ve kurallara uymayı öğrenerek sosyalleşmektedir. Bu şekilde sosyalleşme sürecinde okulun disiplin düzeninin önemli etkisi bulunmaktadır (Başaran, 2000).

Okulda disiplinin amacı, öğrencinin, kendi davranışını istenen davranışlarla kıyaslayarak öz denetleme, öz değerlendirme alışkanlığı ve yeterliği kazandırmak, öğrencinin sosyalleşmesini geliştirmek, onlara doğru düşünme ve değerlendirme kriterleri çerçevesinde hareket etme alışkanlığı vermek biçiminde ifade edilebilir (Sarıtış, 2000).

Okulun önemli işlevlerinden biri, öğrencinin kişilik gelişimini sağlamaktır. Bu durumda öğretmenin görevi, öğrencilerin sağlıklı seçimler ve tercihler yapmalarına yardım etmektir. Yani her öğrenciye, gerçekleştirmek istediği eylemi seçme, sonuçlarına katlanma ve sorumluluk üstlenme fırsatının sağlanmasıdır. Öğrencilerin her sorununa müdahale etmek yerine, kendi sorunlarını çözme konusunda destek verilirse, onların bağımsız iş görebilme ve yaratıcılık becerileri de geliştirilmiş olur. Kendine güvenen öğretmen, öğrenciye ceza vermekten çok, ona kendi davranışlarının sonuçlarını kabullenmesini öğretir (Temel, 2005).

Okul eğitimi, öğrencilerin, yetişkin yaşantısının fırsatları, sorumlulukları ve deneyimlerine hazırlar. Bu anlamda yurttaşlık konusu önemli görülmektedir. Öğrencileri demokratik ve katılımcı yurttaşlar olarak yetiştirmenin iki yolu; öğrencilerin temel kuralları almaları ve anlamalarına yardım etmek, öğrencilerin okul yaşantısının her aşamasına katılmalarını sağlamaktır (Tosun, 2002).

Okul, çocukların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığı bir yer olmalıdır. Çocuk için okulda uygun arkadaş ortamı ve sosyal sportif faaliyetlerin sağlanması halinde çocuğun okula bağlılığı artacaktır. Okula bağlılığı yüksek olan öğrencinin okul başarısı artacak, istenmeyen davranışları sergileme ihtimali de azalacaktır.

Küçükahmet (1995), okulda disiplin sağlamaya yardımcı faktörleri aşağıda verilen dört başlıkta sıralamıştır. Bu başlıklar şunlardır (Küçükahmet, 1995):

1. Uygun bir eğitim programı: Amaçlarına, isteklerine ve geçmiş bilgilerine uygun olarak hazırlanan bir eğitim programı öğrencinin ilgisini çekecek, işbirliği içerisinde olmasını sağlayacaktır.

2. İyi bir rehberlik sistemi: İyi bir rehberlik sistemi aracılığıyla sorunlar ortaya çıkmadan gerekli işlemler yapılabilecektir. Sonuçta kendisinin ruh sağlığıyla ilgilenildiğini bilen öğrenci ilgililere yardımcı olma ve okul çalışmalarına katılma isteği duyacaktır.

3. Etkin bir Veli – Okul ilişkisi: Veliler ve öğrenciler okulda en iyisinin ve en doğrusunun yapıldığına inandıkları müddetçe okul çalışmalarına destek olmaktadır.

4. Okul binasının etkin kullanımı: Okul binaları ve görsel işitsel araçların kullanım biçimi disipline yardımcı ya da engel olabilmektedir. Örneğin, karanlık bir binada elektrik enerjisinden tasarruf düşüncesiyle ışıkların yakılmaması ciddi disiplin sorununa neden olabilmektedir. Çünkü öğrencilerin o binada bulunmaktan hoşnut olmaları onların disiplinli olmalarına yardımcı olacaktır. Buna karşılık aydınlık ve ferah koridorları olan bir okul binası öğrenciyi her zaman rahatlatmaktadır. Okul binasının yalnızca koridorlarının değil, duvarlarının badanasının renginden iç döşemesine kadar her şeyinin disipline uyumu kolaylaştıracağı ya da zorlaştıracağı bilinmelidir (Küçükahmet, 1995: 88).

2.4 Sınıfta Disiplin

Sınıf, eğitim ve öğretimin gerçekleştiği mekândır. Sınıfta, öğrencilere istenilen davranışlar kazandırılmaya ve istenmeyen davranışların üstesinden gelinmeye çalışılmaktadır. Bütün bu faaliyetlerden birinci derecede öğretmenler sorumludur. Buna göre öğretmen öncelikle sınıfta kendi kişiliğine uygun bir disiplin anlayışını yerleştirmekle işe başlamalıdır.

Sınıf düzeninin kurulması ve sürdürülmesi öğrencilerin davranışları üzerinde oldukça etkilidir. Dolayısıyla olumlu davranışlar öğrenci başarısını da etkilemektedir. Sınıfta disiplin, öğrenme ortamının düzenini bozucu ve öğrenme yaşantılarını engelleyici öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen tepkilerini içermektedir (Ünal ve Ada, 2000: 39).

Sınıfta disiplinin bozulması ya da hiç olmamasının nedenlerinden biri, sınıfla ilgili bir takım kuralların, prosedürlerin ve rutinlerin önceden belirlenmemiş olmasıdır. Öğretmene düşen görev, daha öğretim yılının başında, okul ve sınıf kurallarını öğrencilerine açıklamaktır. Hatta

bu kurallar yazılı bir biçimde ilan edilebilir, öğrenci velilerine de gönderilebilir. Sınıf içi kuralların bir kısmı, öğrenci katılımı ile belirlenebilir, daha sonra da bu kurallara da tüm sınıf üyelerinin uyması beklenir (Başar, 2001).

Son zamanlarda ‘disiplinli sınıf’ anlayışımız değişmiştir. Daha yakın zamanlarda temel ölçümüz sessizlikti. Bazı öğretmenler ve okul müdürleri, hala sessizliği iyi bir disiplinin yegâne işareti görmektedirler. Fakat modern eğitim anlayışı, genellikle, daha akılcı bir görüşü benimsemiştir. Serbestlik derecesi öğretimin özelliğine göre değişir. Dershane aynı anda birçok işin görüldüğü büyük bir büroya benzer. Büro ilk bakışta karışık görünür ancak, dikkatle gözlenirse bütün faaliyetin amaçlı olduğu görülür. Modern sınıf da böyledir. Daha eski yüzyılların sınıflarıyla karşılaştırıldığında modern dershane gürültülü ve karışık görülebilir. Karışıklık gibi görünen faaliyetler amaçlıdır. Gürültü, çalışma halindeki sınıf makinesinin sesidir (Büyükkaragöz ve Çivi,1996: 265).

2.5 Türk Eğitim Sisteminde Disiplin

14 Temmuz 1921’de toplanan Maarif Kongresi’nin açılış konuşmasında Atatürk, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki disiplin anlayışını “Yeni neslin donatılacağı manevî vasıflar arasında kuvvetli bir fazilet, fedakârlık, düzen, disiplin, kendine ve milletimizin geleceğine güven duygularını geliştirmelidir” sözleriyle ifade etmiştir (Akyüz, 1999: 295). Nitekim yeni devletin ilk Maarif Vekili olan İsmail Safa, cumhuriyetin ilânından hemen sonra 19 Aralık 1923 tarihli genelgesinde “Mektepler Cumhuriyet esaslarına sadık kalmayı telkine mecburdur.” demektedir. Atatürk de dâhil olmak üzere tüm eğitim söylev ve konuşmalarında eğitimin uygulayıcı olan Türk öğretmenleri de bu telkinler ve iktidarın güvencesine hizmeti esas alan eğitim ve disiplin hizmetine çağrılmakta, bu ilkeler doğrultusunda da öğretmeninden öğrencisine, hatta Halkevleri aracılığıyla okul kurumu dışında kalan vatandaşlara uzanan geniş bir ulaşım ağı inşa edilmektedir (Kafadar, 1997: 145).

17-29 Temmuz 1939’da toplanan I. Milli Eğitim Şurası’nda eğitimde disiplin ve yetiştirilmek istenen insan tipolojisi üzerinde durulmuş ve bu Şura’da kabul edilen “İnzibat Talimatnamesi”nde davranış eğitimi ile karakter eğitiminin üzerinde durulmuştur. Bu Şura’da özellikle davranış eğitiminin önemi öne çıkarılırken ahlak kurallarının toplum içinde yaşanarak öğrenilebileceğine de vurgu yapılmıştır. “Eğitimde ahlak öğretilmez, yaşanır” anlayışı o dönemin ders kitaplarına da yansımıştır (Asan, 2013).

Milli eğitim sistemi gerek ilk gerekse orta dereceli okullarda önleyici ve yapıcı disiplin anlayışını benimsemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2093 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlamış olduğu 1981- 1982 öğretim yılı direktifine göre disiplin, öğrencileri baskı altında tutmak için yasaklar koyma ve öğrencilerin bu yasaklara uyma önlemlerinin alınması değildir. Bunun için de (Hesapçıoğlu, 2008: 478):

a) Öğrencilere; ders içinde ve dışında etkinliklerde bulunmak suretiyle kendi davranışlarından kendilerinin sorumlu oldukları ve okulun aktif bir üyesi oldukları görüşü kazandırılacaktır.

b) Öğretmen ile öğrenci ilişkileri rehberlik anlayışına göre düzenlenecektir. Disiplinsizliğe karşı yapıcı ve ıslah edici yöntemler kullanılarak öğrenci kamuoyu yaratılacaktır.

c) Okullarda öğrencilerin ruh hallerini koruyucu önlemler öncelikli olarak ele alınacaktır. Kişiliklerin öncelikli ve yapıcı bir disiplin anlayışla geliştirilmesine yardımcı olunacaktır.

Türk eğitim sistemi ve disiplin anlayışı dönemin şartlarına ve siyasi iktidarların ideolojik algılarına göre şekillenmiş olmakla birlikte milliyetçilik, vatanseverlik ve vatana hizmet gibi kavramlar daima geçerli olmuştur.

Ülkemizde disiplinle ilgili yasal düzenlemeler merkezden yapılmakta ve okullarda uygulanmaktadır. Okul yönetiminin disiplin kurallarını belirleme yetkisi yok denecek kadar azdır. Bu bakımdan Türk Milli Eğitim sisteminin merkeziyetçi bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Ancak, bu durum hiçbir şey yapılamayacağı anlamına gelmemektedir. Okul yönetiminin, mevcut disiplin yönetmeliğinin özüne bağlı kalmak suretiyle uyulması gereken kuralları ifade edip öğrenci, veli ve diğer sivil toplum örgütlerinin katılımını sağlaması mümkündür. Etkili bir disiplin için çok fazla kuralın olmasına gerek yoktur. Az sayıda fakat akıllıca hazırlanmış disiplin kuralları, uygulamada etkili olabilir (Cemaloğlu, 2007: 19).

Okulda disiplinini sağlayan yasal düzenlemelerin kaynağı başta Anayasa olmak üzere ona dayalı olarak hazırlanan yasalar, tüzükler, yönetmelikler ve yönergelerdir. Orta öğretim kurumlarında, öğrenci disiplinini sağlamak amacıyla hazırlanmış olan 07.09.2013/28758

tarihli Resmî Gazete yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği” yürürlükte bulunmaktadır. Bu yönetmeliğin 163. Maddesine göre Öğrencilere davranışlarının niteliklerine göre “*kınama*”, “*okuldan kısa süreli uzaklaştırma*”, “*okul değiştirme*”, “*örgün eğitimin dışına çıkarma*” cezalarından biri verilir. Bu cezalardan kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma okul müdürünün, okuldan tasdikname ile uzaklaştırma ilçe öğrenci disiplin kurulunun, örgün eğitimin dışına çıkarma cezası da il öğrenci disiplin kurulunun onayından sonra uygulanır. Bütün cezalar velilere bildirilir ve tebellüğ belgesi, disiplin dosyasında saklanır.

2.6 Eski ve Yeni Disiplin Anlayışları

2.6.1 Geleneksel (Eski) Disiplin Anlayışı

Geleneksel disiplin anlayışı, ortaya çıkardığı etkiler dolayısıyla istenmeyen davranışı engellemekten daha çok yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, yeni kurallarla birlikte giderek sertleşen sıkıyönetimci bir disiplin anlayışının doğmasına neden olmaktadır. Şimdi merakın, değer, bir cana yakınlığın ve insanoğlunun yeterliliğinin sağlamlılığına dayanan bir gerçek disiplin yönteminin geliştirilmesi gereklidir. Çocuklarını seven ve onlara saygı gösteren anne-baba ve öğretmenlerin disiplin sorunlarıyla nadiren karşılaştıkları belgelenerek kanıtlanmıştır. Diğer taraftan, çocuklardan hazzetmeyenler ve sıkıyönetimci olanlar, kendi açılarından birçok disiplin sorunları yaşarlar (Ada ve Çetin, 2006: 7).

Geleneksel anlayışta toplumun mevcut kültürü ve değerleri okul vasıtasıyla topluma aktarılmalıdır. Bunun için katı kurallar vardır. Kurallara uymayanlar cezalandırılmalıdır. Otorite (öğretmen) sorgulanamaz. Öğrencilerden öğretmenlere saygı duyması beklenirken, öğretmenlerin öğrencilere saygısı fazla önemsenmez. Sınıfta iletişim tek yönlüdür. İdeal sınıf ortamı öğrencilerin söz dinleyerek itaat ettikleri bir ortamdır. Öğrencilerin sosyal ve kişisel gelişimi öğretmenin değil ailelerin ve toplumun görevi olarak görülmektedir. Öğrenciler tembel-çalışkan ya da yaramaz-uslu gibi sıfatlarla kategorize edilir.

Demokratik toplumlarda geleneksel disiplin anlayışının yeri yoktur. Çağdaş eğitimde insan haysiyetine koşulsuz saygı esastır. Bu yüzden öğrencileri pasif, eğilip bükülecek, kontrol edilecek bir nesne gibi gören geleneksel disiplin anlayışları kabul edilemez.

2.6.2 Pozitif (Yeni) Disiplin Anlayışı

Pozitif disiplin, çocukların kendi hareketlerini kontrol edebilmelerine ve problemlerini çözmelerine yardımcı olan bir yönetim tekniğidir. Pozitif disiplinde öğrencilere saygıyla yaklaşılmalı ve başarılı bir yaşam için ihtiyaç duyacakları bir okul ortamı oluşturularak, öğrencilerin başarısız olduklarında küçük düşme yerine güvenli bir ortamda hataları ile öğrenme fırsatı yakalayarak, güçlendiklerini hissettikleri bir okul ortamının koşullarının meydana getirilmesinde yarar vardır. Bu ortamda öğrenciler, yarış yerine işbirliği içinde çalışmayı öğrenir. Öğretmen ve öğrenciler ortak çözümler üzerinde birlikte çalışmayı hedefler. Yetersiz olduğunu düşünmek ve hevesinin kırılması artık eğitim ortamının bir parçası olamayacağından, hayat ve öğrenme için heyecan aşılayan bir ortam oluşturmada birbirine yardım eden öğretmen ve öğrenciler pozitif disiplinin koşullarını birlikte hazırlamış olurlar. Böyle bir ortamda yapılan eğitim, genç insanları besler; mutlu ve topluma katkıda bulunan bireyler olmalarına yardım edecek davranış biçimlerini onlara kazandırır (Ada ve Çetin, 2006: 9).

Demokratik toplum, sosyal adalet, karşılıklı saygı, paylaşılan sorumluluk, işbirliği ve öz denetim modern eğitimin temel kavramlarıdır.

Çağdaş eğitimde, cezayı gerektiren kurallar önceden koyulduğundan herkes tarafından bilinmektedir. Bu kurallara sadece yasa ve yönetmelik ile bağlılık, ya da disiplin açısından uyulmamaktadır. Bu kurallara, bir yaşama ve ahlak sorunu olduğu için uyulmaktadır. Kurallara uyma, herkesin yararına olduğu için kimse kolay kolay ceza durumunu yaratmamaktadır (Turgut, 1998: 73).

Modern yaklaşımlarda öğrenme, sadece öğretmenler aracılığıyla gerçekleştirilen bir süreç değil, öğrencilerin de dahil olduğu bir süreçtir. Öğrenciler kendi davranışlarından sorumlu oldukları için kendi davranışlarını da kontrol etmeye başlamaktadırlar. Sınıf içinde çift yönlü bir iletişim vardır. Öğretmen ve öğrenci arasında karşılıklı saygı esastır. Başarısız ve disiplinsiz öğrenciler dışlanmamalı, ne olursa olsun kazanılmaya ve ıslah edilmeye çalışılmalıdır.

2.7 Disiplin Yöntemleri

Eğitim alanındaki gelişmeler, toplumsal gelişmelere de bağlı olarak, disiplin yöntemlerini, baskıcıdan demokratığe; şekil yönelimliden, amaç yönelimliye; öğretmen ağırlıklıdan öğrenci

ağırlıklıya yönlendirmiştir. Bu yönelimlerin seçimi, yine de yönetim durumuna, ortama, olaylara, okul çevresine göre kaymalar gösterebilir (Başar, 2001).

Disiplinin tarihsel gelişimine bakıldığında yanlış davranışta bulunan kişiden intikam almayı amaçlayan intikamcı disiplin anlayışının, daha sonra cezalandırıcı disiplin anlayışına dönüştüğü görülür. Toplumun iyiliği için suçluyu cezalandırma yaklaşımı, aydınlanma felsefesi ile birlikte, korkutmaya dayalı bir engellemeye dönüşmüştür. Cezanın caydırıcılık özelliği vurgulanır olmuştur. Daha sonra cezaya karşın yanlış davranışların görülmesi nedeniyle iyileştirici yaklaşım gelişmiştir. Danışmanlık sisteminden de yararlanılarak, bireylerin toplum düzenini korumaya yönelik davranışlar göstermelerini sağlamak amaçlanmıştır. Bu dönüşümler toplumları, önleyici bir disiplin anlayışına ulaştırmıştır (Tosun, 2002: 123). Disiplin yöntemlerini yapıcı, önleyici ve tepkisel (düzeltici) disiplin olarak üç başlıkta incelemek mümkündür.

2.7.1 Yapıcı Disiplin

Bu disiplin yöntemi, disiplin sorunları ortaya çıkmadan gerekli tedbirlerin alınmasını içermektedir. Yapıcı disiplin konusunda disiplin problemlerinin ortaya çıkmaması için Günden (1979: 375) öğretmenin dikkat etmesi gereken hususları şöyle sıralamıştır:

- ✓ Disiplin “yapmalardan çok “yap”lar üzerine kurulmalıdır.
- ✓ Çalışmalar öğrenci-öğretmen işbirliğine dayanmalıdır.
- ✓ Öğrenciler disiplin konusunda bilinçlendirilmelidir.
- ✓ Öğrencilerin boş kalmamalarına dikkat edilmelidir.
- ✓ Öğrencilerin kişiliğine saygı gösterilmelidir.
- ✓ Derslerde araç ve gereçlerden yararlanılmalıdır
- ✓ Yapılacak işlerin yararlı olduğu öğrencilere kavratılmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin öğrenemedikleri konular üzerinde ısrar edip onları zor durumda bırakmamalıdır.
- ✓ Öğrenciye bir işi başarmaktan doğan zevki tattırmalıdır.
- ✓ Problem yaratabilecek durumlar incelenmeli ve problem yaratma nedenleri bulunmaya çalışılmalıdır.

2.7.2 Önleyici Disiplin

Disiplin problemlerinin ortaya çıkmadan önlenmesini içerir. Öğretmen disiplin problemlerini ortaya çıkarıcı faktörleri ortadan kaldırır. Böylece disiplin problemlerinin ortaya çıkma

olasılığı azaltılmaya çalışılır. Öğretmen istek ve beklentilerini açık ve net olarak ortaya koyar, kurallar ve kural ihlali durumunda ne tür yaptırımlar olacağı ve kurala uyulması durumunda alınacak ödüller ile uyulmaması durumunda alınacak cezalar konusunda öğrenci bilgilendirilir (İlgar, 2007: 54).

Önleyici disiplin, disiplin problemlerini çıkmadan önlemeye yönelik disiplin çeşididir. Çünkü bir disiplin problemini çıktıktan sonra önlemek, çıkmadan önlemekten daha zordur. Disiplinle ilgili bir sorunun çıkmadan önlenmesinde öğretmene önemli görevler düşmektedir. Bunlardan en önemlisi öğretim yöntem ve tekniklerinde çağdaş gelişmeleri takip etmek ve uygulamaktır. İki problemlili öğrenciyi yan yana oturtmamak, sıra veya sınıflarını ayırmak önleyici disipline örnek olarak gösterilebilir. Önleyici disiplinde ödül ve cezalar açık olarak tanımlanmıştır. Öğrenci yaptığı şeylerin karşılığını göreceği konusunda bilinçlidir (İlgar, 2005: 167).

Önleyici disiplinde temel amaç aslında, bireyin dışarıdan bir karışma olmadan kendini disiplin altına almasını sağlamaktır. Bu nedenle de kuralların oluşturulmasına bireyin katılımı gerekir (Yüksel, 1998: 148).

Engelleyici disiplin konusunda Günden (1979: 381), öğretmenin dikkat etmesi gereken noktaları aşağıda belirtmiştir:

- ✓ Öğrencilerin isimleri öğrenilmeli ve öğrenciye ismiyle hitap edilmelidir.
- ✓ Öğrencilerin sınıfta oturuş biçimlerine dikkat etmelidir.
- ✓ Ders sırasında samimi ve ciddi olunmalıdır.
- ✓ Bir ya da birçok öğrenci sınıfın havasını bozmaya kalkışırsa heyecana kapılmaya gerek yoktur. Gayet sakin, ciddi ve sabırlı olunmalıdır. Teneffüste o öğrencileri bir odaya alarak onlarla konuşulmalıdır.
- ✓ Öğrencilerle ayrı ayrı ilgilenilmelidir.
- ✓ Sınıfın önünde kızmak, şaşkınlığa düşmek, karasız olmak gibi hallere düşmekten kaçınılmalıdır.
- ✓ Sınıfta herhangi bir tartışmada öğrencilerin üstüne fazla gidilmemeli ve gerginliği artırıp inada bindirilmemelidir.

2.7.3 Düzeltici Disiplin

Önleyici tedbirler alındığı halde yine disiplin problemi ortaya çıkmışsa, bu problemin bir daha ortaya çıkmamasını sağlamaya yönelik tedbirler almak düzeltici disiplin olarak adlandırılır.

Örneğin arkadaşıyla kavga yapan bir öğrenciye bu davranışının yanlış olduğunu hatırlatmak, uyarmak, özür dilemesini sağlamak eğer tekrar yaparsa cezalandırmak bu disiplin çeşidine örnek olarak gösterilebilir (İlgar, 2005: 167).

Bu yöntem disiplin sorunu meydana geldiğinde kullanılmaktadır. Bu yöntem öğrenciyi iyileştirmeye yöneliktir. Ufak tefek olaylardan dolayı disiplin kuruluna öğrenciyi gönderilmemesini, rehberlik servisi yolu ile sorunun çözümüne gidilmesini savunmakta ancak; çok ciddi olaylarda disiplin kuruluna başvurulması gerektiğini savunur. Ceza ancak en son yapılacak işittir (Binbaşıoğlu, 1991).

Okullarda önleyici disiplin yöntemleri uygulansa bile disiplin problemlerinin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu yüzden düzeltici disiplin yöntemi de uygulanmalıdır. Düzeltici disiplini cezalandırıcı ve cezasız disiplin diye iki şekilde inceleyebiliriz. Ceza verilirken bunun bir intikam, öç veya korkutma amacıyla verildiği intibayı verilmemelidir. Bilakis ceza; bireye yaptığı hareketin uygunsuzluğunu anlamak ve bu gibi hareketlerin tekrarını önlemek, bireyi ıslah etmek amacıyla verileceği izlenimini uyandırmalıdır.

2.8 Ceza ve Disiplin

Bir disiplin yöntemi olarak ceza, öğrenciye acı çektirmek ve bu sayede ona bir ders vermek amacıyla onun yapmaktan hoşlanmadığı bir davranışı yapmasını istemek ya da yapmaktan hoşlandığı bir etkinlikten onu mahrum bırakmaktır (Saban, 2002: 77).

Davranış biliminde ceza, davranışın sonuçları, davranışın ilerde olma olasılığını azaltırsa bu süreç ceza olarak tanımlanır (Özyürek, 2001: 109). Cezalar istenmeyeni vermek veya istenenden yoksun bırakmak olarak iki grupta düşünülebilir. Ceza, diğer seçenekler işe yaramadığında istenmeyen davranışlara karşı başvurulacak en son yol olarak düşünülmelidir. Öğretmen cezadan çok onu önleyeceği yöntemlere başvurmalı, ama ceza vermemek uğruna dersin engellenmesine de izin vermemelidir. Ceza problem davranışın tekrarlanmasını engelleyecek şekilde uygulanmalı ve öğrenci neyi, nasıl yaptığı için ceza aldığını bilmelidir. Zor ve zevksiz işlerde görevlendirmek, bir isteğini yapmamak, gruptan, oyundan, dersten ayırmak, sırtı dönük olarak bir süre oturtmak, okuldan alıkoymak cezalara örnek olarak verilebilir (Başar, 2001).

Ceza istenmeyen davranışlara karşı son çare olarak düşünölmelidir. Cezadan daha çok problemleri ortaya çıkmadan önleyecek tedbirlere ve diğer yöntemlere başvurulmalıdır. Ceza kullanımını zorunlu hale gelmişse davranışla ilişkili, davranışın tekrarını engelleyici olmalı ve kesinlikle fiziksel cezaya başvurulmamalıdır.

İtaat, ceza ve ödöl yöntemlerinin bir öğretmen tarafından sınıfta sıkça kullanılması o sınıftaki öğrencilerin sağlıklı ahlaki gelişimlerini engeller. Çünkü bu yöntemlerin kullanıldığı sınıflardaki öğrenciler kendilerine nasıl bir insan olmak istiyorum? Sorusunu sormazlar (Saban, 2002: 79). Ödöl ve cezanın çok sık kullanılması bireylerin dıştan denetim kazanmalarına sebep olur.

Yapılan araştırmalar öğrenci davranışlarını değiştirmede cezalandırmanın pekiştirmeden daha az etkili ve daha az kalıcı olduğunu göstermektedir. Ceza belki o an problemi çözmüş, uygunsuz davranış ortadan kaldırmış gözükmektedir. Ancak bir süre sonra ortadan kaldırıldığı sanılan (gerçekte bastırılan) davranış yeniden ortaya çıkabilmektedir. Ceza uygulamalarının bir bölümü doğrudan uygulamanın kendisinden, diğer bir bölümü ise hatalı uygulamalardan ya da ceza uygulamalarına sıklıkla başvurulmasından kaynaklanan pek çok sakınca yaratabilir (Eripek, 1991).

Ceza gelişigüzel değil, son derece bilinçli bir biçimde kullanılmalıdır. Ceza uygulamasının getirdiği değişik sakıncalar vardır. Her şeyden önce cezanın etkisi önceden kestirilemez. Öte yandan ödüllemenin etkisini önceden kestirmek hiç de zor değildir. Ödülleme, ‘yaptığını tekrar et!’ mesajını verir. Ceza ise, ‘Yaptığını bir daha yapma!’ mesajını verir, ancak çocuğun neyi yapması gerektiği konusuna bir açıklık getirmez. İstenilen davranışın ne olduğu konusunda hiçbir fikri olmayan çocuk, cezanın getirdiği kargaşalıkta, belki de daha önce yaptığından daha önce yaptığından daha kötü bir davranışa yönelebilir. Cezanın ikinci sakıncası, ortaya çıkardığı yan etkilerinden kaynaklanır: Cezalandırılan birey cezalandıranı (öğretmen, ana-baba veya işvereni) ve cezanın verildiği ortamı (sınıf, ev, işyeri) sevmemeye başlar. Bu kişilerden ve ortamlardan uzak durmaya çalışır (Cüceloğlu, 2008: 159).

Aydın (2000), cezanın olumlu ve olumsuz yönlerini aşağıda şu şekilde açıklamıştır:

Ceza Vermenin Yararları:

- ✓ Etkili bir ceza öğrenciyi olumsuz davranışlar yapmaktan alıkoyabilir. Ceza istenmeyen davranışların sonunda oluşan zararın giderilmesi veya kayıpların karşılanmasına hizmet eder.
- ✓ Ceza ödül ile birlikte dengeli bir biçimde kullanıldığında istenmeyen davranışlar üzerinde sosyal bir kontrol sağlar.
- ✓ Ceza özellikle bilerek yapılan olumsuz davranışların yerleşmesini engellemek açısından yararlıdır.
- ✓ Akılcı ve tutarlı bir ceza sistemi öğrencilerin adalet ve güven duygularını geliştirir.

Ceza Vermenin Sakıncaları:

- ✓ Suça uygun olmayan ceza öğrencide kalıcı davranış bozukluklarının oluşmasına neden olur.
- ✓ Ceza öğrencilerde korku ve endişe yarattığı için sınıfta kaygıyı artırır, öğrenmeyi güçleştirir.
- ✓ Sürekli cezalandırma öğrencilerde genel bir kayıtsızlık ve bağışıklık durumu yaratır.
- ✓ Ağır cezalar öğrencilerde öfke, nefret gibi olumsuz duyguların yerleşmesine neden olabilir.
- ✓ Ceza, uygulayan kişi için de, duygusal olarak incitici bir durumdur.
- ✓ Genellikle ceza verilirken olumsuz duyguların baskısıyla, amaçlarla araçlar yer değiştirmektedir.
- ✓ Sürekli cezalandırma öğrencinin olumlu bir benlik algısı ve öz denetim yeterliliği geliştirmesini güçleştirir.
- ✓ Ceza sadece verilen öğrenciyi değil, sınıfın tamamını etkileyebilir.

2.9 Disiplin Modelleri

Eğitim sistemi içerisinde bulunan öğretmenlerin disiplin kavramına ve disiplin olaylarına bakış açıları farklılık göstermektedir. Bu farklılıklarının temelinde de mizaç, karakter, kişilik, aile içerisindeki önemi, deneyimler ve eğitim gelmektedir. Her disiplin olayında aynı tepkiyi vermek doğru olmadığı gibi, her defasında da farklı tavır sergilemek disiplin olaylarına olumlu katkı sağlamamaktadır. Öğretmenlerin disiplin sağlamada disiplin modellerinden haberdar olmaları kendilerine özgü tarz geliştirmelerine etkili olacaktır. Temel olan görüş, öğretmenlerin kendi tarz ya da tarzlarını somutlaştırarak eğitim psikolojisi bakımından uygun düşüp düşmediğini gözden geçirmelidir (Küçükahmet ve diğerleri, 2007: 70).

Disiplin konusunda başvurulacak modeller aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Saritaş, 2000):

2.9.1 Canter Modeli

Bu model, öğretmenin sınıfta etkin olması gerektiği düşüncesine dayanmaktadır. Canter modeline göre sınıf yöneticisi (öğretmen), beklentiler konusunda öğrencilerle açık ve dürüst iletişim kurar, öğrencilerin iyi niyetlerini kötüye kullanmaz, sınıfta uyumu artıracak türde tepkilerde bulunur, istenmeyen davranışlara tolerans göstermez. İstenmeyen davranışlarla kararlılıkla mücadele eder, istenen ve istenmeyen davranışların kazandırılmasında ödül ve fiziksel olmayan cezanın yaptırım gücünden açıkça yararlanır. Kurallar ve sonuçları hakkında bilgi verir; öğrencilerin birbirlerine ve öğretmene karşı saygılı ve sorumlu davranmalarını ısrarla talep eder. Canter modeli, öğrencilerin istenmeyen davranışlar konusunda kendilerini kontrol edebilecekleri varsayımına dayanır (Saritaş, 2000).

Canter ve Canter (1976), ilk olarak otorite kurmayı göz önüne alır. Otorite kurmanın öğretmen için gerekli olduğunu savunur. Bu modelin varsayımlarına göre, öğrencilerden uygun sınıf kurallarını belirleme ve izleme davranışı beklenmemeli, kurallara uymaya zorlanmalı, iyi bir davranış olumlu özendirmeyle kuvvetlendirilmeli ve iyi bir sınıf yönetimi için aileler ve yöneticiler kuralları yerleştirmeye yardımcı olmalıdır.

2.9.2 Glasser Modeli (Gerçeklik Terapisi Modeli)

Bu modelde öğrencinin karşılanması gereken bazı psikolojik ihtiyaçları (eğlenme, bağımsızlık gibi) vardır. Bu ihtiyaçların evde ve okulda tatmin edilmesi gerekmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin bu psikolojik ihtiyaçlarını dikkate alıp karşılamaya çalıştıklarında iyi bir disiplin sağlanır. Eğer bu ihtiyaçlar dikkate alınmazsa disiplin sorunları meydana gelir.

Bu modelde öğrenci, istenmeyen davranışının tüm sorumluluğunu üstlenmesi gerekir. Öğrenciler, kendi davranışlarını yargılama ve değiştirme fırsatı verildiğinde sorumlu davranmayı öğrenirler. Ama bu, ceza ve övgü ile olmamalıdır. Glasser, ödülle ya da cezayla baskıya karşıdır. Öğretmenler, sınıfları öğrencilerin eğlendikleri ve kendilerini oraya ait hissettikleri bir yer haline getirmelidir.

Gerçeklik Terapisi Modelinde, sınıf toplantıları istenmeyen davranışlara çözüm üretmede etkin bir yol olarak kabul edilir. Bu toplantılarda öğrenciler, birbirine yakın oturarak küçük daireler oluştururlar, problemleri ve çözüm yollarını tartışırlar. Öğretmenin bilinçli olarak

arka planda kaldığı bu toplantılarda sınıf kuralları, bunların nasıl ve kim tarafından denetleneceği, uyulmadığında izlenecek yollar belirlenerek, öğrencilere kendilerini denetleyecek sorumluluk verilmektedir (Saritaş, 2000: 83).

2.9.3 Kounin Modeli

Bu model, grup yönetimi ve dalga etkisi düşüncesi üzerine inşa edilmiştir. Modele ismini veren Kounin'e göre öğretmen öğrencinin hatalı davranışını düzelttiğinde, bu sonuç dalga etkisi yaratır ve gelecekte diğer öğrenciler tarafından sergilenecek aynı ya da benzer davranışları da önler. Açıklık ve kararlılık, dalga etkisinin en önemli etkenleri olarak kabul edilir. Bu yüzden öğretmen öğrencinin neyi yanlış yaptığını ve onun yerine ne yapması gerektiğini iyi bilmelidir (Saritaş, 2000).

Sınıfta olumsuz bir davranış olduğunda bu davranışın ileride tekrarlanmasını veya benzeri hareketlerin oluşmasını engellemek için dalgalı etkiler kullanılır. Öğretmen istenmeyen davranışta bulunan öğrenciyi ve davranışı belirlemeli, istenmeyen davranış yerine hangi davranışın olması gerektiğini belirtmelidir. Bu modelde sert tepkiler önerilmez. Öğretmenlere bir problem karşısında gereksiz uğraşlardan çok dersleriyle ilgilenmeleri, öğrencilerin derse dikkatlerinin sağlanması için gerekirse etkinlikleri değiştirmeleri, dersin içeriğine ağırlık vermeleri ve öğrencilerin derse etkin katılımını sağlamaları önerilir (Küçükahmet, 2000: 53).

2.9.4 Davranışçı Model

Davranışçı modele göre istenen davranışları sergileyen öğrenciler pekiştiricilerle ödüllendirilmeli, istenmeyen davranışları sergileyenler ise ilgi ve ödülün yoksun bırakılarak cezalandırılmalıdır.

Davranışçılara göre çevresel uyaranlar insan davranışını belirler ve bunlar değiştirilip kabul edilebilir toplumsal ölçütlere göre insan davranışını biçimlendirirler. Davranışçı düşüncenin altında yatan temel ilke, insanların acı veren, hoş olmayan deneyimlerden veya uyarıcılardan kaçınırken, hoş ve ödüllendirici olanı aramaya çalışmalarıdır. Öğretmenler, sınıf ortamındaki öğelerin her birinin öğrenci davranışını nasıl etkilediğini değerlendirmeli ve bunları kabul edilebilir davranışlar doğrultusunda değiştirmelidirler (Celep, 2002).

2.9.5 Dreikurs Modeli (Mantıksal Sonuçlar Modeli)

Bu modelde disiplin kavramı Rudolf Dreikurs (1982) tarafından oluşturulmuştur. Öğrencilerin kendi disiplinlerini geliştirmeleri esasına dayanır. Kurallara uymak veya ihlal etmek mümkündür. Öğrencilere yaklaşım şekli, doğru olanı belirtmektir. Bu modelde öğrencilere dünyanın gerçekleri öğretmenlerce gösterilmesi gereği vurgulanmıştır. Ancak bu yolla öğrenciler davranışlarından sorumlu olmayı öğrenirler. Eğer öğrenci derste verilen sürede çalışmasını bitirmediyse, yapılması gerekenler ders aralarında ya da okul çıkışında kendisine yaptırılmalıdır. Böylece öğrenci durumu değerlendirme, deneyim kazanma fırsatı bularak sorumlu seçimler yapmayı öğrenir (Küçükahmet, 2000: 54).

Mantıksal sonuç modeli, öğrenci davranışı üzerindeki etkililiği, öğretmenin, öğrencinin hatalı davranışı ile bunun sonuçları arasındaki ilişkiye başarılı bir biçimde açıklık getirme derecesine ve bunun kullanıldığı zamanın uygunluğuna bağlıdır. Öğrencinin hatalı bir davranışının sonuçları öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimle halledilir. Öğrenciye istenmeyen davranışının sonucunda karşılaşılabileceği ussal sonuçlar açıklanır ve istenen davranışlar göstermeye karar vermesi sağlanır (Celep, 2002).

2.9.6 Gordon Modeli (Etkili Öğretmenlik Eğitimi)

Etkili öğretmen eğitimi modeli öğretmenlerle öğrenciler arasında iyi ilişkiler sağlamak amacıyla Doktor Thomas Gordon (1974) tarafından tasarlanmıştır. Gordon öğretmenlerin anlayışlı tavırlarıyla istenmeyen davranışların azalabileceğine inanır ve bunu savunur. Gordon'a göre öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki; açıklık, şeffaflık, özen, bağımsızlık, farklılık, karşılıklı gereksinimlerinin karşılanması durumunda olumlu ve yerinde olur (Celep, 2002).

Bu modelde öğrencilerin içten denetim kazanmalarına odaklanılır. Ceza hiçbir problemi çözmez. Öğrencilerin kendi sorumluluklarını kabullenmelerini ve kendilerini disipline etmelerini sağlamada ısrar edilmelidir. Sınıfta ortaya çıkan bir sorunun çözümüne “Sorun kime ait?” sorusu ile başlanmalıdır. Öğretmen, öğrencilerin sorunlarını etkin dinlemeli ve sorunlarını kendilerinin çözmelerini sağlamalıdır.

2.10 Okullarda Disiplinsiz Davranışların Ortaya Çıkma Sebepleri

Öğrenci davranışlarını etkileyen pek çok etmen vardır. Bunlardan en önemli olanı, öğrenciler

arası bireysel farklılıklardır. Bu bireysel farklılıkların temel nedeni ise öğrencinin kalıtsal özellikleri, yetiştiği toplumsal çevre ve öğrenme sonucu kazandıkları davranışlardır (Erden, 2005).

Okullarda yaşanan disiplin problemlerinin birçok sebebi bulunmaktadır. Bu problemleri tek bir sebebe (mesela öğrencinin ilgisizliğine, sorumsuzluğuna) dayandırmak problemin asıl nedenini görmeyi engelleyebilir. Bununla birlikte öğretmenler, kendilerinin de hataları olabileceğini düşünmeli, ders işleyiş tarzı ya da öğrencilere olan tutumu ve öğrencilerle diyaloglarını gözden geçirmelidirler.

Sınıflarda yaşanan problemler; öğrencilerin derste sıkılması ve derse ilgisinin olmaması, otoriteye karşı gelme ve dikkat çekme ihtiyaçları gibi sebeplerle ortaya çıkmaktadır. Ders dışında ise yeterli sosyal faaliyetlerin olmaması, katı disiplin uygulamaları, akran baskısı ve medyanın olumsuz etkileri sebebiyle birçok disiplin problemi ortaya çıkmaktadır.

2.10.1 Öğrenciden Kaynaklanan Sebepler

Öğrencilerin sınıf ortamında öğrenme, sevgi-saygı görme, fikirlerine değer verilme, birey olarak kabul edilme ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları karşılanmadığı zaman disiplin problemlerinin ortaya çıkması da kaçınılmaz olmaktadır.

Öğrencilerin kişilik özellikleri, gelişim dönemlerinden kaynaklanan duygusal sorunlar, psiko-sosyal, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik olumsuzluklar ile aile ve sosyal çevresinden edindiği değerler, öğrencilerde istenmeyen davranışlara yol açmaktadır.

Öğrencilerin akademik başarıları disiplin açısından önemlidir. Başarılı öğrenciler sınıfta ve okulda zamanlarının çoğunu öğrenme faaliyetlerine ayırmakta ve dikkatlerini öğrenme faaliyetleri üzerinde yoğunlaştırmaktadırlar. Bu sebeple, olumsuz davranışlara yönelmezler. Başarılı öğrenciler genellikle ön sıralarda oturur ve sürekli öğretmenle etkileşim içinde olmaya çalışır; bu da olumsuz uyarıcıları etkisizleştirir.

Humphreys'e (1999) göre sınıfta disiplin problemlerinin öğrenciden kaynaklanan nedenlerden önemli olanları; zayıf özgüven, yetersiz bilgi düzeyi, gelişim gecikmeleri, fiziksel ya da zihinsel özür, öğretmenlerden korkma, sınavlardan korkma ve ayağa kalmak ve sınıfta konuşmaktan korkmaktır (Humphreys, 1999).

Ortaöğretim çağında bulunan gençlerin, ergenlik çağına girmeleri nedeniyle, duyguları sürekli dalgalanış içerisinde. Bu nedenle bu dönemde görülen cinsel sorunlar, okul başarısının düşmesi, içine kapanıklık, başkaldırma gibi çeşitli bozulmalar olağandır. Ancak bunların çoğu geçicidir (Yörükoğlu, 1968). Öğrenciler ortaöğretim çağında yetişkinlere karşı eleştireci ve hırçın davranışlar gösterebilir. Arkadaşlık, giyim-kuşam ve alışkanlıklar konusunda yetişkinlerin tavsiye ve görüşlerine uymak istemezler. Eğitimciler bu tip davranışların geçici olduğunu bilmeli ve öğrencilere müsamahakâr davranmalıdır.

Duygusal problemler yaşayan bazı öğrenciler, okul hayatının gerektirdiği sorumlulukları yerine getiremeyince, sınıfa ve okula uyum sağlamakta zorlanırlar. Bazı öğrenciler öğrenim yaşantılarında karşılaştıkları başarısızlıklar nedeniyle sınıfta dersi takip etmeyerek sürekli sınıfın havasını bozmaya çalışırlar. Öğrencinin, öğretmeni ve arkadaşlarıyla etkileşim düzeyinin düşük olması, sosyal becerilerde yetersiz olması, arkadaşının olmaması, okulu sevmemesi, sosyal doyumsuzluk içinde olması gibi pek çok neden öğrenciyi sınıf ortamında görmek istemediğimiz davranışlara itmektedir (Ergün ve Yüksel, 2005).

Öğrencinin sağlık sorunları yaşaması da istenmeyen davranışlarda bulunmasına neden olabilir. Sürekli gözlem ve sağlık taramalarıyla öğrencilerin sağlık durumlarıyla yakından ilgilenilmeli, aileyle işbirliği sağlanarak ortaya çıkan sağlık problemleri tedavi ettirilmelidir (Başar, 2001).

Temel (2006) öğrenciden kaynaklanan nedenleri şu şekilde sıralamıştır:

- ✓ Kendilerini sevgisiz ya da yetersiz görmeleri
- ✓ Dikkat çekme ve karşı gelme isteği
- ✓ Başkalarının onları eleştirmeleri, küçük düşürmeleri, kaba davranmaları, alay etmeleri
- ✓ Bir grubun üyesi olma ihtiyaçları
- ✓ Öğretmenlerden, sınavlardan veya sınıfta konuşmaktan korkma
- ✓ Kendilerini tutsakmış gibi hissetmeleri
- ✓ Okuldaki çalışmalarını sıkıcı bulmaları

2.10.2 Öğretmenlerden Kaynaklanan Sebepler

Öğretmenin göstermiş olduğu istenmeyen davranışlar, öğrencilerde de istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İstenmeyen öğretmen davranışlarını,

öğretme yetersizliği, saldırganlık ve düzensizlik şeklinde gruplandırmak mümkündür. Öğretmenin uygun araç gereç ve yöntem kullanamaması, öğrencileri derse güdüleyememesi ve tekdüze konuşması gibi davranışlar, istenmeyen öğretmen davranışlarının öğretim yetersizliği boyutunu oluşturmaktadır. Öğrencilere hakaret etme, onları aşağılama ve arkadaşlarının önünde utandırma gibi davranışlar da istenmeyen öğretmen davranışlarından saldırganlık boyutunu oluşturmaktadır. Derse gelmeme, derse geç girme, dersten erken çıkarma, sınavları zamanında okumama, plansızlık, vb. davranışlar bir diğer istenmeyen öğretmen davranışlarından düzensizlik boyutunu oluşturmaktadır. Bu tür davranışlar, öğrencinin yaşamını planlı bir biçimde yürütmesi, düzenli ve dakik olması, işine gereken önemi vermesi açısından olumsuz davranış örnekleridir ve örnek bir yetişkin modeli olma konusunda öğretmenin yanlış eylemleridir (Ekinci ve Burgaz, 2009: 92).

Birçok öğretmen, hemen hiç başka nedenler olmadan, kendi tutumlarıyla sınıfta birçok disiplin sorunları çıkarırlar. Böyle öğretmenler, tam bir sessizlik içinde çalışma, çok düzenli olma, bir konuya uzun süre dikkat kesilme, buyruklara harfi harfine uyma gibi öğrencilerin düzeyinin çok üstünde olan isteklerde bulunurlar. Bu isteklerinin yerine getirilmemesi durumunda dehşete kapılarak, sınıfta öğrencilerin zorla, saldırgan ya da kavgacı olmasına, kendilerine karşı gelmelerine neden olurlar (Başaran, 1985: 233).

Humphreys (1999), öğretmenlerin kontrolsüz ve aşırı kontrollü davranışlarının öğrencide disiplinsiz davranışlara yol açtığını belirtmiştir. Öğretmenin kontrolsüz davranışları: öğrencilere bağırarak, emretmek, hükmetmek, ve kontrol etmek, alaycılık ve küçümsemeyi kontrol aracı olarak kullanmak, dalga geçmek, azarlamak, şiddetli eleştirmek, öğrencileri “donuk”, “zayıf”, “tembel” vb. olarak nitelendirmek, öğrencileri fiziksel olarak tehdit etmek, öğrencinin üzerine yürümek ve onları itelemek, öğrencilere ceza olarak fazladan okul çalışması ve ödev yaptırmak, yaptığı hatalar için asla özür dilememek, öğrenciyi başka bir öğrenciyle kıyaslamak, yargılamak, bazı öğrencileri sevmemek, gözde öğrencilere sahip çıkmak, anlaması ağır olan öğrencilere karşı sabırsızlık, yanlışları ve başarısızlıkları cezalandırmak, öğrencilere karşı kabalık, vb. (Humphreys, 1999: 63).

Öğretmenin öğrenciye karşı aşırı kontrollü davranışları; utangaçlık, edilgenlik ve çekingenlik, aşırı kaygı, hayır demekte zorlanma, mükemmeliyetçilik, değişimden nefret etme, öğrencilerden korkma, öğrencilerin istenilmeyen davranışlarının fark edilmeden geçilmesine göz yumma, sınıf yönetimine ilişkin sorunların açığa çıkartılmasını önleme,

kabul edilmez davranışlardan dolayı diğer öğretmen ya da yöneticilerle yüz yüze gelmeme, tutarsız davranışlar, büyük akademik başarılar isteme, öğretmenler odasından uzak durma, meslektaşları ile yapılan toplantılarda sessiz kalma, vb. davranışlardır (Humphreys, 1999: 34).

Öğretmenler aşırı kontrollü davranışlarda bulduklarında bunu bilinçli olarak öğrencileri incitmek için değil, kendi gizli güvensizliklerinden dolayı yaparlar. Ne olursa olsun, öğrencilerin esenliği üzerindeki etkileri yıkıcıdır. Ayrıca öğretmenlerin kendileri tam tersi bir durum sergilerken öğrencilerden "kontrollü" olmalarını beklemeleri çok zordur. Öğrenciler, aşırı kontrollü öğretmenlerin de, sınıfta kontrolsüz öğretmenler kadar sorun yarattığını fark edebilirler (Humphreys, 1999: 35).

Öğrenciler genelde kurallara karşı çıkmaz, eğitimcinin kuralları uygulama biçimine karşı çıkar. Eğitimciler kuralları uygularken haklı oldukları gerekçesiyle aşırıya kaçabilmektedir. Bu noktada önemli olan öğrencinin hatasını görmesini ve karşılığı olan cezayı almasını sağlamaktır. Bundan daha fazlasını yapan eğitimci, kendisi disiplin problemlerine sebep olmaktadır.

Öğretmen, yasal konumundan kaynaklanan gücünü kullanırken sınıfta öğrencilerin de gücü olduğunu unutmamalıdır. Öğretmen gücünü; öğrencilerle açık, içten, dürüst, yanılabilceğini kabul eden, iyi ilişkiler kurarak, sınıfın havasını sosyal açıdan iyi yapılandırarak kullanmalıdır. Yetkeci ve savunmacı olmadan, Öğrencileri ilgiyle dinlemeli, kazanan-kaybeden çatışmasına girmemeli, öğrencilere karşı saygılı olmalı, bazen lider bazen üye rolünü oynamalıdır (Başar, 2001: 72).

Okullarımızda öğretmenleri zorlayan sorunlardan birisi de bazı derslerde haftalık ders saatine göre oldukça yoğun olarak belirlenen müfredattır. Müfredatı yetiştirmek için sadece konulara odaklanan öğretmenler, öğrencileriyle ilgilenememekte, derslerde öğrencilerine karşı hoşgörülü ve anlayışlı olamamaktadırlar.

Temel (2006), öğretmenden kaynaklanan nedenleri şu şekilde sıralamıştır:

- ✓ Derse zamanında başlamama,
- ✓ Öğrencilere farklı davranma,
- ✓ Ders araçlarını zamanında hazırlamama,
- ✓ Uzun süre konuşma ya da film izletme,

- ✓ Rutin işleri gereği gibi ele almama (Kalem açma, kağıt dağıtma vb.),
- ✓ Sürekli öğüt verme,
- ✓ Dersi erken bitirme,
- ✓ Özgüvensizlik, tükenmişlik, başarısızlık korkusu,
- ✓ Çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunları (evlilik vb).

Şimdiye kadar yapılan araştırmalar ve literatür incelendiğinde disiplin sorunlarının ortaya çıkışında öğrenciler kadar öğretmenlerin de etkisinin olduğu görülmektedir.

2.10.3 Okuldan ve Öğretim Programından Kaynaklanan Sebepler

Eğitim ve öğretimi bireye göre ayarlamak, yani sürekli kitle eğitimi yapmak; öğretimi aktifleştirmemek ve öğrenme sorumluluğunun önemli bir bölümü öğrencilere bırakmamak; sınıftaki çalışmalarını ilgi çekici öğelere değer vermeden idare etmeye kalkışmak; soru-cevap, problem çözme, gösterme ve deney yapma tekniklerini –bu konudaki yönergelere- uygun olacak biçimde kullanmamak okulda disiplinsizliğe neden olan önemli öğelerdendir (Aytuna, 1963: 288).

Okulun baskıcı ya da başıboş yönetim anlayışı ile yönetilmesi, sınıfın disiplin olaylarını çoğaltmaktadır. Okul yönetiminin öğrencilerde yarattığı gerilim sınıf içi disiplini de etkilemektedir (Başaran, 1985: 233).

Birçok disiplin olayları, öğrenciye öğretilmek istenen konuların öğrencinin, 1.düzeyinin çok üstünde ya da çok altında olması; 2. ilgisini çekecek kadar ilginç olmaması; 3. gereksinimlerini doyuramaması ile ortaya çıkmaktadır (Başaran, 1985: 233).

Birçok öğrenciler, bazı konuları öğrenmeyi gereksiz bulmaktadır. Ancak bazen de, öğrenciler yaşlarının gereği, ya gerekliliğini kavrayamadıkları; ya öğrenme zahmetinden kurtulmak istedikleri; ya da öğretmenlerince yeteri derecede güdülenmedikleri için, gerçekten gerekli olan bazı konuları gereksiz bulabilmektedirler. Eğitim programı öğrencilerin gereksinmelerine uydurulmadığında ve öğrencilerin konuların gerekliliğine inanıp konuları öğrenmek için yeterli derecede güdülenmediklerinde, programla ilgili tutumlarını, ya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak ortaya koymaktadırlar (Başaran,1985: 233).

Ülkemizde büyükşehirlerde okulların çok kalabalık olması da disiplin sorunlarını artırmaktadır. İkili eğitim ve derslerin blok işlenmesi gibi zorunluluklar hem öğretmenleri hem de öğrencileri zorlamaktadır. Tabii ki bu şartlarda okullarda sosyal ve sportif faaliyetler ya hiç yapılmamakta ya da kısmen yapılabilmektedir. Okulun sadece ders verilen bir ortam olması öğrencileri okuldan soğutmakta ve disiplin problemlerine sebep olmaktadır.

İşlevsel bir öğretim programı, etkin bir rehberlik hizmeti, işlerliği olan okul aile işbirliği ve okul binasıyla bahçesinin “çevre denetimi” kurulacak biçimde kullanılması, okulda disiplin sağlamaya yardımcı başlıca etkenlerdir. Öğretim hizmetinin yeterli ve etkili olması disiplin sağlamayı da kolaylaştırır (Nas, 1989).

Ülkemizde son yıllarda okulların başarıları sırf YGS, OKS gibi merkezi sınavlarda alınan puanlara göre değerlendirilmektedir. Halbuki eğitim kurumlarının yegane amacı sınavlarda başarılı olmak değildir. Eğitimde beklentilerin belirlenmesi disiplin anlayışının oluşmasında önemlidir. Okulların en önemli amaçlarından biri erdemli bireyler yetiştirmektir.

2.10.4 Aileden Kaynaklanan Sebepler

Doğduğu günden başlayarak çocuğun kişiliği önce ailesi, sonra okul ve yaşadığı çevredeki insanlar tarafından şekillendirilmektedir. Kişiliğin temelleri ilk 5-6 yılda aile ocağında atılmaktadır. Bu nedenle, çocuğun kişiliğinin gelişmesinde birinci derecedeki sorumluluğu anne-baba yüklenmektedir. Çocuğun kişiliğinin gelişmesinde sosyal çevre içinde en etkili olanı aile çevresidir (Kaya, 1997). Çocuğun davranışları ve okul başarısı doğrudan aile ile ilgilidir. Bu yüzden okullarımızda okul aile birliklerinin ve rehberlik servislerinin daha faal olmaları ve ailelerin de eğitim sürecinde aktif bir rol oynamaları için aydınlatılmaları gerekir.

Yavuzer (2001)'e göre, ailenin sosyo-ekonomik koşulları, aile hayatının ruh sağlığını etkilediği gibi, çocuğun kişiliğini de etkiler. Suça yönelik davranış gösteren çocuğun ev koşullarının ilki ve en belirgin olanı, ailenin parasal durumudur. İstatistiksel veriler, çocuk suçluluğuyla yoksulluk ve onun getirdiği koşullar arasında dikkate değer bir ilişkinin bulunduğunu ve bu ilişkinin de önemli ölçüde yüksek olduğu görülmektedir.

Yavuzer (2005), ebeveyn tutumlarını şöyle sınıflandırmaktadır: Baskıcı- otoriter tutum, destekleyici-yetkili ve güvenilir tutum, gevşek tutum, aşırı korumacı tutum, tutarsız ve kararsız tutum.

Baskıcı-Otoriter Tutum: Baskıcı ebeveyn, çocuklarının davranışlarını, hiç esnemeyen, mutlak ölçütlere göre biçimlendirme, denetleme ve yargılama eğilimindedir. Baskıcı ve itaat odaklı bu tür ebeveyn tutumunda, ana-babanın, kısıtlayıcı ve cezalandırıcı bir yol izlediği, çocuklarına kendi kurallarına uymaları ve saygılı olmaları konusunda uyardıkları görülür. Çocuğun istek ve gereksinimlerini dikkate almaz. Disiplin aracı olarak cezayı kullanır (Yavuzer, 2005).

Otoriter ailelerde, çocuğun duygu ve düşünceleri fazla dikkate alınmaz. Çocuk en küçük bir hatada bile cezalandırılır. Bu yüzden aile içinde ilişkiler sevgi değil korku temellidir.

Otoriter tutumla yetiştirilen çocuklar, güvensiz, kaygılı, içe kapanık, hayal kırıklığına uğradıklarında düşmanca davranabilen, otoritenin olmadığı durumlarda kurallara aykırı davranan, kendilerinden güçsüz olanlara saldırgan davranış sergileyen çocuklardır. Özellikle erkek çocuklarında yüksek düzeyde öfke, kızlarda ise bağımlı olma gözlenmektedir (Şendil ve Balkan, 2005).

Destekleyici-Yetkili ve Güvenilir Tutum: Bu tür ebeveyn yaklaşımında, ana-baba çocuklarını destekler ama bunun yanında sınırlarını koymayı da ihmal etmez ve onların hareketlerini kontrol eder. Ebeveyn ile çocuk arasında sözel iletişim kanalları açıktır. Çocuğuyla bire bir ilişki içindeyken ona karşı ilgilidir ve ona aktif dinleme uygular. Destekleyici tutum, yakınlık ve ilgi göstermek, sözle ve dokunarak sevgi belirtmek, ortak faaliyetlerde bulunmak anlamını taşır (Yavuzer, 2005).

Demokratik aile ortamında güven verici, destekleyici ve normal sınırlar içinde hoşgörü vardır. Çocuğun duygu ve düşüncelerine saygı duyulur. Çocuğun da ailede söz hakkı vardır. Ailede çocuğa değer verilir, çocuk olduğu gibi kabul edilir. Çocuk, en az anne-baba kadar ailenin değerli bir üyesidir. Çocuk, yeterli sevgi ve şefkat görür. Çocuğun ilgisi, ihtiyaç ve yetenekleri göz önünde tutulur. Anne-baba, çocuğun kendini gerçekleştirmesine ve bağımsızlık kazanmasına yardımcı olur. Böylece çocuk, kendi kararlarını kendisinin vermesi alışkanlığını kazanır (Kaya, 1997).

Gevşek Tutum: İhmalkâr ve aşırı hoşgörülü olmak üzere iki farklı boyut içerir: İhmalkâr ebeveyn, çocuğun yaşamıyla ilgili değildir. Bu ana-babalar için “kendi sosyal yaşamları”, çocuklarından daha önemlidir. Aşırı hoşgörülü yaklaşım içerisinde olanlar, çocuklarının

karşısında teslim olan, onların ısrarlı isteklerini yerine getiren, onları şımartan, onlara fazlasıyla özgürlük tanıyan, kolaylıkla boyun eğen, yumuşak başlı ve tutarsız davranan, çok aşırı boyutlarda çocuklarını ihmal eden ve terk edebilen ana-babalardır. Görünürde çocuğuyla çok ilgili olan bu ana-babalar, çocukları üzerinde çok başarısız bir kontrol sergilemekte ve az sayıda talepte bulunmaktadır (Yavuzer, 2005).

İlgisiz veya gevşek anne-baba tutumu, çocukların kin, düşmanlık ve endişe duygularına kapılmasına neden olmakta; kavgacı, isyankâr, saldırgan ve suç işlemeye eğilimli olabilmektedir (Şemin, 1979).

Aşırı Korumacı Tutum: Ana-babanın aşırı koruması, çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen gösterilmesi anlamına gelir. Bebekleştirme, aşırı korumacı yaklaşımın tipik özelliğidir. Annenin çocukla iç geçmiş beraberliği, çocukta bir anne bağımlılığın oluşmasına neden olabilir (Yavuzer, 2005).

Aşırı koruyucu yaklaşım, çocuğun kendi kendisini yöneten bir kişi olmasını engeller. Çocuğun bir yanlışlık yapacağından korkarak üzerine aşın derecede titreme, onun yerine işleri anne-babasının yapması çocuğun bağımsız bir kişilik gelişimini güçleştirir. Çocuğun kendi kendisine yetmesine imkân vermez. Çocuğun bağımsız bir kişilik geliştirmesi için, anne babaların çocuğun kendi işlerini kendisinin yapmasına, kendi kararlarını kendisinin vermesine fırsat sağlamalıdır. Böylece çocuk, kendine güven sağlayacak, kendi kendini yönetebilen bağımsız bir kişilik geliştirebilecektir. Aşırı koruyucu tutum çocuğun sosyal gelişimini ve uyumunu da zedeler. Bencil bir kişilik geliştirmesine neden olur. Çocuk, kendini gruba kabul ettirebilmek için toplum dışı ve isyankâr davranışlara başvurabilir (Kaya, 1997).

Tutarsız ve Kararsız Tutum: Ana-babanın kararsız ve tutarsız tutumu, neyin uygun davranış olduğu konusunda çocuğu ikileme düşürür. Aynı davranışı yüzünden ana-baba tarafından bir keresinde ödüllendirilir, bir keresinde cezalandırılırsa ya da bir davranış, anne tarafından farklı, baba tarafından farklı değerlendirilirse, çocuk hangi davranışın uygun olduğunu belirleyemez (Yavuzer, 2001).

Bazı anne-babaların, çocukla olan ilişkilerinde belli prensipleri yoktur. Dengesiz ve tutarsız bir tutum gösterirler. Bazen aşırı hoşgörölü, bazen sınırlandırıcı ve cezalandırıcıdır. Bu tutum da, çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuk neyin iyi neyin kötü

olduğuna karar veremez. Anne-baba, o anki kendi psikolojik durumuna göre davranır (Kaya, 1997: 201).

2.10.5 Çevreden Kaynaklanan Sebepler

Öğrencileri problem davranışlara sevk eden en önemli faktörlerden birisi okulun sosyal çevresidir. Okulun bulunduğu fiziksel, kültürel ve sosyal evre ğrenci davranışları üzerinde büyük ölçüde belirleyici etkilere sahiptir. Öğretmenin, çevrede karşılaşılan bazı olumsuz davranışların sınıf ortamına girmesini önleyebilmesi için çevreyi tanınması, ekonomik, sosyal, kültürel geçmişini ve kaynaklarını çok iyi bilmesi gerekir. Öğrencilerin içerisinde yaşadıkları evre, davranışlar üzerinde büyük etkiye sahiptir. Bazen çevreyi değiştirmeden davranışları değiştirezemezsiniz (Apuhan, 2002: 128).

Öğrencinin içinde yaşadığı toplumsal çevrenin davranışları üzerinde önemli etkisi vardır. Çok bilinen bir ifadeyle “İnsan evresinin çocuğudur.” öğrencinin davranışlarını etkileyen en önemli kurum ve gruplar aile, akran grubu, okul ve kitle iletişim araçlarıdır.

Son yıllarda çocukların davranışlarını şekillendiren en önemli unsurlardan biri televizyondur. Çocuklar zamanlarının büyük bir kısmını ekran başında geçirmektedir. ‘Gz gördüğüne meyleder’ atasözüyle de anlatıldığı gibi çocuklar ve gençler izledikleri film yıldızı, şarkıcı ve sporculara zenmekte ve taklide çalışmaktadır. Dizi ve filmlerdeki abartılı şiddet ve her türlü ahlaksızlık bunların toplumca kanıksanmasına sebep olmaktadır.

Günümüzde internet, televizyon ve videolar okuldan edinilen bilgiden daha fazla bilgi sağlayan kaynaklar durumuna gelmiştir. Ancak bu kaynakların sunduğu bilgi, okulun sunduğu biçimde amaca yönelik bir nitelikte değil, daha çok bir bilgi bombardımanı niteliğinde olmaktadır.

Ergenlik dönemi bireylerin sosyal ihtiyaçlarının zirvede olduğu dönemdir. Bu dönemde bireyler en çok arkadaşlarıyla vakit geçirmek istemektedir. Birçok zararlı alışkanlık bu dönemde sosyal çevrenin etkisiyle edinilmektedir. Bu yüzden veliler ve öğretmenler çocukların uygun arkadaş edinmelerine yardımcı olmalı ve onları desteklemelidirler.

2.11 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Çerçi (2009), “Devlet Okullarında Görevli Öğretmenlerin Disiplin Olaylarına Yaklaşımları” adlı çalışmada, devlet okullarında görevli öğretmenlerin okuldaki disiplin yaklaşımları cinsiyetlerine, eğitim düzeylerine ve mezun oldukları fakülteye göre farklılık göstermediği; yaşa, kıdeme ve görev yaptıkları okullara göre ise farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Özen Kılıç (2009), “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Okullarındaki Disiplin Anlayışına İlişkin Görüşleri” adlı çalışmada ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin okul disiplin politikalarında yer alan çeşitli uygulamalara ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Öğretmen görüşleri okul türü (özel ve kamu) ve branş değişkenlerine göre karşılaştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre devam-devamsızlık uygulamaları, disiplin uygulamaları, takım çalışması, tutarlılık ve adalet, okul güvenliği ve öğretimin yönetimi boyutlarının önem düzeyine ilişkin kamu ve özel ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Disiplin uygulamaları, okul güvenliği ve ceza-yaptırımlar, boyutlarının önem düzeyine ilişkin ilköğretim okullarında görev yapmakta olan sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Satoğlu (2008), “Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmenlerin Karşılaştıkları Disiplin Sorunları ve Başı Etme Yolları” adlı çalışmada ortaöğretim kurumlarında eğitim ve disiplin anlayışını irdelemek, sınıf içinde disiplin kavramını çeşitli yönleri ile incelemek, farklı disiplin anlayışlarını kuramsal çerçeve ile ele almak ve öğretmenlerin karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı gösterdikleri tutum ve yaklaşımların neler olduğunu belirlemek amaçlanmıştır.

Beşdok (2007), “Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleyebilme Yeterliklerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: Araştırma bulgularına göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının eğitim-öğretim etkinliklerini güçleştirici boyutlara ulaşmadığı, öğretmenlerin sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemede kendilerini yeterli düzeyde gördükleri, öğretmenlerin yeterlik düzeyleri açısından, yönetici ve öğretmen görüşleri arasında ciddi bir fark olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok kullandıkları yöntemler, doğru davranışı ve olumlu sonucu belirtme, göz teması ve sözsüz uyarıcılar ile uyarma, sorumluluk verme, öğrenci ile bireysel konuşma, sınıf kurallarını hatırlatma, sözlü

uyarıda bulunma, ders konusunda veya yönteminde değişiklik yapmadır. Öğretmenlerin en az kullandıkları yöntem ise, fiziksel ceza verme, dokunarak veya fiziksel temasla uyarıdır.

Altuntop (2006), “Yönetici ve Öğretmenlerin Okullarındaki Disiplin Uygulamalarına İlişkin Görüşleri” adlı çalışmasında, hem özel hem de kamu okullarında çalışanların yarısının disiplini kurallar bütünü ve kurallara uyma şeklinde tanımladığı, öğrencilerin başlıca kural dışı davranışları sergiledikleri yerlere ilişkin birbirlerine yakın görüş bildirdikleri, öğrencilerin disiplinsiz davranışlarının temelinde aileden kaynaklanan sebeplerin önemli bir yer tuttuğunu ifade ettiklerini bildirmiştir.

Sarpkaya (2005), “Resmi Liselerde Disiplin Sorunları ve İlgili Grupların Yaklaşımları” adlı çalışmasında, bütün gruplar (öğretmen, öğrenci, yönetici, veli) alınan önlemler konusunda içsel denetime yönelik yapıcı önlemlere göre, dışsal denetim odaklı önlemleri daha çok vurgulamıştır. Sorunlarla karşılaşıldığında yapılanlar konusunda, olumlu-yapıcı baş etme yöntemlerine göre, cezalandırıcı ya da uyarma, öğüt verme gibi dışsal denetim odaklı baş etme yöntemleri ön plana çıkmaktadır. Sözel ve fiziksel şiddet kullanıldığına ilişkin atıflar en çok öğrenciler, en az yöneticiler tarafından vurgulanmıştır. Disiplin sorunlarıyla ilgili olarak bütün gruplarda yapıcı öneriler daha fazladır. Ceza ağırlıklı öneriler öğrenci ve velilerde daha fazladır.

Esen (2006), “İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları Disiplin Türleri” adlı çalışmasında sınıfın tek hâkimi ve yöneticisi olan öğretmenin, sınıf etkinliklerinin başarısından ya da başarısızlığından en fazla sorumlu kişi olduğunu belirtmektedir. Sınıf yönetiminde davranışların arzulanan düzeyde ve belirli bir bilinci içermesi için, sınıfta olması ve olmaması gerekenler konusunda öğretmen ve öğrencinin ortak bir algıya sahip olması gerekir. Bu ortak algıyı öğretmen daha okulun ilk günlerinde öğrencilere benimsetmelidir. Bu görev öğretmenin sınıf disiplini konusundaki sorumluluğundan kaynaklanmaktadır. Sınıfta disiplin sağlama konusunda her öğretmenin doğaldır ki, bazı farklı yöntemleri olabilir. Sınıf disiplinini sağlamak konusunda öğretmenlerin kullanmış olduğu üç disiplin türünden söz edilebilir. Bunlar: önleyici disiplin, destekleyici disiplin ve düzeltici disiplindir. Bu araştırmada öğretmenlerin sınıf yönetiminde, bu üç disiplin türünden hangilerini kullandıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Aksoy (2000),“Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Azaltmada İzlenebilecek Temel Yaklaşımlar” adlı çalışmasında, sınıf içinde etkili ve verimli öğretme-öğrenme sürecini engelleyen öğrenci davranışlarının gerçek nedenlerini anlamak ve bu davranışları en aza indirmek için temel yaklaşımları incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre sınıfta istenmeyen davranışların birçoğunun öğretmenden kaynaklandığını, çözüm olarak da öğretmenlerin sınıf içinde kendi davranış ve tutumlarını analiz etmeleri gerektiğini belirtmiştir.

Uğurlu (2012), “Resmi Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ile Kullandıkları Disiplin Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmasında öğretmenlerin kişilik özelliklerinin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, medeni durum ve branş değişkenlerine göre; disiplin stillerinin de cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, medeni durum, mezun olunan okul, branş ve çalıştıkları okul türü değişkenlerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kişilik özelliklerinin, tercih ettikleri disiplin stilleriyle ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Kök (2007), “Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğretmen, Rehber Öğretmen ve Yöneticilerin Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğindeki Ceza Gerektiren Davranışlar ile Cezalara İlişkin Görüşleri” adlı çalışmasında Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğindeki ceza gerektiren davranışlar ile bu davranışlara verilen disiplin cezalarının uygulayıcılar tarafından nasıl değerlendirildiği sorgulanmış; bu amaçla öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerin yönetmelikteki davranışların ceza gerektirip gerektirmediğine, gerektiriyorsa ceza türüne ilişkin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır.

Akar (2006), “Ortaöğretim Kurumlarında Karşılaşılan Disiplin Sorunları ve Eğitim Yöneticilerinin Çözüm Yaklaşımları” adlı çalışmasına göre ortaöğretim kurumlarında en çok görülen suçlar; öğrencilerin okulda kavga etmesi, sigara içmek, dersin işleyişine engel olmak, öğretmene saygısızlık ve kesici-yaralayıcı alet bulundurmadır. En çok disiplin cezasının genel liselerde verildiği, disiplin cezalarını çoğunlukla erkek öğrencilerin aldığı ve 10. Sınıf düzeyinde yoğunlaştığı bulunmuştur. Yöneticilerin disiplin suçlarının önlenmesinde uygulanan çözüm yaklaşımları ve uygulanabilecek çözüm önerileri, disiplin kurulu üyeleri ve öğretmenlerin görüşlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Mercan (2001), “Ortaöğretim Okullarındaki Disiplin Uygulamalarının Sonuçları ile İlgili Görüşlerin İncelenmesi” adlı çalışmasında okullarda en çok kınama cezasının uygulandığı

bulunmuştur. En çok cezayı genel lisede okuyan ve 3.sınıfta olan öğrencilerin aldığı, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla ceza uygulamaları ile karşı karşıya kaldığı, ceza alanların büyük bir oranının orta sosyo-ekonomik düzeyden geldikleri ve başarı durumlarının “orta” düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Disiplin cezaları daha çok, öğrencilerin arkadaşları ile kavga yapmalarından ötürü verilmektedir. Öğrenciler aldıkları cezaları haklı bulmazken, yönetici ve disiplin kurulu üyeleri verilen cezayı haklı bulmaktadırlar.

Bilir ve diğerleri (2007), “Muğla İli Ortaöğretim Okullarında Disiplin Uygulamalarına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmada elde edilen bulgulara göre, yönetici ve öğretmenler disiplin kavramı ile ilgili tanımlamalarında benzer görüşlere sahiptir. Disiplinsizlik davranışları olarak yöneticiler daha çok okulun düzenini bozan davranışları, öğretmenler ise, şahıslarına karşı saygısızlık ve kuralara uymama davranışlarını belirtmişlerdir. Disiplinsizlik davranışlarının nedenleri konusunda yönetici ve öğretmenler benzer görüşleri paylaşmışlardır. Disiplini sağlamada öğrenci ve öğretmenler, cezaya ve ödüllendirmeye yönelik uygulamalarda yönetmelikte olmayan ödül ve cezaların da uygulandığını, disiplin yönetmeliğinde yer alan cezaların öğrenciler için ağır olduğunu belirtmişler. Yöneticilere karşın öğretmenler, disiplin yönetmeliğinin cezai yaptırımlarının fazla olduğunu bildirmiş ve disiplin işlemlerinin daha etkin uygulanması konusunda önerilerde bulunmuşlardır.

Özmen (1995), “Disiplin Cezaları ve Lise Öğrencilerinin Uyum Durumları” arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı çalışmada, disiplin cezası almış olan lise öğrencileri ile disiplin cezası almamış olan lise öğrencilerinin kişisel uyum alt ölçeklerinden almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunamadığını, ancak anti sosyal eğilimlerden almış oldukları puanların ortalamaları arasındaki farklı anlamların olduğunu bildirmiştir.

2.12 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Duckworth’un (1984) araştırmasına göre okul disiplin politikalarının öğretmenlerin tatmininde onların yönetimle ilişkilerinin bağlantısı vardır. Bu ilişkide iyi iletişim ve ortak paylaşılan değerler önemlidir. Müdürler kurallar ve onların uygulanmasında yöneticiler ve öğretmenler arasında bir fikir birliği sağlayabilmelidirler. Müdürler uygulamada bunu yıllar içinde personele aşılıyarak bir görüş birliği ortaya çıkarırlar. Bazı müdürler ise bunu sağlayabilmek için görüşlerine uyan öğretmenlerle çalışıp uymayanları okuldan uzaklaştırma

yoluna giderler. Yapılan araştırma disiplin programlarının etkili bir şekilde uygulanabilmesindeki en önemli faktörün lider bir yönetim anlayışı olduğunu göstermiştir (www.eric.ed.gov)

Evanac'ın (1989-1991) yaptığı araştırma Florida kırsalındaki liselerde bir öğrenci disiplini planı geliştirilmesi için bir metodu açıklar. Araştırma eyaletin en fakir bölgesinde yapılmıştır. Sadece fiziksel ceza uygulandığında belirsizlikler artmaktadır. Buna karşı uygulanan programla; öğrenci, öğretmen, aile, yönetici ve toplumun desteği ile bir disiplin yönetmeliği hazırlanmıştır. Daha sonra öğretmenler disiplin problemleriyle nasıl başa çıkacakları konusunda bilgilendirilmiştir. Uygulama sonucunda öğretmenlerin disiplin sağlamaya ilgisi artmıştır; öğrenci-öğretmen, öğretmen-aile, öğretmen-yönetici arasındaki iletişimde, ailelerin katılımı artmıştır. Disiplin suçlarında da bir azalma görülmüştür. Okulda görülen bu azalma okul dışında islenen suçları da düşürmüştür (www.eric.ed.gov).

Tomal'ın (2001), ilkökul öğretmenleriyle, lise öğretmenlerinin baskın disiplin stillerini incelediği "A Comparison of Elementary And High School Teacher Discipline Styles" adlı araştırmasının örneklemini 21 lise ve 84 ilkökul öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, anketle toplanmıştır. Bu anket beş boyuttan oluşmuştur: Zorlama, geri çekilme, destekleme, uzlaşma ve görüşme. Araştırma bulgularına göre, lise öğretmenlerinin sıklıkla kullandığı disiplin stili, sırasıyla zorlama, görüşme ve desteklemedir. İlkökul öğretmenleri ise görüşme, destekleme ve zorlama stillerini kullanmaktadırlar.

Moles (1989)'in araştırmasına göre okul disiplininin iki amacı vardır; öğrencilerin ve çalışanların güvenliğini sağlamak, eğitime uygun bir ortam hazırlamak. Uygunsuz öğrenci davranışları bu amaçlara ulaşılmasını zorlaştırır ve çalışmalar bunları yok etmeye yönelir (www.eric.ed.gov).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi üzerinde durulmaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı, İstanbul ili Sultanbeyli ilçesinde bulunan resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada var olan durum mevcut durumuyla betimlenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle araştırma betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. Çünkü tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 1999).

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni; 2012–2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul Sultanbeyli'deki bütün resmi ortaöğretim okullarında görev yapan müdür, müdür yardımcıları ve öğretmenlerdir. 2012–2013 Eğitim-öğretim yılında Sultanbeyli'de 11 ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. Çalışma evreninin büyük olmasından dolayı örneklem alma yöntemine gidilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan bireylerin seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit tesadüfi örnekleme yönteminde, evreni oluşturan her birimin örneklem içerisinde yer alma olasılığı aynıdır. Diğer bir anlatımla, birimler birbirinden bağımsız olarak eşit seçilme şansına sahiptir (Ural ve Kılıç, 2005: 32). Anketin kullanılmasıyla ilgili İstanbul Valiliği'nden gerekli izin alınmıştır (Ek:1).

Tablo:3.1 Araştırmaya Katılan Okullar

OKULLAR	Öğrenci n	Rehber Öğretmen n	Öğretmen (Evren) n	Öğretmen (Örneklem) n
SULTANBEYLİ LİSESİ	1635	2	70	30
HÜSNÜ M. ÖZYEGİN ANADOLU LİSESİ	786	2	46	16
ORHANGAZİ LİSESİ	1570	1	52	24
SABİHA GÖKÇEN TEK. VE END. MESLEK LİSESİ	740	2	37	13
SULTANBEYLİ KIZ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ	2600	4	106	16
SULTANBEYLİ ANADOLU SAĞLIK MESLEK LİSESİ	281	1	24	19
SULTANBEYLİ KIZ TEKNİK VE MESLEK LİSESİ	2390	2	101	34
SULTANBEYLİ TEK. VE END. MESLEK LİSESİ	1430	1	75	15
TURHAN FEYZİOĞLU TİCARET MESLEK LİSESİ	1460	1	43	29
TÜRK TELEKOM ANADOLU LİSESİ	528	1	29	17
GEDİKTAŞ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ	3588	2	108	27
Toplam	17008	19	691	240

3.3 Veri Toplama Teknikleri

Veri toplama tekniği olarak yüz yüze anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 245 adet anketten 240 adet geçerli anket araştırmaya dahil edilmiştir. Anket formunun yapısı incelendiğinde 2 bölümden oluştuğu görülmektedir. Birinci bölümde öğretmenlerin demografik özelliklerine yönelik çoktan seçmeli soru formatında 7 soru sorulmuştur. İkinci bölümde yer alan likert soruları ise Çerçi (2009) tarafından geliştirilen “Disiplin Nedenleri Anketi” çalışmasından uyarlanmıştır. Anketin kullanımıyla ilgili araştırmacıdan gerekli izin alınmıştır (Ek:2). Bu anket 24 maddeden ve 8 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu anketin alt boyutları; disiplin kurulları, olumsuz örnekler, ceza, okul ve aile tutumları, tükenmişlik, öğrenci davranışları, öğretmen davranışları ve kusurlu davranışlar olarak belirlenmiştir. Anket formunun ilgili bölümlerinde kullanılan 5’li likert ölçeğe ilişkin kodlama; 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum şeklinde yapılmıştır. Katılma derecesi aralıkları n-1/n

formülü kullanılarak bulunmuştur. Hesaplama sonucu 1 ile 5 arasındaki genişliği 0.8 olarak belirlenmiştir.

Ankette kullanılan beşli likert ölçeğine uygun olarak elde edilen puanların derecelendirilmesi ve yorumlanması için gerçek alt ve üst sınırların belirlenmesi gereğinden hareketle;

1.00-1.80 Kesinlikle Katılmıyorum (Çok düşük)

1.81-2.60 Katılmıyorum (Düşük)

2.61-3.40 Kararsızım (Orta)

3.41-4.20 Katılıyorum (Yüksek)

4.21-5.00 Kesinlikle Katılıyorum (Çok Yüksek) şeklinde belirlenmiş ve yorumlanmıştır.

Veri setinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Bartlett küresellik testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda KMO değeri 0,678 ile 0.50'nin üzerinde ve Bartlett testinin kuyruk olasılığının da 0.01 önem derecesinde anlamlı olduğu dolayısıyla veri setinin faktör analizine uygun olduğu belirlenmiştir.

Tablo:3.2 Disiplin Nedenleri Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi

Faktör	Soru No	Madde	Faktör Yükleri								
			1	2	3	4	5	6	7	8	
Disiplin Kurulları	1	Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır	.74								
	17	Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır	.72								
	8	Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır	-.57								
Olumsuz Örnekler	12	Olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır		.75							
	15	Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır		.60							
	9	Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir		.49							
	23	Her yıl disiplin olayları artmaktadır		.45							

Ceza	10	Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir			.79					
	20	Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir			.70					
	4	Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir			.43					
Okul ve Aile Tutumları	5	Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir				.73				
	6	Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır				.62				
	24	Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir				-.47				
Tükenmişlik	16	Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır					.77			
	14	Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır					.60			
Öğrenci Davranışları	13	Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır						.70		
	18	Evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir						.70		
	19	Karnesinde zayıf olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır						.51		
Öğretmen Davranışları	7	Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir							.67	
	22	Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler							-.55	
	11	Disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir							.52	
Kusurlu Davranışlar	3	Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim								.79
	21	Öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim								.46
Özdeğer			3.43	2.20	1.95	1.48	1.24	1.15	1.09	1.01
Açıklama oranı			10.18	8.34	7.71	7.13	7.06	6.83	6.40	5.40

Temel bileşenler yöntemi ve Varimax rotasyonu kullanılarak disiplin yaklaşımı ölçeğine ilişkin verilen cevaplar analiz edilmiştir. Faktör analizi sonucunda 24 sorudan oluşan disiplin yaklaşımları ölçeğinin araştırmaya katılan öğretmenler tarafından 8 alt boyutta algılandığı belirlenmiştir. Toplam açıklanan varyans, % 59,085 olarak bulunmuştur.

Tablo:3.3 Güvenilirlik Analizi – Cronbah's Alpha Katsayıları

Faktörler	Maddeler	Katsayılar
Disiplin Kurulları	1, 8, 17	0,741
Olumsuz Örnekler	12, 15, 9, 23	0,774
Ceza	10, 20, 4	0,501
Okul ve Aile Tutumları	5, 6, 24	0, 763
Tükenmişlik	16, 14	0,789
Öğrenci Davranışları	13, 18, 19	0,750
Öğretmen Davranışları	7, 22, 11	0,713
Kusurlu Davranışlar	3, 21	0,725

Faktörlerin içsel tutarlılıklarının hesaplanmasında Cronbach Alpha katsayısı değerlerinden yararlanılmıştır. Bu katsayı sorular arası korelasyona bağlı uyum değeridir. Cronbach Alpha değeri faktör altındaki soruların toplamdaki güvenilirlik seviyelerini göstermektedir. Bu değerler % 70'in üzerinde olduğu için faktörlerin altındaki maddelerin faktörü açıklamada güvenilir olduğu söylenebilir.

3.4 Verilerin Analizi

Deneklere uygulanan anketlerden elde edilen veriler kodlanarak SPSS programına girilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Toplanan veriler istatistik paket programı olan SPSS programıyla istatistiki işlemlere tabi tutularak, yorumlanabilecek tablolar haline getirilmiştir.

Anketin faktör yapısını incelemek amacıyla SPSS istatistik programı kullanılarak faktör analizi uygulanmış ve elde edilen faktörlerin Cronbach Alpha değerleri test edilerek güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde istatistiklerden frekans (n), yüzde (%), ortalama (\bar{X}), standart sapma (Ss), ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için cinsiyet, görev ve eğitim düzeyi değişkenlerine t testi uygulanmıştır. Okul türü, yaş, kıdem ve mezun olunan okul değişkenlerinde ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), farklılıkların hangi gruplar

arasında olduğunu belirlemek üzere Tukey ve Scheffe Testi uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel çözümlerlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde ankete katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri ve anket ifadelerine verdikleri cevaplardan elde edilen sonuçların analizleri, bu analizlerden elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.1'den Tablo 4.7'ye kadar araştırmaya katılan öğretmenlere yöneltilen demografik sorulara ilişkin frekans analizi sonuçları verilmiştir. Demografik özellikler bağlamında *cinsiyet, görev, çalışılan okul türü, eğitim düzeyi, yaş, kıdem ve mezun olunan okul türü* değişkenlerine ilişkin dağılım sonuçları aşağıda sırayla gösterilmiştir.

Tablo:4.1 Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	n	%
Kadın	102	42,5
Erkek	138	57,5
Toplam	240	100

Tablo 4.1 incelendiğinde, ankete katılanların % 42,5'inin kadın ve % 57,5'inin erkek olduğu görülmektedir.

Tablo:4.2 Öğretmenlerin Göreve Göre Dağılımı

	n	%
Yönetici	24	10
Öğretmen	216	90
Toplam	240	100

Tablo 4.2 incelendiğinde, ankete katılanların % 90'ının öğretmen ve % 10'unun yönetici olduğu görülmektedir.

Tablo:4.3 Öğretmenlerin Çalışılan Okul Türüne Göre Dağılımı

	n	%
Anadolu Lisesi	33	13,8
Genel Lise	54	22,5
Mesleki ve Teknik Lise	153	63,7
Toplam	240	100

Tablo 4.3 incelendiğinde, ankete katılanların % 13,8'inin anadolu lisesi, % 22,5'inin genel lise ve % 63,7'sinin mesleki ve teknik liselerde görev yaptığı görülmektedir.

Tablo:4.4 Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	n	%
Lisans	179	74,6
Lisansüstü	61	25,4
Toplam	240	100

Tablo 4.4 incelendiğinde, ankete katılanların % 74,6'sının lisans ve % 25,4'ünün lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Bu bulgu ise katılımcıların dörtte birinin alanları ile ilgili eğitim seviyelerini yükseltme ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamak istediklerini ifade etmektedir.

Tablo:4.5 Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

	n	%
21 – 28 yaş	70	29,2
29 – 36 yaş	106	44,2
37 – 43 yaş	38	15,8
44 yaş ve üzeri	26	10,8
Toplam	240	100

Tablo 4.5 incelendiğinde, ankete katılanların % 44,2'sinin 29-36 yaş aralığında, % 29,2'sinin 21-28 yaş aralığında, % 15,8'inin 37-43 yaş aralığında ve % 10,8'inin 44 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin nispeten gençlerden oluştuğu söylenebilir. Bunun sebebi Sultanbeyli'nin sosyo-ekonomik seviyesinin düşük olması, okulların aşırı kalabalık olması gibi sebeplerle öğretmenlerin zorunlu hizmetini tamamladıktan sonra tayin istemeleri olabilir.

Tablo:4.6 Öğretmenlerin Kıdem Yılı Gruplarına Göre Dağılımı

	n	%
1-5 yıl	111	46,3
6-10 yıl	33	13,8
11-20 yıl	80	33,3
20 yıl ve üzeri	16	6,7
Toplam	240	100

Tablo 4.6 incelendiğinde, ankete katılanların % 46,3'ünün 1-5 yıl, % 13,8'inin 6-10 yıl, % 33,3'ünün 11-20 yıl ve % 6,7'sinin 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin genel olarak genç öğretmenlerden oluşmasından dolayı kıdem yılları düşük ve orta seviyedir.

Tablo:4.7 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülteye Göre Dağılımı

	n	%
Eğitim Fakültesi	83	34,6
Fen – Edebiyat Fakültesi	97	40,4
Teknik Eğitim Fakültesi	18	7,5
Mesleki Eğitim Fakültesi	19	7,9
Diğer	23	9,6
Toplam	240	100

Tablo 4.7 incelendiğinde, ankete katılanların % 34,6'sının eğitim fakültesi mezunu, % 40,4'ünün fen-edebiyat fakültesi mezunu, % 7,5'inin teknik eğitim fakültesi mezunu,

% 7,9'unun mesleki eğitim fakültesi mezunu ve % 9,6'lık bir kısmın farklı fakültelerden mezun oldukları görülmektedir.

Tablo 4.8'den Tablo 4.15'e kadar araştırmanın her bir alt problemine ait bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Birinci Alt Problem: *Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ne düzeydedir?*

Tablo:4.8 Disiplin Nedenlerine İlişkin Cevapların Ortalama ve Standart Sapmaları

Maddeler	n	\bar{X}	Ss
Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır	240	4.47	0.76
Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir	240	4.32	0.85
Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir	240	4.31	0.90
Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır	240	4.13	0.81
Olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır	240	4.00	0.95
Evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir	240	3.95	1.00
Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır	240	3.93	1.01
Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır	240	3.92	1.08
Karnesinde zayıf olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır	240	3.80	1.09
Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir	240	3.76	1.11
Disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir	240	3.72	1.10
Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim	240	3.65	0.91
Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır	240	3.55	1.07
Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir	240	3.54	1.17
Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır	240	3.53	1.05
Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir	240	3.52	1.12
Öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim	240	3.50	1.10
Her yıl disiplin olayları artmaktadır	240	3.36	1.15
Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir	240	3.34	1.22
Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir	240	3.23	1.01
Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır	240	3.09	1.10
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır	240	2.60	1.10
Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler	240	2.43	1.00
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır	240	2.39	1.18
Toplam	240	3.59	1.03
Friedmantest, Ki-Kare testi: 1263,161; p<0,01, 5: Kesinlikle Katılıyorum 1: Kesinlikle Katılmıyorum			

Tablo 4.8 incelendiğinde, katılımcıların disiplin nedenleri maddelerine yüksek düzeyde katıldıkları ($\bar{X}=3.59$) görülmüştür. Bu durumda okullarımızdaki disiplinsiz davranışların sebeplerinin buradaki maddelerle aynı olduğu söylenebilir.

Katılımcıların “Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır” yargısına en yüksek düzeyde katıldıkları ($\bar{X}=4.47$) görülmüştür. Ergenlik dönemi bireyin hızlı bedensel gelişim, cinsel olgunluk, sosyal ve duygusal ihtiyaçların yoğunluğu ve yetişkinliğe geçiş gibi değişimler sebebiyle en bunalımlı dönemidir.

Araştırmaya katılan öğretmenler öğrencilere yönelik uygulanacak disiplin uygulamalarında öğrencilerin ergenlik gibi doğal bir geçiş süreci yaşadıklarına vurgu yapmakta ve öğrencilere bu bağlamda daha ılımlı yaklaşımlar sergilenmesi gerektiğini düşünmektedir.

Katılımcıların “Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir” yargısına kesinlikle katıldıkları ($\bar{X}=4.32$) görülmüştür. Öğretmenler televizyonun zararlı etkileri konusunda hemfikirdir. Televizyonun çocuk ve ergenler üzerindeki etkileriyle ilgili yapılan araştırmalar da bu yargıyı desteklemektedir.

Katılımcıların “Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir” yargısına kesinlikle katıldıkları ($\bar{X}=4.31$) görülmüştür. . Okul yönetimi ve öğretmenlerin uyumlu çalışmaması, farklı disiplin anlayış ve uygulamaları da öğrencilerin davranışlarını etkileyebilir.

Üstün ve Demirbağ’ın (2003) araştırmasında, öğretmenlerin disiplinindeki uygulama sorunlarını okul yönetimi ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Katılımcıların “Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır.” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=4.13$) görülmüştür. Öğrencilerin grup olma psikolojisi de ergenlik döneminin özelliklerinden biridir.

Katılımcıların “Olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=4.00$) görülmüştür. Çocukluk ve gençlik döneminin en temel ihtiyacı bağlanma, bir gruba ait olma ve kabul görme hisleridir. Bu sebeple gençler, kişiliklerinin ve davranışlarının akranları tarafından onaylanmasına çok

önem verirler. Akademik, sosyal veya sportif yönlerden başarısız öğrenciler kabul görme ve onaylanma ihtiyacını kavga, argo konuşmalar, zararlı alışkanlıklar ve kurallara karşı gelme vb. hareketlerle karşılamaya çalışırlar.

Katılımcıların “Evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.95$) görülmüştür.

Dedeoğlu'nun (2010) çalışmasında, ailesi “sık sık” fiziksel ceza uygulayan öğrenciler, ailesi “asla” fiziksel ceza uygulamayan öğrencilere göre, sınavlarda kopya çekme, öğretmenlerine karşı saygısız davranma, sınıftan izinsiz ayrılma, arkadaşlarıyla tartışmalarında fiziksel tepki gösterme gibi daha çok disipline aykırı davranışlar sergilediği görülmüştür. Bu durum ailedeki fiziksel cezanın uygulanıp uygulanmamasının öğrencilerin okul içindeki davranışlarına büyük etki ettiğini göstermiştir.

Katılımcıların “Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.93$) görülmüştür.

Gözütok'a (2000:141) göre istenmeyen davranışları gösteren öğrenciler, daha çok düşük akademik başarısı olan, psikolojik bazı sorunlar yaşayan, genellikle alt sosyoekonomik düzey ve düzensiz bir aile disiplininden gelen çocuklar olmaktadır.

Ağır (1991) tarafından yapılan araştırmanın bulgularında, öğrencilerin sosyo ekonomik koşulları ve aile içi ilişkilerinin niteliği disiplin suçu işlemlerine etki ettiği bulunmuştur.

Ekonomik düzey öğrencilerin kendilerine olan güveni, öz saygılarının gelişimi üzerine etkisi olan önemli bir etkidir. Ekonomik açıdan refah düzeyi yüksek olan ailede yetişen ergenlerin, benlik saygılarının yüksek, özgüvenli bireyler olduğu gözlenmektedir. Bu durum da, ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin, ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilere göre akademik başarı bakımından daha iyi durumda olmalarına imkân sağlamaktadır (Dursun, 2004). Sultanbeyli sosyoekonomik seviyesi düşük bir ilçe olarak bilinmektedir. Dolayısıyla bu araştırmadan elde edilen bulgular, ekonomik sorunların öğrenci başarısı ve okul disiplinini etkilediği ifadesini desteklemektedir.

Katılımcıların “Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.92$) görülmüştür. Okullarda yaşanan disiplin problemleri, öğretmenin asıl işi olan eğitim ve öğretim faaliyetlerini yapmasına engel olmakta, öğretmenlerin moral ve motivasyonlarını düşürmekte ve mesleki tükenmişlik yaşamalarına sebep olmaktadır.

Tümkaya'nın (2005) çalışmasında, öğretmenlerin yaşadıkları tükenmişliğin, onların katı bir sınıf disiplin anlayışını benimsemelerine yol açtığı görülmüştür. Öğretmenlerin katı disiplin anlayışı öğrencilere de olumsuz yansımakta ve bir kısır döngü oluşmaktadır.

Katılımcıların “Karnesinde zayıfı olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.80$) görülmüştür. Katılımcılar, akademik gelişim ile davranış gelişiminin birbirini karşılıklı etkileyen ve birlikte yürütülmesi gereken alanlar olduğunu düşünmektedir.

Katılımcıların “Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.76$) görülmüştür.

Ekinci ve Burgaz (2009), “İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen ve Okuldan Kaynaklanan Nedenleri” adlı çalışmada istenmeyen davranışların oluşumunda öğretmen davranışlarının etkili olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada öğrenciler, “*Öğretmenlerin öğrenciler (başarılı, uslu, sevdiği, vb.) arasında ayırım yapması*” davranışının öğrencilerin istenmeyen davranışları üzerinde en fazla etkili olduğu görüşüne sahiptirler.

Akar (2006) çalışmasında, öğrenme ortamının öğretmen merkezli olması öğretmen ve öğrenci davranışını etkilediğini, sürekli izleyici konumunda olan öğrencilerin belli bir süreden sonra dikkatlerinin dağıldığını ve istenmeyen davranışların ortaya çıkabileceğini ifade etmektedir.

Öğretmenin kişiliği ve sınıfı yönetme biçimi, disiplin olaylarının azalmasında ya da çoğalmasında en önemli etkenlerden biridir (Başaran, 1985: 223). Öğretmenler okulda yaşadıkları problemler için genelde aileleri ve öğrencileri suçlamaktadır. Ancak yapılan çalışmalarda öğretmen davranışlarının da istenmeyen davranışların oluşumunda etkili olduğu görülmüştür. Bunun için öğretmenlerin özeleştiri yapmaları gerekmektedir.

Katılımcıların “Disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.72$) görülmüştür. Katılımcılar disiplin olaylarında ödül kullanımına cezadan daha çok önem vermiştir.

Katılımcıların “Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.65$) görülmüştür. Öğretmenler, öğrencilerin dersin akışını bozan ve arkadaşlarını rahatsız eden davranışlarına müdahale edilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Katılımcıların “Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.55$) görülmüştür.

Katılımcıların “Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.54$) görülmüştür.

Mercan (2001) araştırmasında, cezaların öğrencilerin davranışlarını yeniden gözden geçirmelerinde ve olumsuz davranışlarının farkına varmalarında etkili olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmada, katılımcıların ödül ve ceza kullanımı ile ilgili cevapları arasında çelişki olduğu düşünülebilir. Fakat öğrencilere olumlu davranışlar kazandırmak amacıyla ne kadar çaba gösterilse de istenmeyen davranışların ortaya çıkma ihtimali vardır. Bunun için disiplin sorunlarının önlenmesinde ceza kullanımı kaçınılmazdır.

Katılımcıların “Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.53$) görülmüştür. Rehberlik hizmetlerinin önemi ve gereği tartışılmazdır. Fakat uygulamada rehberlik hizmetleri yeterli seviyede değildir. Sultanbeyli’deki liselerin çoğunda binin üzerinde öğrenci varken, okullarda tek rehber öğretmenin olması bunun göstergelerinden biridir.

Katılımcıların “Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.52$) görülmüştür. Katılımcılar, velilerin öğrencilerin yaşadıkları sorunlara duyarlı olduklarını düşünmektedir. Ailelerin okuldaki eğitim sürecine katılmaları disiplin sorunlarını en aza indirecektir.

Katılımcıların “Öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.65$) görülmüştür. Öğretmenler, öğrencilerin dersin akışını bozmayan ve arkadaşlarını rahatsız etmeyen davranışlarının görmezden gelenebileceğini düşünmektedir.

Katılımcıların “Her yıl disiplin olayları artmaktadır” yargısında kararsız oldukları ($\bar{X}=3.36$) görülmüştür. Araştırma sonuçları ve öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmelerde istenmeyen davranışların her zaman olduğu, fakat yıldan yıla artışıyla ilgili yaygın bir kanı olmadığı görülmüştür.

Katılımcıların “Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir” yargısında kararsız oldukları ($\bar{X}=3.34$) görülmüştür. Eğitimde esas olan olumsuzlukları vurgulamak değil, olumlu davranışları anlatmak ve pekiştirmektir. Bunun için okullarımızda öncelikli olan ceza değildir. Okullar askeri disiplin anlayışıyla yönetilemez.

Katılımcıların “Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir” yargısında kararsız oldukları ($\bar{X}=3.23$) görülmüştür. Öğretmenlerin, meslektaşlarının disiplin yönetmeliklerini çok iyi bilmediklerini düşündükleri görülmektedir. Bunun için eğitimciler özeleştiri yapmalıdır.

Katılımcıların “Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır” yargısında kararsız oldukları ($\bar{X}=3.09$) görülmüştür.

Katılımcılar “Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır” yargısına katılmadıkları ($\bar{X}=2.60$) görülmüştür.

Katılımcılar “Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler” yargısına katılmadıkları ($\bar{X}=2.43$) görülmüştür. Öğretmenler arasındaki bireysel farklılıkların öğretmenlerin disiplin anlayışlarını etkilediği, bu yüzden aynı sorunlar karşısında farklı tepkiler verdikleri düşünülmektedir.

Katılımcılar “Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır” yargısına katılmadıkları ($\bar{X}=2.39$) görülmüştür.

Çerçi (2009) tarafından yapılan araştırmada, “Her yıl disiplin olayları artmaktadır” yargısına bu araştırmadan farklı olarak katılımcıların katıldıkları, yine bu araştırmadan farklı olarak “Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır” yargısına da katıldıkları görülmüştür. Bu farklılıkların Çerçi (2009) tarafından yapılan araştırmanın ekonomik, sosyal ve kültürel yönden birbirinden farklı üç ilçede yapılması ve örneklemin (348) bu araştırmanın örnekleminden daha büyük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer maddelerde ise birbirine yakın sonuçlar alınmıştır.

İkinci Alt Problem: *Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?*

Tablo:4.9 Cinsiyet Değişkenine Göre T Testi Analizi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımları Maddeleri	Erkek (n= 138)		Kadın (n= 102)		Bağımsız Gruplar Arası t Testi	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	P
Toplam	3.60	.31	3.57	.31	.760	.448

Tablo 4.9 incelendiğinde, disiplin nedenleri maddelerinde katılımcıların görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Yani disiplin nedenleri değişkenleri kadın ve erkek katılımcılara göre aynı düzeyde algılanmaktadır, bir farklılık söz konusu değildir.

Çerçi (2009) tarafından yapılan çalışmada disiplin yaklaşımları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Tümçaya'nın (2005) çalışmasında da cinsiyet ve medeni durum ile sınıf içi disiplin anlayışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Üçüncü Alt Problem: *Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin görevlerine göre farklılaşmakta mıdır?*

Tablo:4.10 Görev Değişkenine Göre T Testi Analizi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımları Maddeleri	Yönetici (n= 24)		Öğretmen (n= 216)		Bağımsız Gruplar Arası t Testi	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	P
Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır	3.92	1.02	3.50	1.07	1.81	.03
Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır	3.71	1.30	3.95	.97	-1.13	.26
Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim	3.83	.92	3.63	.91	1.04	.30
Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir	3.25	.99	3.23	1.01	.11	.92
Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir	4.58	.50	4.28	.93	1.56	.12
Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır	4.54	.59	4.46	.78	.51	.61
Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir	3.83	1.13	3.75	1.11	.33	.74
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır	2.21	1.25	2.41	1.17	-.78	.43
Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir	4.42	.78	4.31	.86	.58	.56
Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.63	1.21	3.53	1.16	.37	.71
Disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.79	1.06	3.71	1.11	.35	.73
Olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır	4.04	1.04	4.00	.94	.23	.82
Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır	3.92	1.02	3.49	1.05	1.91	.04
Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır	4.13	1.03	3.89	1.09	.99	.32
Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır	4.25	.68	4.12	.82	.77	.44
Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır	3.13	1.12	3.08	1.10	.18	.86
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır	2.63	1.10	2.59	1.11	.14	.89
Evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir	3.67	1.05	3.99	1.00	-1.48	.14
Karnesinde zayıf olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır	3.83	1.09	3.79	1.09	.18	.86
Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir	3.79	1.02	3.29	1.23	1.92	.04
Öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim	3.29	1.16	3.52	1.09	-.96	.34
Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler	2.50	.88	2.42	1.01	.37	.71
Her yıl disiplin olayları artmaktadır	3.25	1.29	3.38	1.14	-.50	.62
Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir	3.21	1.02	3.55	1.12	-1.43	.15
Toplam	3.68	.35	3.58	.31	1.56	.12

Tablo 4.10 incelendiğinde, yönetici ve öğretmen katılımcıların 24 maddeden 21'i için ortak görüşe sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların görev türü değişkenine göre; “Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır.” Maddesine yöneticiler $\bar{X}=3.92$ ortalama ile katıldıklarını belirtmişken, öğretmenler yöneticilere göre nispeten daha düşük $\bar{X}=3.50$ ortalama ile daha düşük bir düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani

yöneticiler disiplin kurullarının etkin çalıştığını belirtirken öğretmenler daha düşük bir oranda bu kurulların çalıştığını vurgulamışlardır.

“Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır.” Maddesine yöneticiler $\bar{X}=3.92$ oranında katıldıklarını belirtmişken, öğretmenler yöneticilere göre nispeten daha düşük $\bar{X}=3.49$ ortalama ile daha düşük bir düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani yöneticiler rehberlik servislerinin disiplin açısından önemli bir araç olduğuna vurgu yaparken öğretmenler bu görüşe daha düşük düzeyli bir katılım sergilemişlerdir.

“Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir.” Maddesine katılım düzeyleri yönetici ve öğretmenlere göre farklılık göstermektedir. Yani yöneticiler bu maddeye $\bar{X}=3.79$ ortalama ile katıldıklarını belirtmişken öğretmenler $\bar{X}=3.29$ ortalamayla daha düşük bir düzeyde bu maddeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Yöneticiler eğitimde hata yapan öğrencilerin cezalandırılması gerektiğini öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde belirtmişlerdir.

Akar’ın (2006) “Ortaöğretim Kurumlarında Karşılaşılan Disiplin Sorunları ve Eğitim Yöneticilerinin Çözüm Yaklaşımları” isimli çalışmasında, ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici, disiplin kurulu üyesi ve öğretmenlerin disiplin sorunlarına çözüm önerilerine ilişkin tutumları arasında bu çalışmadan farklı olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Yıldırım ve Aktepe’nin (2004) “Sınıf İçi Disiplin Algılamaları ve Disiplin Sağlama Araçları” isimli çalışmalarında yönetici ve öğretmenlerin sınıf içi disiplin algılamaları ile disiplin sağlama araçlarına ilişkin görüşleri arasında bu araştırmaya benzer şekilde yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Dördüncü Alt Problem: *Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin görev yaptıkları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?*

Tablo:4.11 Okul Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımları Maddeleri	Anadolu Lisesi (n= 138)		Genel Lise (n= 102)		Mesleki ve Teknik Lise (n= 102)		ANOVA Testi	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	F	P
Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır	3.64	.99	3.87	.80	3.41	1.14	3.93	.02
Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır	3.52	1.18	4.13	.83	3.95	1.01	3.96	.02
Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim	3.79	.70	3.76	.73	3.58	1.00	1.20	.30
Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir	3.45	.90	3.26	.99	3.17	1.03	1.12	.33
Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir	4.52	.83	4.35	.83	4.25	.94	1.20	.30
Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır	4.27	1.13	4.63	.49	4.45	.73	2.38	.10
Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir	3.82	1.04	3.96	1.05	3.68	1.14	1.36	.26
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır	2.64	1.17	2.61	1.22	2.25	1.16	2.71	.07
Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir	4.18	.95	4.19	.97	4.40	.78	1.77	.17
Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.58	1.15	3.35	1.17	3.60	1.17	.93	.40
Disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.91	1.04	3.76	1.04	3.66	1.14	.74	.48
Olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır	3.82	1.07	4.04	.85	4.03	.95	.71	.49
Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır	3.64	.99	3.74	.89	3.43	1.11	1.93	.15
Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır	3.97	1.10	3.76	1.06	3.96	1.09	.74	.48
Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır	4.06	.86	4.15	.74	4.14	.82	.14	.87
Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır	2.94	1.12	2.80	1.14	3.22	1.06	3.43	.03
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır	2.91	1.07	2.67	1.03	2.50	1.13	1.99	.14
Evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir	3.73	1.23	4.20	.79	3.92	1.01	2.67	.07
Karnesinde zayıf olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır	3.58	1.09	3.96	.99	3.78	1.12	1.32	.27
Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir	3.55	1.09	3.15	1.14	3.37	1.27	1.18	.31
Öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim	3.30	1.16	3.44	.98	3.56	1.12	.79	.45
Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler	2.30	.98	2.43	.86	2.46	1.04	.33	.72
Her yıl disiplin olayları artmaktadır	3.06	1.09	2.98	1.17	3.56	1.12	6.68	.00
Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir	3.21	1.11	3.63	1.07	3.54	1.13	1.55	.21
Toplam	3.56	.41	3.59	.25	3.59	.31	.097	.90

Tablo 4.11 incelendiğinde, dört madde dışındaki tüm maddelerde katılımcıların görüşleri görev yaptıkları okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Görüş farklılığı bulunan disiplin nedenleri maddelerinden;

- Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır
- Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır
- Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır
- Her yıl disiplin olayları artmaktadır

maddeleri okul türü değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir. Bu maddelerde hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Tukey ve Scheffe testleri uygulanmıştır. Buna göre;

- “Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır” maddesi için genel lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalaması, mesleki ve teknik lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir. Mesleki ve teknik liselerin genel lise ve anadolu liselerine göre öğrenci mevcutları daha kalabalık, öğrencilerin akademik başarılarının düşük olması gibi sebeplerle daha fazla disiplin problemi yaşanması, öğretmen görüşlerini olumsuz etkilediği düşünülebilir.
- “Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır” maddesi için anadolu liseleri yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalaması, genel lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. Anadolu liselerinin sınavla öğrenci alması, sosyo-ekonomik seviyesi daha iyi öğrencilerin bu okullarda öğrenim görmesi, anadolu liseleri yönetici ve öğretmenlerinin görüşlerini etkilediği düşünülebilir.
- “Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır” maddesi için genel lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalaması, mesleki ve teknik lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür.

- “Her yıl disiplin olayları artmaktadır” maddesi için genel lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalaması, mesleki ve teknik lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. Mesleki ve teknik liselerin diğer lise türlerine göre sahip olduğu dezavantajların öğretmen görüşlerini olumsuz etkilediği düşünülebilir.

Tukey ve Scheffe analizleri ile ilgili detaylı bilgi Ek-4’te yer almaktadır.

Beşinci Alt Problem: *Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?*

Tablo:4.12 Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre T Testi Analizi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımları Maddeleri	Lisans (n= 179)		Yüksek Lisans (n= 61)		Bağımsız Gruplar Arası t Testi	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	T	P
Toplam	3.60	.32	3.55	.30	.93	.35

Tablo 4.12 incelendiğinde, disiplin nedenleri maddelerinde katılımcıların görüşleri eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Çerçi (2009) tarafından yapılan çalışmada da aynı şekilde öğretmenlerin eğitim düzeyleri, disiplin anlayışlarını etkilememektedir.

Altıncı Alt Problem: *Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin yaşına göre farklılaşmakta mıdır?*

Tablo:4.13 Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımları Maddeleri	21-28 (n=70)		29-36 (n=106)		37-43 (n=39)		44 Üzeri (n=26)		ANOVA Testi	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	F	P
Okul dis. kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır	3.64	1.077	3.40	1.093	3.66	1.097	3.73	.827	1.30	.28
Ekonomik sorunlar ögr. görülen olumsuz davranışları artırmaktadır	3.94	.961	4.05	.940	3.82	1.159	3.58	1.137	1.72	.16
Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim	3.67	.829	3.68	.942	3.63	.970	3.50	.949	.29	.84
Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir	3.14	.982	3.24	1.010	3.39	1.128	3.19	.895	.52	.67
Okul yönetiminin tutumları ögr. davranışları üzerinde etkilidir	4.30	.998	4.29	.966	4.39	.755	4.31	.471	.13	.94
Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır	4.50	.794	4.51	.784	4.45	.686	4.23	.652	1.00	.39
Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir	3.83	1.204	3.75	1.022	3.71	1.228	3.69	1.050	.15	.93
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır	3.47	1.271	3.62	1.108	3.89	1.134	3.54	1.272	1.10	.35
Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir	4.21	.883	4.42	.803	4.34	.815	4.19	1.021	1.00	.39
Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.13	1.191	3.76	1.126	3.68	1.118	3.54	1.104	4.59	.00
Disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.84	1.163	3.69	1.054	3.37	1.239	4.00	.800	2.20	.09
Olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır	4.07	.822	4.10	.945	3.84	1.053	3.62	1.023	2.38	.07
Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır	3.39	1.067	3.59	1.040	3.58	1.081	3.58	1.065	.61	.61
Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır	3.94	1.102	3.97	1.091	4.05	.868	3.42	1.206	2.13	.10
Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır	4.21	.797	4.11	.785	4.16	.789	3.92	.935	.86	.46
Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır	3.16	1.030	2.98	1.155	3.21	1.212	3.15	.834	.62	.61
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır	2.64	1.064	2.61	1.126	2.32	1.068	2.81	1.167	1.19	.32
Evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir	4.03	.868	3.94	1.085	3.92	1.075	3.85	.925	.24	.87
Karnesinde zayıf olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır	3.67	1.176	3.78	1.104	4.03	.972	3.85	.967	.89	.45
Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir	2.91	1.338	3.42	1.154	3.87	.935	3.38	1.169	5.75	.00
Öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim	3.36	1.228	3.48	1.132	3.63	.852	3.73	.874	.97	.41
Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler	2.39	1.120	2.41	.974	2.34	.815	2.77	.951	1.18	.32
Her yıl disiplin olayları artmaktadır	3.53	1.176	3.31	1.141	3.37	1.195	3.12	1.071	.95	.42
Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir	2.31	1.110	2.53	1.148	2.61	1.152	2.58	.945	.80	.49
Toplam	3.55	.337	3.61	.313	3.63	.296	3.55	.300	.833	.47

Tablo 4.13 incelendiğinde, iki madde dışındaki tüm maddelerde katılımcıların görüşleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Görüş farklılığı bulunan disiplin nedenleri maddelerinden;

- Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir.
- Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir.

maddeleri yaş değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir. Bu maddelerde hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Tukey ve Scheffe testleri uygulanmıştır. Buna göre;

- “Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir” maddesi için 21-28 yaş aralığındaki yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 29-36 yaş grubundaki yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. 21-28 yaş aralığındaki yönetici ve öğretmenler, disiplin olaylarında ceza kullanımını 29-36 yaş grubundaki yönetici ve öğretmenlere göre daha az vurgulamıştır.
- “Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir” maddesi için 21-28 yaş grubundaki yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 29-36 yaş grubu ve 37-43 yaş grubundaki yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. 21-28 Yaş aralığındaki yönetici ve öğretmenler, eğitimde ceza kullanımını diğer gruplara göre daha az önermektedir. Bu durum, genç öğretmenlerin modern eğitim yaklaşımlarını benimsemiş olmalarıyla ve öğrencilerle yaş farkının az olmasından dolayı öğrencileri daha iyi anlayabilmeleriyle açıklanabilir.

Tukey ve Scheffe analizleri ile ilgili detaylı bilgi Ek-5’te yer almaktadır.

Çerçi (2009) tarafından yapılan çalışmada, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin yaşları disiplin anlayışlarını etkilemektedir.

Yedinci Alt Problem: *Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin kıdem yılına göre farklılaşmakta mıdır?*

Tablo:4.14 Kıdem Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımları Maddeleri	1-5 (n=111)		6-10 (n=33)		11-20 (n=80)		20 Üzeri (n=16)		ANOVA Testi	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss.	F	P
Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır	3.54	1.068	3.48	1.034	3.53	1.136	3.81	.750	.38	.77
Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır	4.03	.879	4.12	1.023	3.86	1.064	3.19	1.276	3.87	.01
Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim	3.61	.936	3.73	.977	3.68	.839	3.63	1.025	.16	.92
Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir	3.24	1.029	3.24	1.032	3.18	1.028	3.38	.719	.20	.90
Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir	4.25	1.049	4.39	.747	4.34	.795	4.44	.512	.38	.77
Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır	4.49	.808	4.70	.637	4.43	.725	4.06	.680	2.69	.05
Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir	3.80	1.086	3.85	1.149	3.63	1.195	4.00	.632	.77	.51
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır	3.55	1.197	3.82	1.014	3.69	1.197	3.25	1.291	1.05	.37
Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir	4.29	.824	4.48	.712	4.31	.949	4.25	.856	.50	.69
Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.38	1.229	3.73	1.206	3.74	1.016	3.31	1.250	1.98	.12
Disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.81	1.148	3.64	1.025	3.53	1.125	4.19	.544	2.14	.10
Olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır	4.07	.912	4.24	.830	3.88	.998	3.63	.957	2.28	.08
Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır	3.54	1.007	3.39	1.248	3.55	1.066	3.63	.957	.24	.87
Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır	3.98	1.036	3.85	1.149	3.96	1.084	3.38	1.204	1.57	.20
Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır	4.16	.815	4.12	.781	4.14	.775	3.88	.957	.59	.62
Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır	3.09	1.125	3.00	1.250	3.09	1.046	3.25	.856	.19	.91
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır	2.62	1.121	2.58	.969	2.50	1.102	2.94	1.289	.73	.53
Evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir	4.05	.961	3.82	1.014	3.91	1.046	3.75	1.065	.83	.48
Karnesinde zayıf olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır	3.75	1.156	4.12	.893	3.74	1.099	3.75	.931	1.14	.34
Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir	3.11	1.310	3.27	1.180	3.69	1.026	3.38	1.204	3.67	.01
Öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim	3.48	1.220	3.55	1.063	3.50	.968	3.50	.966	.03	.99
Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler	2.36	1.085	2.45	.905	2.46	.885	2.69	1.078	.57	.64
Her yıl disiplin olayları artmaktadır	3.50	1.167	3.06	1.144	3.36	1.128	3.06	1.124	1.62	.19
Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir	2.36	1.126	2.48	1.149	2.63	1.107	2.63	1.025	.96	.41
Toplam	3.58	.316	3.63	.363	3.59	.307	3.53	.302	.322	.81

Tablo 4.14 incelendiğinde, üç madde dışındaki tüm maddelerde katılımcıların görüşleri kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Görüş farklılığı bulunan disiplin nedenleri maddelerinden;

- Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır.
- Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır.
- Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir.

maddeleri kıdem değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir. Bu maddelerde hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Tukey ve Scheffe testleri uygulanmıştır. Buna göre;

- “Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır” maddesi için 1-5 ve 6-10 yıllık kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir. Kıdem yılı 10 yıldan az olan yönetici ve öğretmenler, 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlere göre disiplin olaylarında ekonomik sorunlara daha fazla önem vermiştir.
- “Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır” maddesi için 6-10 yıllık kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir.
- “Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir” maddesi için 1-5 yıllık kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 11-20 yıllık kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. Mesleğe yeni başlayan öğretmenler eğitimde ceza kullanımını daha az önermektedir.

Tukey ve Scheffe analizleri ile ilgili detaylı bilgi Ek-6’da yer almaktadır.

Çerçi (2009) tarafından yapılan çalışmada, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin kıdemleri disiplin anlayışlarını etkilemektedir. Tümkaya’nın (2005) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin çalışma yılları ile sınıf içi disiplin anlayışları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Çalışma yılı arttıkça katı disiplin anlayışına sahip olan öğretmenlerin oranı azalmakta, demokratik disiplin anlayışına sahip öğretmenlerin oranı ise artmaktadır.

Sekizinci Alt Problem: Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ankete katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin mezun oldukları okula göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo:4.15 Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımları Maddeleri	Eğitim (n=83)		Fen-Edb. (n=97)		Tek. Egt. (n=18)		Mes.Egt (n=19)		Diğer (n=23)		ANOVA Testi	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	F	P
Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır	3.37	1.123	3.70	.970	3.33	1.237	3.58	1.216	3.65	.935	1.30	.27
Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır	3.99	.981	4.01	.963	4.11	.963	3.32	1.157	3.74	1.096	2.38	.05
Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim	3.64	.905	3.84	.850	3.61	.916	3.47	1.073	3.09	.848	3.53	.01
Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir	3.24	1.054	3.16	1.007	3.28	1.127	3.47	.905	3.22	.850	.39	.82
Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir	4.31	.987	4.36	.880	4.33	.686	4.21	1.084	4.17	.650	.27	.90
Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır	4.59	.585	4.43	.877	4.56	.616	4.37	.597	4.17	.937	1.61	.17
Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir	3.96	1.109	3.76	1.078	3.61	1.243	3.37	1.116	3.48	1.039	1.77	.14
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır	3.76	1.195	3.45	1.173	4.00	1.138	3.53	1.219	3.52	1.123	1.31	.27
Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir	4.30	.852	4.23	.907	4.67	.485	4.68	.478	4.22	.998	2.02	.09
Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.23	1.172	3.59	1.170	4.33	.767	3.84	1.119	3.61	1.118	4.14	.00
Disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir	3.71	1.235	3.80	1.027	3.83	1.043	3.42	1.121	3.52	.947	.72	.58
Olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır	3.96	.943	3.96	.989	4.11	1.079	4.16	.602	4.09	.949	.32	.87
Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır	3.57	1.026	3.60	1.017	2.89	1.323	3.47	1.124	3.65	.935	1.91	.11
Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır	3.88	1.130	4.05	.983	4.17	1.249	3.95	.911	3.26	1.137	2.84	.03
Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır	4.20	.838	4.14	.750	4.33	.694	4.16	.765	3.61	.941	2.98	.02
Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır	3.12	1.152	3.12	1.139	3.11	1.231	2.95	.705	2.91	.900	.27	.90
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır	2.42	1.106	2.64	1.053	2.67	1.188	2.42	1.170	3.13	1.100	2.07	.09
Evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir.	4.10	.970	3.99	1.026	3.50	1.249	3.89	.737	3.70	.926	1.79	.13

Karnesinde zayıfı olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır	3.75	1.167	3.91	1.071	3.89	.963	3.68	.946	3.52	1.123	.74	.57
Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir	3.12	1.204	3.36	1.235	3.28	1.364	3.89	1.049	3.65	1.071	2.10	.08
Öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim	3.51	1.173	3.51	1.001	3.72	1.127	3.16	1.302	3.52	1.039	.64	.63
Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler	2.27	.938	2.43	.956	2.56	1.294	2.58	1.017	2.78	1.043	1.48	.21
Her yıl disiplin olayları artmaktadır	3.22	1.220	3.30	1.120	3.83	.924	3.74	1.240	3.48	1.039	1.74	.14
Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir	2.19	1.087	2.47	1.042	2.89	1.367	2.89	1.150	2.91	1.041	3.65	.01
Toplam	3.55	.258	3.61	.348	3.69	.335	3.59	.228	3.52	.400	1.09	.35

Tablo 4.15 incelendiğinde, beş madde dışındaki tüm maddelerde katılımcıların görüşleri mezun olunan okul değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Görüş farklılığı bulunan disiplin nedenleri maddelerinden;

- Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim
- Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir.
- Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır
- Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır
- Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir

maddeleri mezun olunan okul değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir. Bu maddelerde hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Tukey ve Scheffe testleri uygulanmıştır. Buna göre;

- “Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim” maddesi için fen edebiyat fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, diğer fakülte mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir.
- “Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir” maddesi için teknik eğitim fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, eğitim fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre farklılık anlamlı düzeyde yüksektir. Bu durum, teknik eğitim fakültesi mezunu katılımcıların

mesleki ve teknik liselerde görev yaptıkları için daha katı bir disiplin anlayışına sahip olmalarıyla açıklanabilir.

- “Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır” maddesi için fen edebiyat fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, diğer fakülte mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir.
- “Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır” maddesi için eğitim, fen edebiyat ve teknik eğitim fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, diğer fakültelerden mezun yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir.
- “Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir” maddesi için eğitim fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, diğer fakültelerden mezun yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür.

Görüş farklılığı bulunan maddelere; diğer fakülte mezunlarının eğitim, mesleki ve teknik eğitim ve fen edebiyat fakültesi mezunlarına göre farklı düzeylerde katıldıkları ortaya çıkmıştır.

Tukey ve Scheffe analizleri ile ilgili detaylı bilgi Ek-7’de yer almaktadır.

Çerçi (2009) tarafından yapılan çalışmada, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin mezun oldukları fakültele göre disiplin anlayışları değişmemektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda çıkarılan sonuçlar ve bunların yorumlanması sonucunda geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1 Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 102'si bayan, 138'i erkek olmak üzere 240 kişidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 24'ü müdür ve müdür yardımcısı, 216'sı öğretmen olarak görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 153'ü mesleki ve teknik liselerde, 54'ü genel liselerde, 33'ü anadolu liselerinde görev yapmaktadır. Sultanbeyli ilçesinde mesleki ve teknik liselerin daha fazla olması doğal olarak araştırmaya katılım sayısını artırmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 179'u lisans, 61'i yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin dörtte biri yüksek lisans yaparak kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 176'sı 21-36 yaş aralığında, 64'ü 37 yaş ve üzerindedir. Bu durum öğretmenlerin genelinin genç ve orta yaşlarda olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 111'inin 1-5 yıl, 33'ünün 6-10 yıl, 80'inin 11-20 yıl ve 16'sının ise 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin yarısı Eğitim ve Fen Edebiyat Fakülteleri, yarısı da diğer fakültelerden mezundur.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin en fazla katıldıkları maddeler şunlardır:

- Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır.
- Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir.
- Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir.

Öğretmenlerin en az katıldıkları maddeler ise şunlardır:

- Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır.
- Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler.

- Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre disiplin nedenleri maddeleri öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Araştırma sonuçlarına göre yönetici ve öğretmenlerin 24 maddeden 21'i için ortak görüşe sahip oldukları görülmüştür. Disiplin nedenleri maddelerinden;

- Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır.
- Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır.
- Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir.

Maddelerinde ise yönetici ve öğretmen görüşleri farklılaşmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, görev yaptıkları okul türü değişkenine göre 24 maddeden 20'si için ortak görüşe sahiptir. Disiplin nedenleri maddelerinden;

- Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır.
- Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır.
- Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır.
- Her yıl disiplin olayları artmaktadır.

Maddeleri okul türü değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre disiplin nedenleri maddeleri öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Öğretmenlerin lisans veya yüksek lisans mezunu olmalarının disiplin anlayışlarına etkisi yoktur.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, yaş değişkenine göre 24 maddeden 22'si için ortak görüşe sahiptir. Disiplin nedenleri maddelerinden;

- Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir.
- Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir.

Maddeleri yaş değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, kıdem değişkenine göre 24 maddeden 21'i için ortak görüşe sahiptir. Disiplin nedenleri maddelerinden;

- Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır.
- Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır.
- Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir.

Maddeleri kıdem değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre genç ve kıdem yılı az olan öğretmenler, disiplin olaylarında ceza kullanımını orta yaşlı ve kıdemli öğretmenlere göre daha az onaylamaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, mezun olunan okul değişkenine göre 24 maddeden 19'u için ortak görüşe sahiptir. Disiplin nedenleri maddelerinden;

- Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim
- Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir.
- Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır
- Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır
- Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir

Maddeleri mezun olunan okul değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir.

5.2 Öneriler

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin okullarındaki disiplin nedenlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak için yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre belirlenen öneriler şu şekildedir:

- Okullardaki rehberlik uzmanları artırılmalı ve daha aktif çalışmalarını sağlanmalıdır. Rehber öğretmenler ya da konunun uzmanı kişiler, disiplin ve ergen psikolojisi konularında belirli dönemlerde düzenlenecek seminerlerle öğrencileri ve aileleri

bilgilendirmelidir. Okullarda, öğrencilere hizmet vermekle sorumlu rehberlik öğretmenlerinin yanı sıra öğretmenlere yardımcı olabilecek uzman danışmanlar ya da psikologların bulunması, hem öğretmenlerin hem de dolaylı olarak öğrencilerin ruh sağlığı açısından faydalı olabilir. Zira öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar, sınıfta öğrencileri de etkileyip disiplin sorunlarının artmasına yol açabilmektedir.

- Öğretmen kaynaklı disiplin sorunlarını en aza indirebilmek için, öğretmenlerin sınıf yönetimi, etkili iletişim, beden dili ve empati kurma vb. konularda sürekli gelişimlerini sağlayacak etkinlik ve uygulamalar yapılabilir.
- Disiplin cezalarının uygulanması disiplin suçlarının önlenmesinde çok etkilidir. Öğrenciler bu cezalar hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdırlar. Öğretmenlerin disiplin yönetmeliğini çok iyi bilmeleri ve sınıflarda öğrencilere aktarmaları disiplin sorunlarını önleyici olabilir.
- Sınıflarda ekonomik farklılıklardan kaynaklanan sorunları engellemek amacıyla sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya önem verilerek öğrenciler bilinçlendirilmelidir.
- Televizyon en etkili, en ucuz ve en yaygın kitle iletişim aracıdır ve ülkemizde ortalama dört saat televizyon izlendiği bilinmektedir. Bu sebeple TV ve diğer tüm kitle iletişim araçlarının olumsuz modelleri vurgulamaları önlenmeli ve olumlu modelleri ön plana çıkararak eğitime katkı sağlamaları gerekmektedir.

5.3 Araştırmacılara Öneriler

Eğitmcilerin insancıl eğitim anlayışına uygun öneriler getirmelerine rağmen, davranışçı eğitim anlayışına yakın uygulamalarının sebepleri araştırılabilir. Okul yönetiminin disiplin anlayışının, öğretmenlerin kullanmış oldukları disiplin türüne etkisi araştırma konusu olabilir. Okul disiplini ile ilgili nitel araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. ve Çetin, M. Ö. (2006). *Eğitim ve Öğretim Ortamında Disiplin Nedir?*, 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ağır, İ. (1991). Orta Dereceli Okullarda Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Suçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akar, N. (2006). Ortaöğretim Kurumlarında Karşılaşılan Disiplin Sorunları ve Eğitim Yöneticilerinin Çözüm Yaklaşımları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Aksoy, N. (2000). Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Azaltmada İzlenebilecek Temel Yaklaşımlar, Eğitim Araştırmaları, S:2, 5-9.
- Akyüz, Y. (1999). *Türk eğitim tarihi (Başlangıçtan 1999'a)*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Alıcıgüzel, İ. (1998). *Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim*, İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Apuhan, R. Ş. (2002). *Etkili Öğretmenin Temel Davranışları*, İstanbul: Timaş Yayıncılık
- Asan, H. T. (2013). Türk Eğitiminde İktidar-Eğitim İlişkileri ve İnsan Yetiştirme Politikalarının Michel Foucault'un Panoptikon Metaforuna Göre İncelenmesi (1795-1946), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Aytuna, H. (1963). *Orta Dereceli Okullarda Öğretmenlik Ve Sorunları*, Ankara: Öğretmen Kitapları Yayınları
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*, Ankara: Pegem A Yayınları.
- Başaran, İ.E. (1989). *Örgütlerde İşgören Hizmetlerinin Yönetimi*, No: 139, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Başaran, İ.E. (2000). *Eğitim Yönetimi*, Ankara: Umut Yayın Dağıtım.
- Başaran, İ.E. (1985). *Örgütsel Davranış*, No: 108, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları

- Beşdok, D. (2007). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleyebilme Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Bilir, A., Kuru, S. ve Tezcan, F. (2007). Muğla İli Ortaöğretim Okullarında Disiplin Uygulamalarına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:19, Muğla.
- Binbaşıoğlu, C. (1991). Genel Öğretim Bilgisi, Ankara: Binbaşıoğlu Yayınları.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1996). *Genel Öğretim Metotları*, İstanbul: Öz Eğitim Yayını.
- Celep, C. (2002). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cemaloğlu, N. (2007). Disiplinle ilgili kavramlar, ilkeler ve uygulamalar. *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 8–24.
- Cüceloğlu, D. (2008). *İnsan ve Davranışı*, 17.Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çerçi, H. Y. (2009). Devlet Okullarında Görevli Öğretmenlerin Disiplin Yaklaşımları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dedeoğlu, Ö. (2010). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Disipline Aykırı Davranışta Bulunmalarında Ailenin Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demiray, K. (1980). *Temel Türkçe Sözlük*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevi.
- Demirbolat, A. (2007). *Sınıf Yönetimi*, 9.Baskı, İstanbul: Nobel Yayınları.
- Duckworth, K. (1984). *School Discipline Policy: A Problem of Balance* , Center for Educational Policy and Management, Ed 252926 Pg:9,) www.eric.ed.gov
- Dursun, S. (2004). Öğrencilerin Matematikte Başarısını Etkileyen Faktörler: Matematik Öğretmenlerinin Görüşleri Bakımından, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 217-230.
- Ekici, C.E. ve Burgaz, B. (2009). İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen ve Okuldan Kaynaklanan Nedenleri, *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 91–111.

- Erden, M. (2005). *Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Eren, E. (1989). *İşletme Örgütleri Açısından Yönetim Psikolojisi*, No:209, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Ergün, M. ve Yüksel A. (2005). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Çözüm Yolları, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, S:88, 11-16.
- Eripek, S. (1991). İyi Bir Okul Ortamı ve Uygunsuz Öğrenci Davranışlarının Düzeltilmesi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ertürk, S. (1988). Türkiye’de Eğitim Felsefesi Sorunu, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S:3, 11-16.
- Esen, H. (2006). İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları Disiplin Türleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Gordon, T. (2005). *Çocukta Dış Disiplin mi? İç Disiplin mi?* (Çev. E. Aksay). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gözütok, F. D. (2000). *Öğretmenliğimi Geliştiriyorum*, Ankara: Siyasal Yayıncılık.
- Günden, S. (1979). *Genel Öğretim Bilgisi*, Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Hesapçıoğlu, M. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri: Eğitim Programları ve Öğretim* (6.Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Humphreys, T. (1999). *Disiplin Nedir? Ne Değildir?*, (Çev: Berat Çelik), İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- İlgar, L. (2005). *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kafadar, O. (1997). *Türk Eğitim Düşüncesinde Batılılaşma*, Ankara: Vadi Yayınları.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya, M. (1997). Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü, *OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S:9 ,193-204.

- Kök, M. (2007). Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğretmen, Rehber Öğretmen Ve Yöneticilerin Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğindeki Ceza Gerektiren Davranışlar İle Cezalara İlişkin Görüşleri, Doktora Tezi, Ankara.
- Küçükahmet, L. (2005). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, 17. Baskı (Ekonomik Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (2000). *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Küçükahmet, L. Ataman, A. Efil, İ., Çalık, T., Duman, T., Güçlü, N., Akyol, H., Aytekin, H., Demirbolat, A. (2007). *Sınıf Yönetimi*, 9. Baskı, İstanbul: Nobel Yayınları.
- Küçükahmet, L. (1995). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Ankara: Gazi Büro Kitapevi.
- Mercan, M. (2001). Ortaöğretim Okullarındaki Disiplin Cezaları Uygulamalarının Sonuçları İle İlgili Görüşleri İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Moles, O. (1989). *Strategies to Reduce Student Misbehavior*, Office of Educational Research and Improvement , Ed 311608 Pg:187, www.eric.ed.gov
- Nas, R. (1989). Okulda Disiplin, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Dergisi, Cilt 4, S:1*, 171-182.
- Özen, Y. (2001). *İlköğretimde İletişim*, İstanbul: Nobel Yayınları.
- Özen Kılıç, D. (2009). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Okullarındaki Disiplin Anlayışına İlişkin Görüşleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Mersin.
- Özmen, A. (1995). Disiplin Cezaları ve Lise Öğrencilerinin Uyum Durumları Arasındaki İlişkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özyürek, M. (2001). *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Karatepe Yayınları.
- Saban, A. (2002). *Öğrenme ve Öğretme: Yeni Teori ve Yaklaşımlar*, Geliştirilmiş 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Sarıtaş, M. (2000). *Sınıf Yönetimi ve Kurallarla İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama, Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarpkaya, P. (2005). Resmi liselerde disiplin sorunları ve ilgili Grupların(Öğretmen Öğrenci, Yönetici, Veli) Yaklaşımları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Satoğlu, E. (2008). Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmenlerin Karşılaştıkları Disiplin Sorunları ve Baş Etme Yolları, (Basılmamış Yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şemin, R. U. (1979). *Ruh Sağlığı*, İstanbul: Nazım Terzioğlu Matematik Araştırma.
- Şendil, G. ve Balkan İ. K. (2005). *Çocuğun Eğitimi Ailede Başlar*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Temel, A. (2005). Okulda ve Sınıfta Doğru Disiplin, *Eğitim Bilim Dergisi*, S:82, Eylül
- Temel, A. (2006). Okulda ve Sınıfta Disiplin, Web: [http://www.muhsinyazici.com/egitim/index.php/sinif-yonetimi/1063-okulda-ve snfta-disiplin.html](http://www.muhsinyazici.com/egitim/index.php/sinif-yonetimi/1063-okulda-ve-snfta-disiplin.html) 20 Mayıs 2013'te alınmıştır.
- Toprakçı, E. (2008). Eğitimde disiplin üzerine, *İlköğretmen Dergisi*, 23, 21–25.
- Tosun, Ü. (2002). *Onurlu Disiplin*, İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Turgut, İ. (1998). *Kaostaki Eğitim*, İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Tümkaya, S. (2005). Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Anlayışları ve Tükenmişlikle İlişkisi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Güz 2005, S:44, 549-568.
- Uğurlu, B. (2012). Resmi Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ile Kullandıkları Disiplin Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2005). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS İle Veri Analizi, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ünal, S. ve Ada, S. (2000). *Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.

Yavuzer, H. (2001). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2005). *Ana Baba ve Çocuk*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, B. ve Aktepe, E. (2004). Sınıf İçi Disiplin Algılamaları ve Disiplin Sağlama Araçları, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.

Yörükoğlu, A. (1968). *Çocukların Sosyal İhtiyaçları ve Eğitimde Ruh Sağlığı*, Ankara: Yenigün Matbaası.

Yüksel, Ö. (1998), *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Ankara: Gazi Kitabevi.

EKLER

1- VALİLİK İZİNİ

2- ARAŞTIRMACIDAN ANKETİN KULLANILMASIYLA İLGİLİ ALINAN İZİN

3- KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE DİSİPLİN NEDENLERİ ANKETİ

4-OKUL TÜRÜ DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ

5-YAŞ DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ

6-KIDEM DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ

7-MEZUN OLUNAN OKUL DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ

EK-1: VALİLİK İZİNİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-605.01- 57131
Konu : Anket (Yasin KARABOĞA)

13/05/2013

İSTANBUL SABAHATTIN ZAIM ÜNİVERSİTESİ
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a) 26.03.2013 gün ve 213 sayılı yazımız.
b) İst. Valilik Makamının 08.05.2013 tarihli ve 55835 sayılı onayı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Yasin KARABOĞA'nın "Yönetici ve Öğretmenlerin Ortaöğretim Okullarındaki Disiplin Uygulamalarına İlişkin Görüşleri" konulu tezine ilişkin anket çalışması istemi hakkında ilgi (a) yazımız ilgi (b) Valiliğimiz Onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerimizi ve ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda gerekli duyurucun araştırmacı anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçları Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Kahraman DEMİREL
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:

Ek-1 Valilik Onayı.
2 Anket Soruları.

NOT: Verilecek cevabın tarih, numara ve dosya numarasını yazılması rica olunur.
STRATEJİ GELİŞTİRME BÖLÜMÜ E-Posta: sgbl34@meb.gov.tr.
ADRES: İl Millî Eğitim Müdürlüğü D Blok Babı Ali Cad. No:13 Çarşafıoğlu
Telefon: Snt.212 455 04 00 Dahili: 239

#070 Sayılı Kanuna Göre
KAHRAMAN DEMİREL tarafından
Elektronik Olarak
İmzalandığı için <http://istanbul.meb.tr/ezyaksozgu> adresinden
kontrol edebilirsiniz.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-020- 55835
Konu : Anket (Yasin KARABOĞA)

08/05/2013

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) İst. Sabahattin Zaim Üniversitesinin 26.03.2013 gün ve 213 sayılı yazısı,
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07.03.2012 tarihli ve 3616 sayılı ve 2012/13 No'lu Genelgesi,
c) Millî Eğitim Komisyonunun 06.05.2013 tarihli tutanağı.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Yasin KARABOĞA'nın "Yönetici ve Öğretmenlerin Ortaöğretim Okullarındaki Disiplin Uygulamalarına İlişkin Görüşleri" konulu tez çalışmasını Sultanbeyli İlçesindeki tüm resmi ortaokullarda görev yapan öğretmen, müdür ve müdür yardımcılara anket uygulama isteği hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri müdürlüğümüzce incelenmiştir.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Yasin KARABOĞA'nın söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, Eğitim ve Öğretimi aksatmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetimi ve sorumluluğunda ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muhammer YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

ÖZDEMİR
08/05/2013
Günay ÖZDEMİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

NOT: Verilecek cevapta tarih, numara ve dosya numarasının yazılması rica olunur.
STRATEJİ GELİŞTİRME BÖLÜMÜ E-Posta: sg@izmir.meb.gov.tr
ADRES: İl Millî Eğitim Müdürlüğü D Blok Bahri Ali Cad. No 13 Çagaloğlu
Telefon: Smt 212 455 04 00 Dahili: 239

5979 Sayılı Kanuna Göre GÜNAY
ÖZDEMİR tarafından
24324281513514776 SeriNo.lu
Serüfilla ile 10.05.2013 16:18:17
Tarihinde Elektronik Olarak
İmzalanmıştır.

EK-2: ARAŞTIRMACIDAN ANKETİN KULLANILMASIYLA İLGİLİ ALINAN İZİN

Outlook.com İletiyi Yazdır

<https://dub123.mail.live.com/ol/mail.mvc/PrintMessages?mkt=tr>

[Yazdır](#)

[Kapat](#)

Kimden: **hacı yaver çerçi** (revayyy@hotmail.com)

Gönderme tarihi: 13 Mart 2013 Çarşamba 19:30:21

Kime: yasinkaraboga@hotmail.com

SAYIN KARABOĞA

DEVLET OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN DİSİPLİN YAKLAŞIMLARI KONULU TEZİMDE
KULLANDIĞIM DİSİPLİN NEDENLERİ ANKETİNİ KULLANABİLİRSİNİZ

İYİ ÇALIŞMALAR.

H. Yâver ÇERÇİ

Sosyal Bilgiler Öğretmeni
BAĞCILAR CUMHURİYET ORTA OKULU

EK-3: KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE DİSİPLİN NEDENLERİ ANKETİ
YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN ORTAÖĞRETİM OKULLARINDAKİ DİSİPLİN
UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

ANKET FORMU

Değerli eğitimciler,

Bu Anket Formu, İstanbul İli Sultanbeyli İlçesi Ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticiler ve öğretmenlerin okullardaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Anketten elde edilen veriler toplu olarak değerlendirilecek ve sadece çalışma amacına uygun olarak kullanılacaktır. Bu nedenle ankete isminizi yazmanıza gerek yoktur. Ankete içtenlikle vereceğiniz cevaplar araştırmanın amacına ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

İlgi ve katkılarınız için teşekkür eder, saygılar dilerim.

Yasin KARABOĞA

Sabahattin Zaim Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Öğrencisi

1: Cinsiyetiniz

1. () Bay 2. () Bayan

2. Yaşınız

1.() 21–28 2.() 29–36 3.() 37–43 4.() 44+

3.Mesleki Kıdeminiz

1.()1–5 () 2.()6–10 3.()11–20 () ()20+

4.Göreviniz

()Yönetici (Müdür, Müdür Yardımcısı veya Müdür Vekili) ()Öğretmen

5. Eğitim Düzeyiniz

1. () Lisans 2. () Yüksek Lisans 3. () Doktora

6.Mezun Olduğunuz Fakülte

1. () Eğitim Fakültesi 2.() Fen- Edebiyat Fakültesi 3. () Teknik Eğitim Fakültesi
 4.() Mesleki Eğitim Fakültesi 5.()Diğer

7.Çalıştığınız Okulun Türü

1.()Anadolu Lisesi 2.()Genel Lise 3.()Mesleki ve Teknik Lise

DİSİPLİN NEDENLERİ ANKETİ

Madde numarası	Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Disiplin Tutumları İle İlgili Aşağıdaki İfadeleri Okuyarak Aşağıdaki İfadelere Katılım Düzeyini İşaretleyiniz.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Okul Disiplin Kurulları Okuldaki Disiplin Olaylarında Etkin Çalışmaktadır					
2	Ekonomik Sorunlar Öğrencilerde Görülen Olumsuz Davranışları Artırmaktadır					
3	Öğrencilerin Kusurlu Davranışlarını Hemen Düzeltirim					
4	Öğretmenler Öğrencilere Yönelik Disiplin Kurallarını Çok İyi Bilir					
5	Okul Yönetiminin Tutumları Öğrencilerin Davranışları Üzerinde Etkilidir.					
6	Ergenlik Dönemi Sorunları Olumsuz Davranışlarda Artırmaktadır.					
7	Öğretmen Davranışları Disiplin Olaylarının Ortaya Çıkışında Etkilidir.					
8	Okullarda Uygulanan Disiplin Kuralları Yetersiz Kalmaktadır.					
9	Televizyon Olumsuz Davranışlar İçin Kötü Örnek Teşkil Etmektedir.					
10	Disiplin Olaylarında Ceza Sisteminin Kullanılması Daha Etkilidir.					
11	Disiplin Olaylarında Ödül Sisteminin Kullanılması Daha Etkilidir.					
12	Olumsuz Davranışlar Olumlu Davranışlara Göre Diğer Öğrenciler Tarafından Daha Çok Örnek Alınmaktadır.					
13	Rehberlik Servisinin Çalışmaları Okullarda Görülen Olumsuz Davranışları Azaltmaktadır					
14	Disiplin Olaylarının Sıkça Yaşanması Öğretmenlerde Tükenmişliği Artırmaktadır					
15	Öğrencilerde Görülen Grup Olma Psikolojisi Disiplin Olaylarını Artırmaktadır					
16	Öğrencilerin Gelir Seviyesinin Yüksekliği Disiplinsizlik Davranışını Artırmaktadır					
17	Okullarda Uygulanan Disiplin Kuralları Yeterince Çaydırıcıdır					

18	Evde Şiddet Gören Öğrenci Disiplinsiz Davranmaktan Çekinmemektedir.					
19	Karnesinde Zayıfı Olan Öğrenciler Diğer Öğrencilere Göre Daha Fazla Disiplinsiz Davranmaktadır.					
20	Eğitim Ciddi Bir İştir .Hatası Olan Öğrenci Cezasının Çekmelidir.					
21	Öğrenciler Arasında Yaşanan Küçük Olayları Görmezlikten Gelirim					
22	Okulda Öğretmenler Disiplin Olaylarına Karşı Her Zaman Aynı Tepkiyi Verirler					
23	Her Yıl Disiplin Olayları Artmaktadır.					
24	Aileler Öğrencilerin Disiplinsiz Davranışlarına Karşı Yeterince Tepki Vermektedir					

EK-4: OKUL TÜRÜ DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ

Multiple Comparisons

Dependent Variable	(I) Okul türü	(J) Okul türü	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval			
						Lower Bound	Upper Bound		
S1	Tukey HSD	Anadolu Lisesi	Genel Lise	-,23401	,23267	,574	-,7828	,3147	
			Mesleki ve Teknik Lise	,22460	,20211	,508	-,2521	,7013	
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	,23401	,23267	,574	-,3147	,7828	
			Mesleki ve Teknik Lise	,45861*	,16668	,018	,0655	,8517	
		Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	-,22460	,20211	,508	-,7013	,2521	
			Genel Lise	-,45861*	,16668	,018	-,8517	-,0655	
		Scheffe	Anadolu Lisesi	Genel Lise	-,23401	,23267	,604	-,8071	,3391
				Mesleki ve Teknik Lise	,22460	,20211	,540	-,2733	,7224
			Genel Lise	Anadolu Lisesi	,23401	,23267	,604	-,3391	,8071
				Mesleki ve Teknik Lise	,45861*	,16668	,024	,0480	,8692
			Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	-,22460	,20211	,540	-,7224	,2733
				Genel Lise	-,45861*	,16668	,024	-,8692	-,0480
	Tamhane	Anadolu Lisesi	Genel Lise	-,23401	,20462	,591	-,7373	,2693	
			Mesleki ve Teknik Lise	,22460	,19604	,590	-,2591	,7083	
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	,23401	,20462	,591	-,2693	,7373	
			Mesleki ve Teknik Lise	,45861*	,14278	,005	,1133	,8039	
		Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	-,22460	,19604	,590	-,7083	,2591	
			Genel Lise	-,45861*	,14278	,005	-,8039	-,1133	
	S2	Tukey HSD	Anadolu Lisesi	Genel Lise	-,61448	,22045	,016	-,11344	-,0945
				Mesleki ve Teknik Lise	-,43256	,19150	,064	-,8842	,0191
			Genel Lise	Anadolu Lisesi	,61448	,22045	,016	,0945	,11344
				Mesleki ve Teknik Lise	,18192	,15792	,483	-,1906	,5544
			Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,43256	,19150	,064	-,0191	,8842
				Genel Lise	-,18192	,15792	,483	-,5544	,1906
Scheffe			Anadolu Lisesi	Genel Lise	-,61448	,22045	,022	-,11575	-,0714
				Mesleki ve Teknik Lise	-,43256	,19150	,080	-,9043	,0392
			Genel Lise	Anadolu Lisesi	,61448	,22045	,022	,0714	,11575
				Mesleki ve Teknik Lise	,18192	,15792	,516	-,2071	,5709
			Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,43256	,19150	,080	-,0392	,9043
				Genel Lise	-,18192	,15792	,516	-,5709	,2071
Tamhane	Anadolu Lisesi	Genel Lise	-,61448	,23347	,033	-,11907	-,0383		
		Mesleki ve Teknik Lise	-,43256	,22042	,159	-,9803	,1151		
	Genel Lise	Anadolu Lisesi	,61448	,23347	,033	,0383	,11907		
		Mesleki ve Teknik Lise	,18192	,13893	,475	-,1548	,5186		
	Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,43256	,22042	,159	-,1151	,9803		
		Genel Lise	-,18192	,13893	,475	-,5186	,1548		
S16	Tukey HSD	Anadolu Lisesi	Genel Lise	,14310	,23977	,822	-,4224	,7086	
			Mesleki ve Teknik Lise	-,28283	,20828	,365	-,7741	,2084	
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	-,14310	,23977	,822	-,7086	,4224	
			Mesleki ve Teknik Lise	-,42593*	,17177	,037	-,8310	-,0208	
		Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,28283	,20828	,365	-,2084	,7741	
			Genel Lise	,42593*	,17177	,037	,0208	,8310	
		Scheffe	Anadolu Lisesi	Genel Lise	,14310	,23977	,837	-,4475	,7337
				Mesleki ve Teknik Lise	-,28283	,20828	,399	-,7959	,2302
			Genel Lise	Anadolu Lisesi	-,14310	,23977	,837	-,7337	,4475
				Mesleki ve Teknik Lise	-,42593*	,17177	,048	-,8490	-,0028
			Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,28283	,20828	,399	-,2302	,7959
				Genel Lise	,42593*	,17177	,048	,0028	,8490
	Tamhane	Anadolu Lisesi	Genel Lise	,14310	,24857	,919	-,4652	,7514	
			Mesleki ve Teknik Lise	-,28283	,21235	,468	-,8093	,2437	
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	-,14310	,24857	,919	-,7514	,4652	
			Mesleki ve Teknik Lise	-,42593*	,17707	,054	-,8570	,0051	
		Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,28283	,21235	,468	-,2437	,8093	
			Genel Lise	,42593*	,17707	,054	-,0051	,8570	
	S23	Tukey HSD	Anadolu Lisesi	Genel Lise	,07912	,24881	,946	-,5077	,6660
				Mesleki ve Teknik Lise	-,50149	,21613	,055	-,10112	,0083
			Genel Lise	Anadolu Lisesi	-,07912	,24881	,946	-,6660	,5077
				Mesleki ve Teknik Lise	-,58061*	,17824	,004	-,10010	-,1602
			Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,50149	,21613	,055	-,0083	,10112
				Genel Lise	,58061*	,17824	,004	,1602	,10010
Scheffe			Anadolu Lisesi	Genel Lise	,07912	,24881	,951	-,5338	,6920
				Mesleki ve Teknik Lise	-,50149	,21613	,070	-,10339	,0309
			Genel Lise	Anadolu Lisesi	-,07912	,24881	,951	-,6920	,5338
				Mesleki ve Teknik Lise	-,58061*	,17824	,006	-,10197	-,1416
			Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,50149	,21613	,070	-,0309	,10339
				Genel Lise	,58061*	,17824	,006	,1416	,10197
Tamhane		Anadolu Lisesi	Genel Lise	,07912	,24773	,984	-,5265	,6848	
			Mesleki ve Teknik Lise	-,50149	,20982	,061	-,10207	,0177	
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	-,07912	,24773	,984	-,6848	,5265	
			Mesleki ve Teknik Lise	-,58061*	,18345	,006	-,10270	-,1342	
		Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,50149	,20982	,061	-,0177	,10207	
			Genel Lise	,58061*	,18345	,006	,1342	,10270	

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK-5: YAŞ DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ

Multiple Comparisons

Dependent Variable	(I) Yaş	(J) Yaş	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval			
						Lower Bound	Upper Bound		
S10	Tukey HSD	21-28 yaş	29-36 yaş	-.63558	,17583	,002	-1,0905	-,1806	
			37-43 yaş	-.55564	,23005	,077	-1,1509	,0396	
			44 yaş ve üzeri	-.40989	,26221	,402	-1,0883	,2686	
		29-36 yaş	21-28 yaş	,63558	,17583	,002	,1806	1,0905	
			37-43 yaş	,07994	,21587	,983	-,4786	,6385	
			44 yaş ve üzeri	,22569	,24986	,803	-,4208	,8722	
		37-43 yaş	21-28 yaş	,55564	,23005	,077	-,0396	1,1509	
			29-36 yaş	-,07994	,21587	,983	-,6385	,4786	
			44 yaş ve üzeri	,14575	,29058	,959	-,6061	,8976	
		44 yaş ve üzeri	21-28 yaş	,40989	,26221	,402	-,2686	1,0883	
			29-36 yaş	-,22569	,24986	,803	-,8722	,4208	
			37-43 yaş	-,14575	,29058	,959	-,8976	,6061	
	Scheffe	21-28 yaş	29-36 yaş	-.63558	,17583	,005	-1,1307	-,1405	
			37-43 yaş	-.55564	,23005	,123	-1,2034	,0921	
			44 yaş ve üzeri	-.40989	,26221	,487	-1,1482	,3284	
		29-36 yaş	21-28 yaş	,63558	,17583	,005	,1405	1,1307	
			37-43 yaş	,07994	,21587	,987	-,5279	,6878	
			44 yaş ve üzeri	,22569	,24986	,846	-,4779	,9292	
		37-43 yaş	21-28 yaş	,55564	,23005	,123	-,0921	1,2034	
			29-36 yaş	-,07994	,21587	,987	-,6878	,5279	
			44 yaş ve üzeri	,14575	,29058	,969	-,6724	,9639	
		44 yaş ve üzeri	21-28 yaş	,40989	,26221	,487	-,3284	1,1482	
			29-36 yaş	-,22569	,24986	,846	-,9292	,4779	
			37-43 yaş	-,14575	,29058	,969	-,9639	,6724	
	Tamhane	21-28 yaş	29-36 yaş	-.63558	,17949	,003	-1,1145	-,1567	
			37-43 yaş	-.55564	,23049	,104	-1,1774	,0661	
			44 yaş ve üzeri	-.40989	,25908	,536	-1,1208	,3010	
		29-36 yaş	21-28 yaş	,63558	,17949	,003	,1567	1,1145	
			37-43 yaş	,07994	,21172	,999	-,4944	,6542	
			44 yaş ve üzeri	,22569	,24253	,930	-,4466	,8980	
		37-43 yaş	21-28 yaş	,55564	,23049	,104	-,0661	1,1774	
			29-36 yaş	-,07994	,21172	,999	-,6542	,4944	
			44 yaş ve üzeri	,14575	,28237	,996	-,6252	,9167	
		44 yaş ve üzeri	21-28 yaş	,40989	,25908	,536	-,3010	1,1208	
			29-36 yaş	-,22569	,24253	,930	-,8980	,4466	
			37-43 yaş	-,14575	,28237	,996	-,9167	,6252	
	S20	Tukey HSD	21-28 yaş	29-36 yaş	-.51024	,18209	,028	-,9814	-,0391
				37-43 yaş	-.95414	,23823	,000	-1,5705	-,3377
				44 yaş ve üzeri	-.47033	,27153	,309	-1,1729	,2322
			29-36 yaş	21-28 yaş	,51024	,18209	,028	,0391	,9814
				37-43 yaş	-.44389	,22354	,196	-1,0223	,1345
				44 yaş ve üzeri	,03991	,25874	,999	-,6296	,7094
			37-43 yaş	21-28 yaş	,95414	,23823	,000	,3377	1,5705
				29-36 yaş	,44389	,22354	,196	-,1345	1,0223
				44 yaş ve üzeri	,48381	,30091	,376	-,2948	1,2624
			44 yaş ve üzeri	21-28 yaş	,47033	,27153	,309	-,2322	1,1729
				29-36 yaş	-,03991	,25874	,999	-,7094	,6296
				37-43 yaş	-.48381	,30091	,376	-1,2624	,2948
Scheffe		21-28 yaş	29-36 yaş	-.51024	,18209	,052	-1,0230	,0025	
			37-43 yaş	-.95414	,23823	,001	-1,6249	-,2833	
			44 yaş ve üzeri	-.47033	,27153	,394	-1,2349	,2942	
		29-36 yaş	21-28 yaş	,51024	,18209	,052	-,0025	1,0230	
			37-43 yaş	-.44389	,22354	,270	-1,0733	,1855	
			44 yaş ve üzeri	,03991	,25874	,999	-,6886	,7685	
		37-43 yaş	21-28 yaş	,95414	,23823	,001	,2833	1,6249	
			29-36 yaş	,44389	,22354	,270	-,1855	1,0733	
			44 yaş ve üzeri	,48381	,30091	,462	-,3635	1,3311	
		44 yaş ve üzeri	21-28 yaş	,47033	,27153	,394	-,2942	1,2349	
			29-36 yaş	-,03991	,25874	,999	-,7685	,6886	
			37-43 yaş	-.48381	,30091	,462	-1,3311	,3635	
Tamhane		21-28 yaş	29-36 yaş	-.51024	,19528	,059	-1,0318	,0113	
			37-43 yaş	-.95414	,22038	,000	-1,5458	-,3625	
			44 yaş ve üzeri	-.47033	,27948	,463	-1,2354	,2947	
		29-36 yaş	21-28 yaş	,51024	,19528	,059	-,0113	1,0318	
			37-43 yaş	-.44389	,18861	,120	-,9527	,0649	
			44 yaş ve üzeri	,03991	,25517	1,000	-,6684	,7482	
		37-43 yaş	21-28 yaş	,95414	,22038	,000	,3625	1,5458	
			29-36 yaş	,44389	,18861	,120	-,0649	,9527	
			44 yaş ve üzeri	,48381	,27486	,413	-,2720	1,2396	
		44 yaş ve üzeri	21-28 yaş	,47033	,27948	,463	-,2947	1,2354	
			29-36 yaş	-,03991	,25517	1,000	-,7482	,6684	
			37-43 yaş	-.48381	,27486	,413	-1,2396	,2720	

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK-6: KIDEM DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ

Multiple Comparisons										
Dependent Variable	(I) Kidem	(J) Kidem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval				
						Lower Bound	Upper Bound			
S2	Tukey HSD	1-5 yıl	6-10 yıl	-.09419	,19674	,964	-.6032	,4149		
			11-20 yıl	,16453	,14552	,671	-.2120	,5411		
			20 yıl ve üzeri	,83953*	,26534	,009	,1530	1,5261		
		6-10 yıl	1-5 yıl	,09419	,19674	,964	-.4149	,6032		
			11-20 yıl	,25871	,20529	,589	-.2725	,7899		
			20 yıl ve üzeri	,93371*	,30228	,012	,1516	1,7158		
		11-20 yıl	1-5 yıl	-.16453	,14552	,671	-.5411	,2120		
			6-10 yıl	-.25871	,20529	,589	-.7899	,2725		
			20 yıl ve üzeri	,67500	,27174	,065	-.0281	1,3781		
		20 yıl ve üzeri	1-5 yıl	-.83953*	,26534	,009	-1,5261	-.1530		
			6-10 yıl	-.93371*	,30228	,012	-1,7158	-.1516		
			11-20 yıl	-.67500	,27174	,065	-1,3781	,0281		
		Scheffe	1-5 yıl	6-10 yıl	-.09419	,19674	,973	-.6482	,4598	
				11-20 yıl	,16453	,14552	,734	-.2452	,5743	
				20 yıl ve üzeri	,83953*	,26534	,020	,0924	1,5867	
			6-10 yıl	1-5 yıl	,09419	,19674	,973	-.4598	,6482	
				11-20 yıl	,25871	,20529	,663	-.3193	,8368	
				20 yıl ve üzeri	,93371*	,30228	,025	,0826	1,7849	
			11-20 yıl	1-5 yıl	-.16453	,14552	,734	-.5743	,2452	
				6-10 yıl	-.25871	,20529	,663	-.8368	,3193	
				20 yıl ve üzeri	,67500	,27174	,107	-.0902	1,4402	
			20 yıl ve üzeri	1-5 yıl	-.83953*	,26534	,020	-1,5867	-.0924	
				6-10 yıl	-.93371*	,30228	,025	-1,7849	-.0826	
				11-20 yıl	-.67500	,27174	,107	-1,4402	,0902	
	Tamhane		1-5 yıl	6-10 yıl	-.09419	,19670	,998	-.6345	,4461	
				11-20 yıl	,16453	,14531	,835	-.2229	,5520	
				20 yıl ve üzeri	,83953	,32981	,119	-.1406	1,8196	
			6-10 yıl	1-5 yıl	,09419	,19670	,998	-.4461	,6345	
				11-20 yıl	,25871	,21424	,794	-.3235	,8410	
				20 yıl ve üzeri	,93371	,36546	,099	-.1111	1,9786	
			11-20 yıl	1-5 yıl	-.16453	,14531	,835	-.5520	,2229	
				6-10 yıl	-.25871	,21424	,794	-.8410	,3235	
				20 yıl ve üzeri	,67500	,34056	,318	-.3220	1,6720	
			20 yıl ve üzeri	1-5 yıl	-.83953	,32981	,119	-1,8196	,1406	
				6-10 yıl	-.93371	,36546	,099	-1,9786	,1111	
				11-20 yıl	-.67500	,34056	,318	-1,6720	,3220	
		S6	Tukey HSD	1-5 yıl	6-10 yıl	-.21048	,14895	,492	-.5959	,1749
					11-20 yıl	,06149	,11018	,944	-.2236	,3466
					20 yıl ve üzeri	,42399	,20089	,153	-.0958	,9438
				6-10 yıl	1-5 yıl	,21048	,14895	,492	-.1749	,5959
					11-20 yıl	,27197	,15542	,300	-.1302	,6741
					20 yıl ve üzeri	,63447*	,22885	,030	,0423	1,2266
				11-20 yıl	1-5 yıl	-.06149	,11018	,944	-.3466	,2236
					6-10 yıl	-.27197	,15542	,300	-.6741	,1302
					20 yıl ve üzeri	,36250	,20573	,294	-.1698	,8948
				20 yıl ve üzeri	1-5 yıl	-.42399	,20089	,153	-.9438	,0958
					6-10 yıl	-.63447*	,22885	,030	-1,2266	-.0423
					11-20 yıl	-.36250	,20573	,294	-.8948	,1698
Scheffe	1-5 yıl			6-10 yıl	-.21048	,14895	,574	-.6299	,2089	
				11-20 yıl	,06149	,11018	,958	-.2487	,3717	
				20 yıl ve üzeri	,42399	,20089	,219	-.1417	,9896	
	6-10 yıl			1-5 yıl	,21048	,14895	,574	-.2089	,6299	
				11-20 yıl	,27197	,15542	,384	-.1657	,7096	
				20 yıl ve üzeri	,63447*	,22885	,056	-.0099	1,2789	
	11-20 yıl			1-5 yıl	-.06149	,11018	,958	-.3717	,2487	
				6-10 yıl	-.27197	,15542	,384	-.7096	,1657	
				20 yıl ve üzeri	,36250	,20573	,378	-.2168	,9418	
	20 yıl ve üzeri			1-5 yıl	-.42399	,20089	,219	-.9896	,1417	
				6-10 yıl	-.63447*	,22885	,056	-1,2789	,0099	
				11-20 yıl	-.36250	,20573	,378	-.9418	,2168	
	Tamhane		1-5 yıl	6-10 yıl	-.21048	,13475	,545	-.5760	,1551	
				11-20 yıl	,06149	,11158	,995	-.2353	,3583	
				20 yıl ve üzeri	,42399	,18650	,184	-.1158	,9638	
			6-10 yıl	1-5 yıl	,21048	,13475	,545	-.1551	,5760	
				11-20 yıl	,27197	,13732	,273	-.1002	,6441	
				20 yıl ve üzeri	,63447*	,20295	,024	,0602	1,2087	
			11-20 yıl	1-5 yıl	-.06149	,11158	,995	-.3583	,2353	
				6-10 yıl	-.27197	,13732	,273	-.6441	,1002	
				20 yıl ve üzeri	,36250	,18836	,341	-.1808	,9058	
			20 yıl ve üzeri	1-5 yıl	-.42399	,18650	,184	-.9638	,1158	
				6-10 yıl	-.63447*	,20295	,024	-1,2087	-.0602	
				11-20 yıl	-.36250	,18836	,341	-.9058	,1808	
S20			Tukey HSD	1-5 yıl	6-10 yıl	-.16462	,23735	,899	-.7787	,4495
					11-20 yıl	-.57939*	,17556	,006	-1,0336	-.1251
					20 yıl ve üzeri	-.26689	,32011	,838	-1,0952	,5614
				6-10 yıl	1-5 yıl	,16462	,23735	,899	-.4495	,7787
					11-20 yıl	-.41477	,24766	,339	-1,0556	,2260
					20 yıl ve üzeri	-.10227	,36467	,992	-1,0458	,8413
				11-20 yıl	1-5 yıl	,57939*	,17556	,006	,1251	1,0336
					6-10 yıl	,41477	,24766	,339	-.2260	1,0556
					20 yıl ve üzeri	,31250	,32783	,776	-.5357	1,6007
				20 yıl ve üzeri	1-5 yıl	-.26689	,32011	,838	-.5614	1,0952
					6-10 yıl	-.10227	,36467	,992	-.8413	1,0458
					11-20 yıl	-.31250	,32783	,776	-1,1607	,5357
	Scheffe	1-5 yıl		6-10 yıl	-.16462	,23735	,923	-.8329	,5037	
				11-20 yıl	-.57939*	,17556	,014	-1,0737	-.0850	
				20 yıl ve üzeri	-.26689	,32011	,874	-1,1683	,6345	
		6-10 yıl		1-5 yıl	,16462	,23735	,923	-.5037	,8329	
				11-20 yıl	-.41477	,24766	,424	-1,1121	,2826	
				20 yıl ve üzeri	-.10227	,36467	,994	-1,1291	,9246	
		11-20 yıl		1-5 yıl	,57939*	,17556	,014	,0850	1,0737	
				6-10 yıl	,41477	,24766	,424	-.2826	1,1121	
				20 yıl ve üzeri	,31250	,32783	,823	-.6106	1,2356	
		20 yıl ve üzeri		1-5 yıl	-.26689	,32011	,874	-.6345	1,1683	
				6-10 yıl	-.10227	,36467	,994	-.9246	1,1291	
				11-20 yıl	-.31250	,32783	,823	-1,2356	,6106	
		Tamhane	1-5 yıl	6-10 yıl	-.16462	,24008	,984	-.8188	,4895	
				11-20 yıl	-.57939*	,16917	,005	-1,0292	-.1296	
				20 yıl ve üzeri	-.26689	,32570	,963	-1,2148	,6810	
			6-10 yıl	1-5 yıl	,16462	,24008	,984	-.4895	,8188	
				11-20 yıl	-.41477	,23526	,408	-1,0577	,2282	
				20 yıl ve üzeri	-.10227	,36443	1,000	-1,1304	,9258	
			11-20 yıl	1-5 yıl	,57939*	,16917	,005	,1296	1,0292	
				6-10 yıl	,41477	,23526	,408	-.2282	1,0577	
				20 yıl ve üzeri	,31250	,32216	,920	-.6295	1,2545	
			20 yıl ve üzeri	1-5 yıl	-.26689	,32570	,963	-.6810	1,2148	
				6-10 yıl	-.10227	,36443	1,000	-.9258	1,1304	
				11-20 yıl	-.31250	,32216	,920	-1,2545	,6295	

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK-7: MEZUN OLUNAN OKUL DEĞİŞKENİ TUKEY ve SCHEFFE ANALİZİ

		Multiple Comparisons					95% Confidence Interval	
Dependent Variable	(I) Fakülte	(J) Fakülte	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound	
S3	Tukey HSD	Eğitim Fakültesi	Fen- Edebiyat Fakültesi	-.19650	.13351	.582	-.5635	.1705
			Teknik Eğitim Fakültesi	.02744	.23216	1,000	-.6108	.6657
			Mesleki Eğitim Fakültesi	.16487	.22708	.950	-.4594	.7891
			Diğer	.55160	.21040	.070	-.0268	1,1300
		Fen- Edebiyat Fakültesi	Eğitim Fakültesi	.19650	.13351	.582	-.1705	.5635
			Teknik Eğitim Fakültesi	.22394	.22915	.865	-.4060	.8539
			Mesleki Eğitim Fakültesi	.36137	.22401	.490	-.2545	.9772
			Diğer	.74810*	.20708	.003	.1788	1,3174
		Teknik Eğitim Fakültesi	Eğitim Fakültesi	-.02744	.23216	1,000	-.6657	.6108
			Fen- Edebiyat Fakültesi	-.22394	.22915	.865	-.8539	.4060
			Mesleki Eğitim Fakültesi	.13743	.29369	.990	-.6700	.9448
			Diğer	.52415	.28099	.339	-.2483	1,2966
	Mesleki Eğitim Fakültesi	Eğitim Fakültesi	-.16487	.22708	.950	-.7891	.4594	
		Fen- Edebiyat Fakültesi	-.36137	.22401	.490	-.9772	.2545	
		Teknik Eğitim Fakültesi	-.13743	.29369	.990	-.9448	.6700	
		Diğer	.38673	.27681	.630	-.3743	1,1477	
	Diğer	Eğitim Fakültesi	-.55160	.21040	.070	-1,1300	.0268	
		Fen- Edebiyat Fakültesi	-.74810*	.20708	.003	-1,3174	-.1788	
		Teknik Eğitim Fakültesi	-.52415	.28099	.339	-1,2966	.2483	
		Mesleki Eğitim Fakültesi	-.38673	.27681	.630	-1,1477	.3743	
	Scheffe	Eğitim Fakültesi	Fen- Edebiyat Fakültesi	-.19650	.13351	.705	-.6110	.2180
			Teknik Eğitim Fakültesi	.02744	.23216	1,000	-.6934	.7483
			Mesleki Eğitim Fakültesi	.16487	.22708	.971	-.5402	.8699
			Diğer	.55160	.21040	.147	-.1017	1,2049
Fen- Edebiyat Fakültesi		Eğitim Fakültesi	.19650	.13351	.705	-.2180	.6110	
		Teknik Eğitim Fakültesi	.22394	.22915	.916	-.4876	.9354	
		Mesleki Eğitim Fakültesi	.36137	.22401	.627	-.3342	1,0569	
		Diğer	.74810*	.20708	.013	.1051	1,3911	
Teknik Eğitim Fakültesi		Eğitim Fakültesi	-.02744	.23216	1,000	-.7483	.6934	
		Fen- Edebiyat Fakültesi	-.22394	.22915	.916	-.9354	.4876	
		Mesleki Eğitim Fakültesi	.13743	.29369	.994	-.7744	1,0493	
		Diğer	.52415	.28099	.483	-.3483	1,3966	
Mesleki Eğitim Fakültesi	Eğitim Fakültesi	-.16487	.22708	.971	-.8699	.5402		
	Fen- Edebiyat Fakültesi	-.36137	.22401	.627	-1,0569	.3342		
	Teknik Eğitim Fakültesi	-.13743	.29369	.994	-1,0493	.7744		
	Diğer	.38673	.27681	.745	-.4727	1,2462		
Diğer	Eğitim Fakültesi	-.55160	.21040	.147	-1,2049	.1017		
	Fen- Edebiyat Fakültesi	-.74810*	.20708	.013	-1,3911	-.1051		
	Teknik Eğitim Fakültesi	-.52415	.28099	.483	-1,3966	.3483		
	Mesleki Eğitim Fakültesi	-.38673	.27681	.745	-1,2462	.4727		
S10	Tukey HSD	Eğitim Fakültesi	Fen- Edebiyat Fakültesi	-.35871	.17011	.220	-.8264	.1089
			Teknik Eğitim Fakültesi	-1,10442*	.29580	.002	-1,9176	-.2912
			Mesleki Eğitim Fakültesi	-.61319	.28934	.215	-1,4086	.1822
			Diğer	-.37978	.26808	.618	-1,1168	.3572
		Fen- Edebiyat Fakültesi	Eğitim Fakültesi	.35871	.17011	.220	-.1089	.8264
			Teknik Eğitim Fakültesi	-.74570	.29197	.083	-1,5484	.0570
			Mesleki Eğitim Fakültesi	-.25448	.28542	.900	-1,0391	.5302
			Diğer	-.02107	.26385	1,000	-.7464	.7043
		Teknik Eğitim Fakültesi	Eğitim Fakültesi	1,10442*	.29580	.002	.2912	1,9176
			Fen- Edebiyat Fakültesi	.74570	.29197	.083	-.0570	1,5484
			Mesleki Eğitim Fakültesi	.49123	.37420	.684	-.5375	1,5199
			Diğer	.72464	.35802	.258	-.2596	1,7089
	Mesleki Eğitim Fakültesi	Eğitim Fakültesi	.61319	.28934	.215	-.1822	1,4086	
		Fen- Edebiyat Fakültesi	.25448	.28542	.900	-.5302	1,0391	
		Teknik Eğitim Fakültesi	-.49123	.37420	.684	-1,5199	.5375	
		Diğer	.23341	.35270	.964	-.7362	1,2030	
	Diğer	Eğitim Fakültesi	.37978	.26808	.618	-.3572	1,1168	
		Fen- Edebiyat Fakültesi	.02107	.26385	1,000	-.7043	.7464	
		Teknik Eğitim Fakültesi	-.72464	.35802	.258	-1,7089	.2596	
		Mesleki Eğitim Fakültesi	-.23341	.35270	.964	-1,2030	.7362	
	Scheffe	Eğitim Fakültesi	Fen- Edebiyat Fakültesi	-.35871	.17011	.352	-.8869	.1695
			Teknik Eğitim Fakültesi	-1,10442*	.29580	.009	-2,0228	-.1860
			Mesleki Eğitim Fakültesi	-.61319	.28934	.346	-1,5115	.2852
			Diğer	-.37978	.26808	.734	-1,2121	.4526
Fen- Edebiyat Fakültesi		Eğitim Fakültesi	.35871	.17011	.352	-.1695	.8869	
		Teknik Eğitim Fakültesi	-.74570	.29197	.167	-1,6522	.1608	
		Mesleki Eğitim Fakültesi	-.25448	.28542	.939	-1,1407	.6317	
		Diğer	-.02107	.26385	1,000	-.8403	.7982	
Teknik Eğitim Fakültesi		Eğitim Fakültesi	1,10442*	.29580	.009	.1860	2,0228	
		Fen- Edebiyat Fakültesi	.74570	.29197	.167	-.1608	1,6522	
		Mesleki Eğitim Fakültesi	.49123	.37420	.786	-.6706	1,6531	
		Diğer	.72464	.35802	.395	-.3870	1,8362	
Mesleki Eğitim Fakültesi	Eğitim Fakültesi	.61319	.28934	.346	-.2852	1,5115		
	Fen- Edebiyat Fakültesi	.25448	.28542	.939	-.6317	1,1407		
	Teknik Eğitim Fakültesi	-.49123	.37420	.786	-1,6531	.6706		
	Diğer	.23341	.35270	.979	-.8617	1,3285		
Diğer	Eğitim Fakültesi	.37978	.26808	.734	-.4526	1,2121		
	Fen- Edebiyat Fakültesi	.02107	.26385	1,000	-.7982	.8403		
	Teknik Eğitim Fakültesi	-.72464	.35802	.395	-1,8362	.3870		
	Mesleki Eğitim Fakültesi	-.23341	.35270	.979	-1,3285	.8617		

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

